

GOVERNMENT OF INDIA
DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY
CENTRAL ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

CALL No.

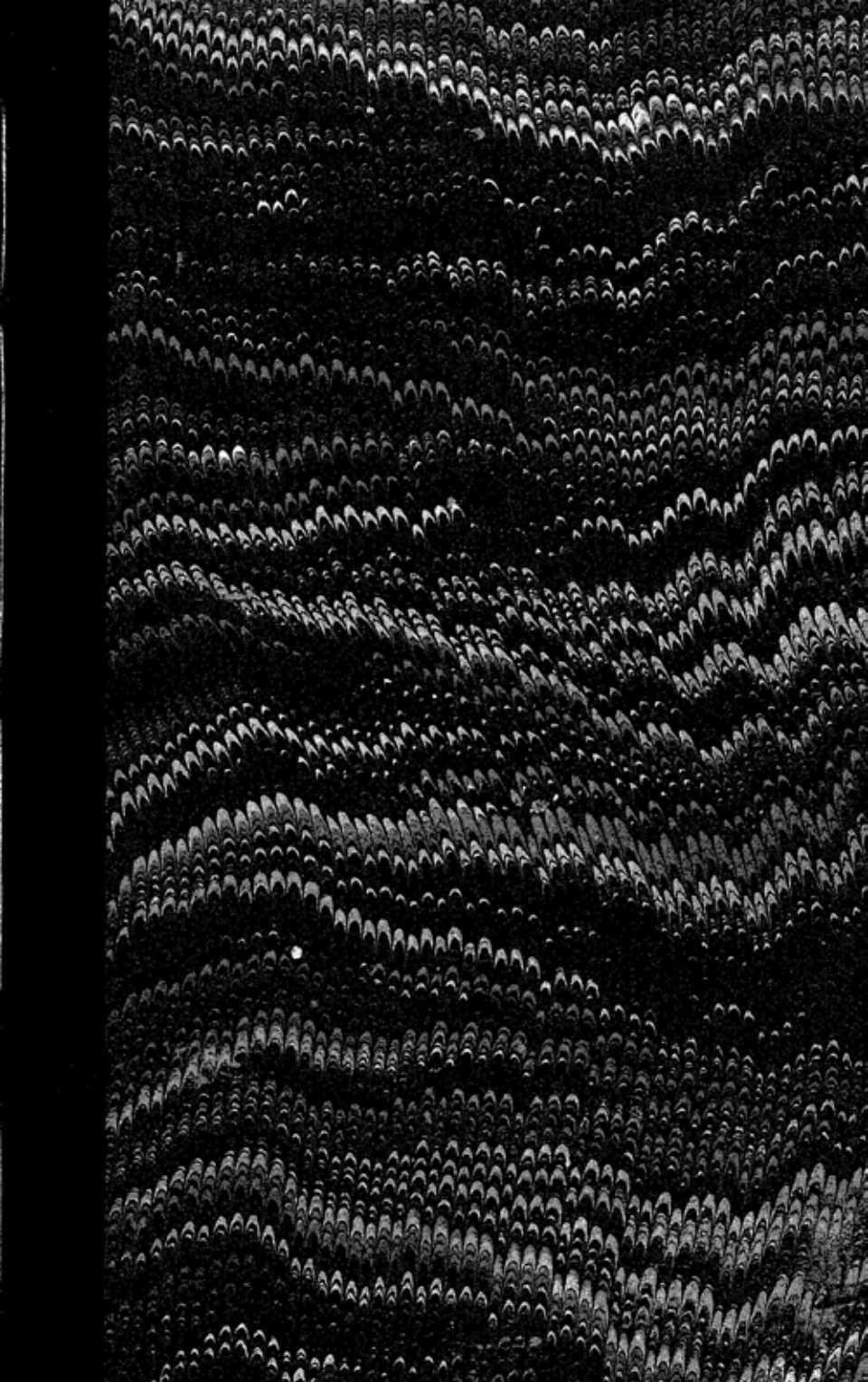
BPa3/Pet/Min

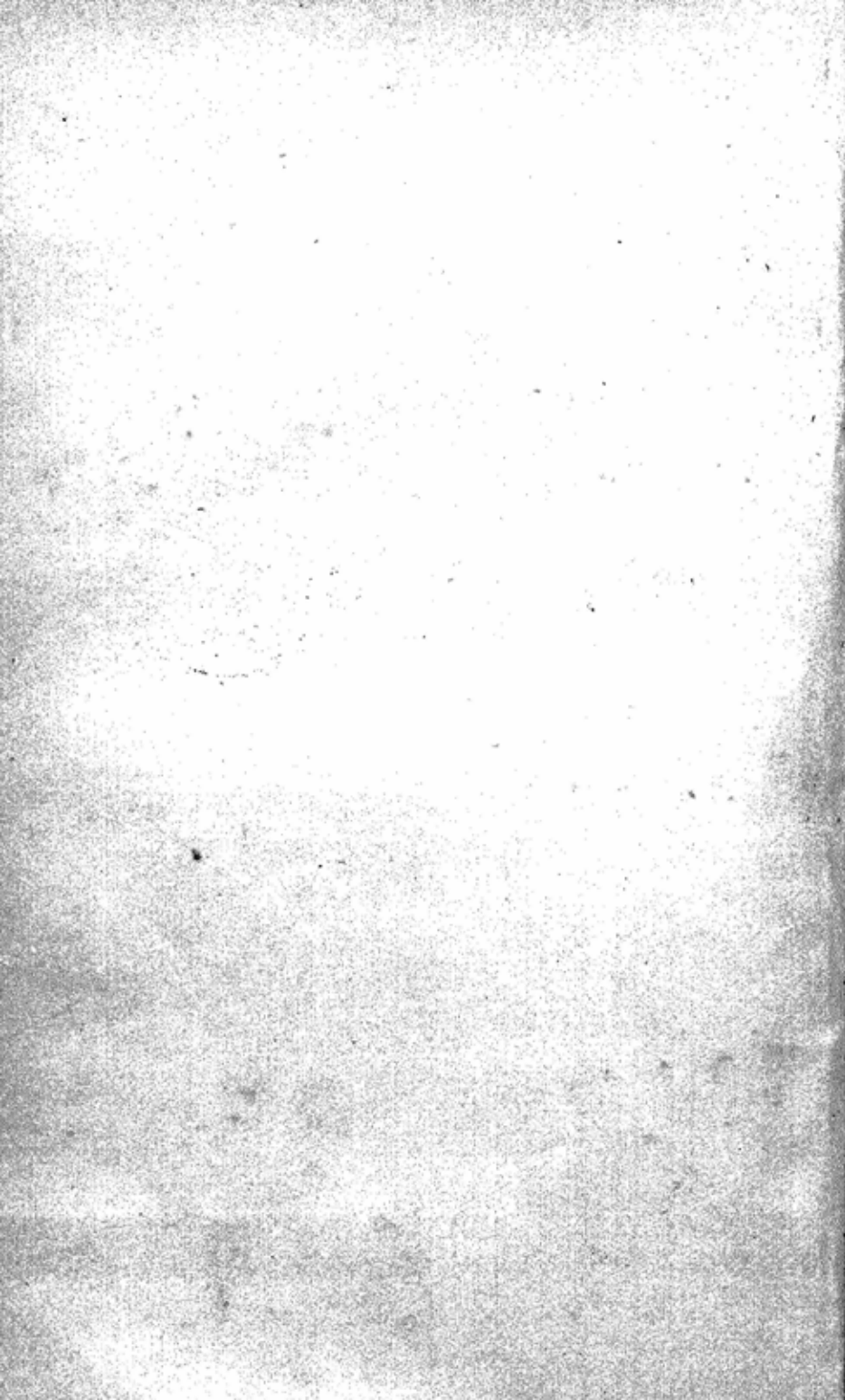
ACC. No.

9186

D.G.A. 79.

GIPN—S4—2D. G. Arch. N. D./57.—25-9-58—1,00,000.

Pali Text Society.

PETAVATTHU.

9186

EDITED BY

PROF. MINAYEFF

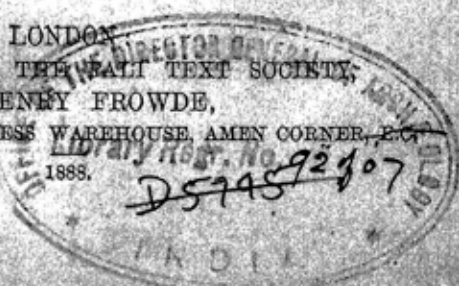
(OF ST. PETERSBURG.)

BPa3
Pet/Min

LONDON

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY,
BY HENRY FROWDE,
OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE, AMEN CORNER, E.C.

1888.

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. 9186

Date..... 1. 8. 57

Sh No. BPa 3

Pet/Min

PREFACE.

For the present edition I have made use of the following manuscripts :

1. C. and 2. D. Two Sinhalese MSS. of my own collection. Text and Commentary by Dhammapāla. In the Introduction the author gives a short description of the whole work.

1. Mahākāruṇikam nātham ñeyyasāgarapāragum
vande nipuṇagambhīram vicītranayadesanam.
2. Vijjācaranasampannam yena nīyanti lokato
vandem anuttaram dhammam sammāsambuddha-
pūjitam.
3. Silādiguṇasampanno thito maggaphalesu yo
vande ariyasamghan tam puññakkhettam anuttaram.
4. Vandanañjanitam puññāṃ iti yaṃ ratanattaye
hatantarāyo sabbattha hutvāhan tassa tejasā.
5. Petehi katam kammam yaṃ yaṃ purimajātisu
petabhāvāvahan tam tam tehi phalabhedato.
6. Pakāsayanti buddhānam desanā yā visesato
samvegajanani kammam phalam paccakkhakārinam.
7. Petavatthū 'ti nāmena supariññātavatthukā
yaṃ khuddakanikāyasmim saṃgāyimsu mahesayo.
8. Tassā sammāvalambitvā porānatthakathāpayam
tattha tattha nidānāni vibhāvento visesato.
8. Suvisuddham asaṃkiṇṇam nipuṇatthavinicchayam
Mahāvihāravāsinam samayam avilomayam.
10. Yathā balam karissāmi atthasamvannanam subham
sakkaccam bhāsato tam me nisamayatha sādhave 'ti.*

* Comp. the Paramattha-Dīpani, Vimāna-vatthu, p. vi.

Tattha petavatthū 'ti. setthiputtādikassa tassa tassa sattassa petabhāva hetubhūtakamman tassa pana pakāsanavasena pavatto khetṭupamā arabanto 'ti ādiko pariyattidhammo idha petavatthū 'ti adhippeto.

Tayidaṃ petavatthum kena bhāsitaṃ kattha bhāsitaṃ kadā bhāsitaṃ kasmā bhāsitaṃ 'ti.

Vuccate.

Idaṃ hi petavatthum duvidhena pavattaṃ aṭṭhuppattivasena ca pucchāvissajanavasena ca. tattha yaṃ aṭṭhuppattivasena pavattaṃ. taṃ bhagavatā tāva bhāsitaṃ. itaraṃ Nāradaṭṭherādihi pucchitaṃ. tehi tehi petehi bhāsitaṃ. satthā pana yasmā Nāradaṭṭherādihi tasmim tasmim pucchāvissajjane āropite taṃ taṃ aṭṭhuppattiṃ katvā sampattaparisāya dhammaṃ desesi. tasmā sabba-petavatthum sattharā bhāsitaṃ eva nāma jātaṃ. pavattitapavaradhammacakke hi satthari tattha tattha Rājagahādisu viharante yebhuyyena tāva tāva aṭṭhuppattiyā pucchāvissajjanavasena sattānaṃ kammaphalapaccakkhakarāṇāya taṃ taṃ petavatthum desanaṃ ārūḷhan 'ti.

Ayaṃ tāv' ettha kena bhāsitaṃ 'ti ādinaṃ padānaṃ sādhihāraṇato vissajjanā.

Asādhāraṇato pana tassa tassa vatthussa atthavannanāyam eva āgamissati.

Taṃ pan' etaṃ petavatthum vinayapiṭakam suttapiṭakam abhidhammapiṭakan 'ti tisu piṭakesu suttantapiṭakapariyāpannaṃ.

Dīghanikāyo majjhimanikāyo samyuttanikāyo aṅguttaranikāyo khuddakanikāyo pañcasu nikāyesu khuddakanikāyapariyāpannaṃ.

Suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthā udānaṃ itivuttakam jātakam abbhutadhammaṃ vedallaṃ 'ti navasu sāsanaṅgesu gāthasaṃgahaṃ.

dvāsitiṃ buddhato gaṇhiṃ dve saḥassāni bhikkhuto caturāsiti saḥassāni ye 'me dhammā pavattino 'ti

Evam dhammaḥ bandhāgarikena patiññātesu caturāsitiyā dhammakkkhandhasaḥsasesu katipayadhammakkhanda-saṃgahaṃ.

Bhānavārato catubhānavāramattam.

Vaggato Uravaggo Ubbarivaggo Cūlavaggo Mahāvaggo 'ti catuvaggasamgaham. tesu paṭhamavagge dvādasa vatthūni. dutiyavagge terasa vatthūni. tatiyavagge dasa vatthūni. catutthavagge soḷasavatthūnīti. vatthuto ekapaññāsavatthupatimaṇḍitam.

The name of the author of the commentary is given in the concluding gāthās.

Ye te petesu nibbattā sabbadukkakākarino
yehi kammehi te santam pāpakam kaṭukaphalam.
paccakkhato vibhāventi pucchāvissajanehi vā
sā desanā niyamen' eva sattasamvegavaḍḍhanī.
yam kathāvatthukusalā supariññātavattukā
petavatthū 'ti nāmena samgāyimsu mahesayo.
tassattham pakāsetum porānatthakathānayaṃ
nissāya yā samāradhā atthasamvannaṃ mayā.
yā tattha paramatthānam tattha tattha yathārahaṃ
pakāsanā paramatthadīpanī nāma nāmato.
sampattā parinīṭhānam anākulavinicchayo
sā paṇṇarasamattāya pāliya bhānavārato.
iti tam samkharontena yam tam adhigatam mayā
puññam assānubhāvena lokanāthassa sāsanaṃ.
ogāhetvā visuddhāya silādīpaṭipattiyā
sabbe pi dehino hontu vimuttirasabhāgino.
ciram tittathu lokasmim sammā sambuddhassa sāsanaṃ
tasmim sagāravaṃ niccam hontu sabbe 'va paṇino.
sammā vassatu kālena devo pi jagatī pati
saddhammanirato lokam dhammen' eva pasāsatu 'ti.
Badaratitthavīhāravāsīnā
munivarayatinā bhādanā
Ācariya-Dhammapālenā katā
petavatthusamvannaṃ samattā 'ti.

A few extracts from the vannaṃ are given at the end of the published text.

Besides, I had 3. C¹ and 4. D¹, two Sinhalese MSS. of the

same collection, and 5. B, a Burmese MS. of the Phayre Collection, in the India Office Library. The last three MSS. contain text only.

All my Sinhalese manuscripts are full of every sort of blunders, and many passages in the published text remain unfortunately doubtful.

J. M.

St. PETERSBURG,
December, 1887.

CONTENTS.

	PAGE
I. 1. KHETTŪPAMĀ-PETAVATTHU	3
2. SŪKARA	3
3. PŪTUMUKHA	3
4. PĪṬṬHADHĪTALĪKA	4
5. TIROKUDDA	4
6. PAÑCAPUTTAKHĀDAKA	5
7. SATTAPUTTAKHĀDAKA	6
8. GONA	7
9. MAHĀPESAKĀRA	7
10. KHALĀTI	8
11. NĀGA	9
12. URAGA	11

URAGAVAGGO PATHAMO.

II. 1. SAMSĀRAMOCAKA	13
2. SĀRIPUTTATTHESSA MĀTU	13
3. MATTĀ	14
4. NANDĀ	17
5. MATTAKUNDALI	18
6. KANHA	18
7. DHANAPĀLA	20
8. CŪLASETTHĪ	21
9. AÑKURA	23
10. UTTARAMĀTU	29
11. SUTTA	29
12. KANHAMUNDA	31
13. UBBARĪ	32

UBBARĪVAGGO DUTIYO.

	PAGE
III. 1. ABHIJAMĀNA	33
2. SĀNUVĀSĪ	35
3. RATHAKĀRĪ	38
4. BHUSA	39
5. KUMĀRA	39
6. SERENĪ	41
7. MĪGALUDDA	42
8. DUTIYALUDDA	43
9. KŪṬAVINICCHAYAKA	43
10. DHĀTUVIVANNA	44

CŪḶAVAGGO TATIYO.

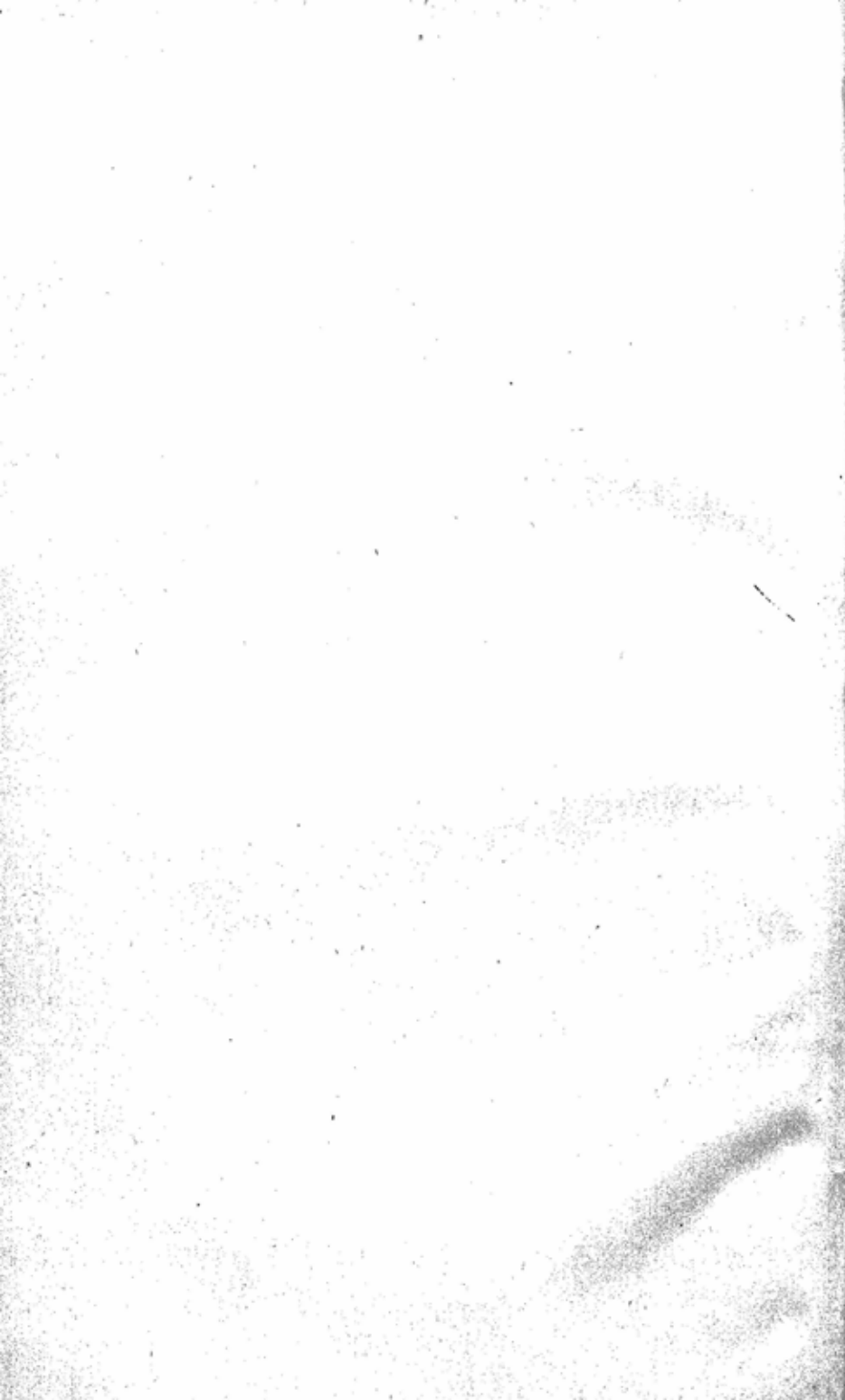
IV. 1. AMBASAKKHARA	45
2. SERISSAKA... ..	57
3. NANDIKĀ	57
4. REVATĪ	61
5. UCCHU	61
6. KUMĀRA	63
7. RĀJAPUTTA	63
8. GŪṬHAKHĀDAKA	64
9. GŪṬHAKHĀDAKA... ..	65
10. GAṆA	65
11. PĀṬALIPUTTA	66
12. AMBA	66
13. AKKHARUKKHA	67
14. BHOGASAMHARA	67
15. SETṬHIPUTTA	67
16. SATṬHIKŪṬASAHAṢṢA	68

MAHĀVAGGO CATUTTHO.

EXTRACTS FROM THE COMMENTARY...	71
---------------------------------	----

I.

THE TEXT.

Peta-vatthu.

NAMO TASSA BHAGAVATO ARAHATO SAMMĀSAMBUDDHASSA.

I. 1.

1. Khettūpamā arahanto dāyakā kassakūpamā
bijūpamam deyyadhammam ogbo ¹ nibbattate phalam.
2. Oghabijam ² kasikhettam petānam dāyakassa ca
tam petā paribhuñjanti dātā puññena vadḍhati.
3. Idh' eva kusalam katvā pete ca paṭipūjayam ³
saggañ ca kamaṭi ⁴ ṭhānam kammam katvāna bhadda-
kan 'ti.

Khettūpamāpetavatthu.

I. 2.

1. Kāyo te sabbasovaṇṇo sabbā obhāsate disā
mukham te sūkarass' eva kiṃ kammam akarī ⁵ pure 'ti.
2. Kāyena saññato āsiṃ vācāyāsiṃ asaññato
tena me tādiso vaṇṇo yathā passasi Nārada 'ti.
3. Tan ty āham Nārada brūmi sāmam diṭṭham idam tayā
mākāsi mukhasā pāpam mā kho sūkaramukho ahū 'ti.

Sūkarapetavatthu.

I. 3.

1. * Dibbam subham dhāresi vaṇṇadhātum, vehāyasam tiṭ-
ṭhasi antalikkhe

¹ B. etto.

² B. etam.

³ B. °jiya.

⁴ B. gamati.

⁵ B. akarā.

* C¹. D¹. omits 1-2.

mukhañ ca te kimiyo pūtigandham, khadanti kiṃ kam-
mam akāsi pubbe 'ti.

2. Samaṇo ahaṃ pāpo dukkhavāco, tapassirūpo mukhasā
asaññato

laddhā ca me tapasā vaṇṇadhātum, mukhañ ca me pesu-
niyena pūṭiti.

3. Tayidaṃ tayā Nārada sāmam diṭṭhaṃ, anukampakā ye
kusalā vadeyyum

mā pesunaṃ mā ca musā abhāṇi, yakkho tuvaṃ hohisi
kāmakāmiti.

Pūtimukhapetavatthu.

I. 4.

1. Yaṃ kiñcārammaṇaṃ katvā dajjā dānaṃ amacchari
pubbe pete ca ārabba atha vā vatthudevata.

2. Cattāro ca mahārāje lokapāle yasassine
Kuveram Dhataratṭhañ ca Virūpakkañ ca Virūḷhakaṃ
tam eva pūjitā honti dāyakā ca anipphalā.

3. Na hi ruṇṇaṃ 'va soko vā yā caññā paridevanā
na taṃ petassa atthāya evaṃ tiṭṭhanti nātayo.

4. Ayañ ca kho dakkhiṇā dinnā saṃghamhi suppatitṭhitā
dīgharattaṃ hitāy' assa ṭhānaso upakappatīti.

Piṭṭhadhītalikapetavatthu.

I. 5.

1. Tiro kuḍḍesu tiṭṭhanti saṃdhisinīghātakesu ca
dvārabāhāsu tiṭṭhanti āgantvāna sakaṃ gharaṃ.

2. Pahūte annapānaṃhi khajjabhojje upaṭṭhite
na tesam koci sarati sattānaṃ kammaṃpaccayā.

3. Evaṃ dadanti nātinaṃ ye honti anukampakā
sucim paṇitaṃ kālena kappiyaṃ pānaḥhojanaṃ
idaṃ vo nātinaṃ hotu sukhitaṃ hontu nātayo.

4. Te ca tattha samāgantvā nātipeṭā samāgatā
pahūte annapānaṃhi sakkaccaṃ anumodare.

5. Ciraṃ jīvantu no nātī yesaṃ hetu labhāmase
amhakañ ca katā pūjā dāyakā ca anipphalā.

6. Na hi tattha kasī atthi gorakkh' etta ¹ na vijjati
vaṇijjā tādisi n'atthi hiraññaṇa kayakkayaṃ.
7. Ito dinnena yāpenti petā kālakatā * taṃ
unname udakaṃ vuṭṭhaṃ yathā ninnam pavattati
evam eva ito dinnam petānaṃ upakappati.
8. Yathā vārivahā pūrā paripūrenti sāgaram
evam eva ito dinnam petānaṃ upakappati.
9. adāsi me akāsi me ñātimittā sakhā ca me
petānaṃ dakkhiṇā dajjā pubbe katam anussaram.
10. Na hi ruṇṇam vā soko vā yā c'aññaṇā paridevanā
na taṃ petānaṃ atthāya evaṃ tiṭṭhanti ñātayo.
11. Ayañ ca kho dakkhiṇā dinnā saṃghamhi, suppatitṭhitā
digharattaṃ hitāy' assa ṭhānaso upakappati.
12. So ñātidhammo ca ayaṃ nidassito, petānaṃ pūjā ca
katā ulārā
balañ ca bhikkhūnaṃ anuppadinnam, tumhehi puññaṃ
pasutaṃ anappakan 'ti.

Tirokuddapetavatthu.

I. 6.

1. Naggā dubbaṇṇarūpāsi duggandhā pūti vāyasi
makkhikāparikiṇṇā 'va kā nu tvam idha tiṭṭhasīti.
2. Ahaṃ bhaddante ² peti 'mhi duggatā Yamalokikā
pāpakammam karitvāna petalokā ito gatā.
3. Kālena pañca puttāni sāyaṃ pañca punāpare
vijāyitvāna khādāmi te pi na honti me alaṃ.
4. Paridayhati dhūmayati khudāya ³ hadayaṃ mama
pāṇiyam na labhe pātum passa maṃ vyasanam gatan 'ti.
5. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkataṃ kaṭaṃ
kissa kammavipākena puttamaṃsāni khādasīti.

¹ B. gorakkh' etthe na.

² B. bhaddante.

³ B. khuddāya.

* C. D. kila gatā 'ti vā pāṭho.

6. Sapatī¹ me gabbhinī āsi tassā pāpaṃ acetayim
sāhaṃ paduṭṭhamanasā akarim gabbhapātanam.
7. Tassā dvemāsiko gabbho lohitañ ñeva paggharī
tad'assā mātā kupitā mayhaṃ ñāti samānayaī.
8. Sapathañ ca maṃ kāresi² paribhāsāpayi ca maṃ
sāhaṃ ghorañ ca sapatham musāvādam abhāsissam.
9. Puttamamsāni khādāmi sapathañ³ ca kataṃ mayā
tassa kammavipākena⁴ musāvādassa c'ūbhayaṃ
puttamamsāni khādāmi pubbalohitamakkhikā'ti.

Pañcaputtakhadakapetavatthu.

I. 7.

1. Naggā dubbaṇṇarūpāsi duggandhā pūti vāyasi
makkhikāhi parikinṇā kā nu tvaṃ idha tiṭṭhasīti.
2. Ahaṃ bhante peti'mhi duggatā Yamalokikā
pāpakammaṃ karitvāna petalokaṃ ito gatā.
3. Kālena satta puttāni sāyaṃ satta punāpare
vijāyitvāna khādāmi te pi na honti me alaṃ.
4. Paridāyhati dhūmayati khudāya hadayaṃ mama
nibbutim nādhigacchāmi aggidaddh' eva ātape 'ti.
5. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ
kissa kammavipākena puttamamsāni khādasīti.
6. Ahu mayhaṃ duve puttā ubho sampattayobbanā
sāhaṃ puttabalupetā sāmikaṃ atimaññasim.
7. Tato me sāmiko kuddho sapatim aññaṃ ānayaī
sā ca gabbhaṃ alabbhittha tassā pāpaṃ acetayim.
8. Sāhaṃ paduṭṭhamanasā akarim gabbhapātanam
tassā temāsiko gabbho pūtilohitako pati.
9. tad' assā mātā kupitā mayhaṃ ñāti samānayaī
sapatham ca maṃ kāresi paribhāsāpesi ca maṃ
sāhaṃ ghorañ ca sapatham musāvādam abhāsissam.⁵

¹ B. otti.

² B. akāresi.

³ B. c'etaṃ ma ka°.

⁴ B. kamma.

⁵ C. °sisam.

10. puttamaṃsāni khādāmi sacetaṃ pakataṃ mayā
tassa kammavipākena musāvādassa c'ūbhayaṃ
puttamaṃsāni khādāmi pubbalohitamakkhikā 'ti.

Sattaputtakhādakapetavatthu.

I. 8.

1. Kin nu ummattarūpo 'va lāyitvā haritaṃ tiṇaṃ
khāda khādā 'ti lapasi gatasattaṃ jaraggavaṃ.
2. Na hi annena pānena mato goṇo samuṭṭhahe
tvaṃ 'si bālo ca dummedho yathā t' aññ' eva dummatiti.
3. Ime pādā imaṃ sīsaṃ ayaṃ kāyo savāladhi
nettā tath 'eva tiṭṭhanti ayaṃ goṇo samuṭṭhahe.
4. N'ayyakassa hatthapādā kāyo sīsaṃ ca dissati
rudam mattikathūpasmiṃ nanu tvañ ñeva dummatiti.
5. Ādittaṃ vata maṃ santaṃ ghasattam 'va ¹ pāvakaṃ
vārinā viya osiñci sabbam nibbāpaye daram.
6. Abbūham vata me sallam sokam hadayanissitam
yo me sokaparetassa pitusokam apānudi.
7. Sv āham abbūhasallo smiṃ sītibhūto smi nibbuto
na socāmi na rodāmi tañ ca ² sutvāna mānava.
8. Evaṃ karonti sappañña ye honti anukampakā
vinivattayanti ³ sokamhā Sujāto pitaram yathā 'ti.

Gonapetavatthu.

I. 9.

1. * Gūthañ ca muttam ruhirañ ca pubbam, paribhuñjati
kissa ayaṃ vipāko
ayaṃ nu kho kiṃ kammam akāsi nārī, yā ca sabbadā
lohitaṃ pubbabhakkhā.
2. Navāni vatthāni subhāni c'eva, mudūni suddhāni ca
lomasāni
dinnāni missā kiṭṭakā 'va bhavanti, ayaṃ nu kiṃ kammam
akāsi nārīti.

¹ B. vā.

² B. tava.

³ B. vinivattanti.

* C¹. D¹. omits 1-2.

3. Bhariyā mam'esā ahu bhaddante, adāyikā maccharinī
kadariyā
sā mam dadantaṃ samañabrāhmaṇānaṃ, akkosati
paribhāsati ca.
4. Gūthañ ca muttaṃ ruhirañ ca pubbaṃ, paribhuñja tvaṃ
asuciṃ sabbakālaṃ
etan te paralokasmiṃ hotu, vatthā ca te kiṭakā¹
bhavanti
etādisaṃ duccaritaṃ caritvā, idhāgatā ciraṃrattāya²
khādatīti.

Mahāpesakārapetavatthu.

I. 10.

1. Kā nu anto vimānasmim tiṭṭhanti na upanikkhami
upanikkhamassu bhadde tvaṃ passāma taṃ mahiddhi-
kan'ti.
2. Aṭṭiyāmi harāyāmi naggā nikkhamituṃ bahi
keseh 'amhi paṭicchannā puññaṃ me appakaṃ katan
'ti.
3. Hand 'uttariyaṃ dāmi te imaṃ dussaṃ nivāsaya
imaṃ dussaṃ nivāsetvā bahi nikkhama sobhane
upanikkhamassu bhadde passāma taṃ mahiddhikan 'ti.
4. Hatthena hatthe te dinnāṃ na mayhaṃ upakappati
es 'etth' upāsako saddho sammāsambuddhasāvako.
5. Etaṃ acchādayitvāna mama dakkhiṇaṃ ādisa
tadāhaṃ sukhitaṃ hessaṃ sabbakāmasamiddhinīti.
6. Tañ ca te nahāpayitvāna vilimpitvāna vāñijā
vattheh' acchādayitvāna tassā dakkhiṇaṃ ādisuṃ.
7. samanantarānudiṭṭhe vipāko upapajjatha
bhojanacchādanapāñiyaṃ dakkhiṇāya idaṃ phalaṃ.
8. Tato suddhā sucivasanā kāsikuttamadhārini
hasanti vimānā nikkhami dakkhiṇāya idaṃ phalaṃ 'ti.
9. Sūcittarūpaṃ ruciraṃ vimānaṃ te ca bhāsati
devate pucchitācikkhā kissa kammaṃ¹ idaṃ phalaṃ 'ti.

¹ B. kiṭakasamā.

² B. cira-atthāya.

10. Bhikkhuno caramānassa doninimmiñjanam¹ aham
adāsim ujubbhūtaṃ vippasannena cetasā.
11. Tassa kammassa kusalassa vipākaṃ dīgham antaram
anubhomī vimānaṃsiṃ tañ ca dāni parittakam.
12. Uddhañ catūhi māsehi kālakiriyaṃ bhavissati
ekantaṃ kaṭukam ghoram niray' upapatis' aham.
13. Catukaṇṇam catudvāram vibhattam bhāgas omitam
ayopākārapariyantam ayasā paṭikujjitam.
14. Tassa ayomayā bhūmi jalitā tejasāyutā
samantā yojanasatam pharitvā tiṭṭhati sabbadā.
15. Tatthāham dīgham addhānam dukkham vedissam
vedanam
phalañ ca pāpakammassa tasmā socāmīdambhūtan² 'ti.

Khalātyapetavatthu.

I. 11.

1. * Purato 'va setena paleti hatthinā, majjhe pana
assatarīrathena
pacchā 'va² kaññā sivikāyam niyyāti, obhāsayanti dasa
sabbato disā.
2. Tumhe muggarahatthapāṇino,³ rudammukhā bhinna-
pabhinnaḡattā⁴
maṇussabhūtā kim akattha pāpam, yena aññamañ-
ñassa⁵ pivātha⁶ lohitam.
3. Purato 'va yo gacchati kuñjarena, setena nāgena catuk-
kamaṇa
amhākam putto ahu so⁷ jeṭṭhako, dānāni⁸ datvāna
sukhiṃ pamodati.

¹ B. nimujjāni.—C. nimijjanam. ² B. ca.

³ D. °hatthe. ⁴ C. D.—B. chinnaḡattā.

⁵ B. yena 'ñña°.

⁶ C. D. pivātha.

⁷ C¹. yo.—D¹. om.—C. amhākam putto ahu jeṭṭhako so.

⁸ C.—D. C¹. D¹. nānāni.

4. Yo so majjhe assatarīrathena, catubbhi yuttana suvag-
gitenā
amhākaṃ putto ahu majjhimo so, amacchari dānapati
virocati.
5. Yā sā pacchā sivikāya niyyāti dārī,* sapaññā miga-
mandalocanā¹
amhākaṃ dhītā ahu sā kaniṭṭhā, bhāgaḍḍhabhāgena
sukhī pamodati.
6. Ete ca dānāni adamsu pubbe, pasannacittā samaṇa-
brāhmaṇānaṃ
mayam pana maccharino ahumbā, paribhāsakā samaṇa-
brāhmaṇānaṃ
ete padatvā² paricārayanti, mayam ca³ sussaṃa naḷo
'va ditto⁴ 'ti.
7. Kiṃ tumhākaṃ bhojanaṃ kis sayanaṃ,⁵ kathaṃ
su⁶ yāpetha supāpadhammino
pahūtabhogesu anappakesu, sukhaṃ virāgāya dukkh'
ajja pattā 'ti.
8. Aññaṃaññaṃ vadhitvāna pivāma pubbalohitaṃ
bahuṃ pitvā na dātā⁷ homa nacchādimhamhase⁸
mayam.
9. Icc eva maccā⁹ paridevayanti adāyikā¹⁰ pecca¹¹ Ya-
massa thāyino
ye¹² te viviccā¹³ adhigamma bhoge na bhuñjare nāpi
karonti puññaṃ.
10. Te khuppiṇāsupagatā parattha petā¹⁴ ciraṃ ghāyire¹⁵
ḍayhamānā

¹ B.—C. D. Cī. Dī. maṇḍa.

² B. ca datvā.

³ B. C.—D. Cī. Dī. mayañ cā.

⁴ B. chinno.—C. dhinno.—D. Cī. Dī. dinno.

⁵ Dī. sāyanaṃ.—B. kiṃ sāyanaṃ.

⁶ B. ca.

⁷ Cī. Dī.—B. dhātā.

⁸ B. ruccārimhase.

⁹ B. paccā.

¹⁰ Cī. Dī. adāsikā.

¹¹ B. maccharino.

¹² Cī. ete.

¹³ B. viriccā.

¹⁴ B. pacchā.

¹⁵ B. jhāyire.

kammāni katvāna¹ dukhandriyāni anubhonti dukkham
katukapphalāni²

11. Ittaram³ hi dhanadhaññam ittaram³ idha jīvitam
ittaram³ ittarato⁴ ñatvā dipam kayirātha⁵ paṇḍito.
12. Ye te evam pajānanti narā dhammassa kovidā
te dāne na ppamajjanti sutvā arahataṃ vaco 'ti.

Nāgapetavattlu.

I. 12.

1. Urago 'va tacam jinnaṃ hitvā gacchati san tanuṃ
evam sarīre nibbhoge pete kālakate sati.
2. Dayhamāno na jānāti ñātinam paridevitam
tasmā evam⁶ na socāmi gato⁷ so tassa yā gatīti.
3. Anabbhito tato agā⁸ nānuññāto ito gato
yathāgato tathāgato tattha kā paridevanā.
4. Dayhamāno na jānāti ñātinam paridevitam
tasmā evam na rodāmi gato⁹ so tassa yā gatīti.
5. Sace rode kisā assaṃ tattha me kiṃ phalaṃ siyā
ñātimittāsuhaññam bhiyyo no arati siyā.
6. Dayhamāno na jānāti ñātinam paridevitam¹⁰
tasmā evam na rodāmi gato so tassa yā gatīti.
7. Yathā pi darako candam gacchantam anurodati
evam sampadam ev' etam yo petam anusocati.
8. Dayhamāno na jānāti ñātinam paridevitam
tasmā evam na rodāmi gato so tassa yā gatīti.
9. Yathā pi brahme udakumbho bhinnā appaṭisaṃdhiyo
evam sampadam' ev' etam yo petam anusocati.
10. Dayhamāno na jānāti ñātinam paridevitam
tasmā evam na rodāmi gato so tassa yā gatīti.

Uragapetavattlu.¹¹

Uragavaggo paṭhamo.

¹ B. katvā. ² B.—C¹. D¹. olā 'ti. ³ B. itaram.

⁴ B. itarato. ⁵ B. kariyātha. ⁶ B. etam.

⁷ B. D.—C. C¹. D. tato. ⁸ B. anijjhittō tato agā.

⁹ B. C. C¹. D¹.—D. tato. ¹⁰ B. paridevanam.

¹¹ B. adds: dvādasamaṃ.—C¹. D¹. uragavaggassa
vattlu.—C¹. ovaṇṇanā.

II. 1.

1. Naggā dubbaṇṇarūpāsi kisā dhamanisaṁṭhitā¹
upphāsulike² kisike kā nu tvam idha tiṭṭhasīti.
2. Ahaṁ bhante³ peti 'mhi duggatā Yamalokikā
pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā 'ti.
3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṁ kataṁ
kissa kammavipākena petalokam ito gatā 'ti.
4. *Anukampakā mayhaṁ nāhesuṁ bhante
pitā mātā ca atha vāpi ñātakā⁴
ye maṁ niyojeyyum⁵ dadāhi dānaṁ
pasannacittā samaṇabrāhmaṇānaṁ.
5. Ito ahaṁ vassasatāni pañcā
yaṁ evarūpā vicarāmi naggā
khudāya⁶ taṇhāya 'va khajjamānā
pāpassa kammaṣa phalaṁ mama yidaṁ.⁷
6. Vandāmi taṁ ayya pasannacittā
anukampa maṁ dhīra⁸ mahānubhāva⁹
datvā ca me ādisa yāhi kiñci
mocehi maṁ duggatīyā bhaddante¹⁰ hi.¹¹
7. Sādhū 'ti so tassā paṭisunitvā Sāriputto anukampako
bhikkhūnaṁ ālopaṁ datvā pānimattaṁ ca colakaṁ.
8. Thālakassa ca pāṇiyaṁ tassā dakkhiṇaṁ ādisi
samanantarā anudīṭṭhe vipāko upapajjatha.¹²
9. Bhojanacchādanapāṇiyaṁ dakkhiṇāya idaṁ phalaṁ
tato suddhā sucivasanā¹³ kāsikuttamadhāriṇī
vicittavattābharaṇā Sāriputtaṁ upasaṁkamīti.
10. Abhikkantena vaṇṇena yā tvam tiṭṭhasi devate
obhāseṇti disā sabbā osadhī viya tārakā.

¹ B. °santata.² B. uppāsulhike.³ B. bhaddante.⁴ C. D. °tikā.⁵ B. niyyo°.⁶ B. °ddāya.⁷ B. mamedam.⁸ B. vira.⁹ B. °vam.¹⁰ B., C. D., C^r. D^r. °dante.¹¹ B. om.¹² B. uda°.¹³ B.—C. C^r. D. D^r. suni°.* B. C. D.—C^r. D^r. om. 4.

11. Kena te tādiso vaṇṇo kena te idha-m-ijjhati ¹
uppañjanti ca te bhogā ye keci manaso piyā.
12. Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve manussabhūtā kim
akāsi puññaṃ
kenāsi evaṃjalitānubhāvā vaṇṇo ca te sabbadisā pabhā-
satīti.
13. Upakaṇḍakim ² kisaṃ chātaṃ naggam ³ appaṭicchaviṃ
muni kārūṇiko loke taṃ mama dakkhasi ⁴ tvam duggataṃ.
14. Bhikkhūnaṃ ālopaṃ datvā paṇimattañ ca colakaṃ
thālakassa ca paṇiyaṃ mama dakkhiṇaṃ ādisi.
15. Ālopassa phalaṃ passa bhattaṃ vassasataṃ dasa
bhuñjāmi kāmakāminī anekarasavyañjanaṃ.
16. Paṇimattassa colassa vipākaṃ passa yādisaṃ
yāvatā Nandarājassa vijitasmiṃ paṭicchadā.
17. Tato bahutarā bhante vatthāni ⁵ 'cehādanāni me
koseyyakambaliyāni ⁶ khomakappāsikāni ca.
18. Vipulā ca mahagghā ca te p' ākāse ⁷ 'va lambare
sāhaṃ taṃ paridahāmi yaṃ yaṃ hi manaso piyaṃ.
19. Thālakassa ca paṇiyaṃ vipākaṃ passa yādisaṃ
gambhirā caturassā ca pokkhāraññā sunimmitā.
20. Setodakā supatitthā ca sitā appaṭigandhiyā
padumuppalasamchannā vārikiñjakkhapūrītā.
21. Sāhaṃ ramāmi kilāmi modāmi akutobhaya
munim kārūṇikaṃ lokam ⁸ bhante vanditum āgatā 'ti.

Samsāramocakapetavatthu.

II. 2.

1. Naggā . . . (= II. 1. 1.)
2. Ahan te sakiyā mātā pubbe aññesu jātisu
uppannā pettivisayam ⁹ khuppipāsāsamappitā.

¹ D. icchati.

² B. uppaṇḍukim.

³ B. nagga samuṭṭa cchaviṃ.

⁴ B. adakkhi.

⁵ B. vattāna°.

⁶ B. koseyyāni.

⁷ B. te cākāse'.

⁸ B. loke.

⁹ B. pitti°.—C. peti°.

3. Chadditam khipitam khelam siṅghāṇikam silesumam
vasaṇ ca dayhamānānam vijātānaṇ ca lohitam.
4. Vaṇitānaṇ¹ ca yaṃ ghānasāsacchinnaṇ ca lohitam
khudāparetā bhuñjāmi² itthipurisanissitam.
5. Pubbalohitam bhakkhāmi pasūnam mānusaṇaṇ ca
alenā anagārā ca nīla³mañcaparāyanā.
6. Dehi puttaka me dānam datvā uddisāhi⁴ me
app' eva nāma muñceyyam pubbalohitabhojanā 'ti.
7. Mātuyā vacanam sutvā Upatisso 'nukampako
āmantayī Moggallānam Anuruddhaṇ ca Kappinam.
8. Catasso kuṭiyo katvā saṃghe catuddise adā
kuṭiyo annapānaṇ ca mātu dakkhiṇam ādisi.
9. Samanantarā anuditthe vipāko upapajjatha
bhojanam pāṇiyam vattham dakkhiṇāya idam phalam.
10. Tāto . . . (=II. 1. 9, c. d. e.) Kolikam upasamkamiti.
11. 12. 13. . . . (=II. 1. 10, 11, 12.)*

Sāriputtattherassa mātupetivattu.

II. 3.

1. Naggā . . . (=II. 1. 1.)
2. Aham Mattā tuvaṃ⁵ Tissā sapaṭi te pure aham
pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā 'ti.
3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam katam
kissa kammavipākena petalokam ito gatā 'ti.
4. Caṇḍi ca pharusā cāsim issukī⁶ macchari saṭhī⁷
tāham duruttam vatvāna petalokam ito gatā 'ti.

¹ B. okānaṇ. ² B. bhuñjissam. ³ B. nilla°.

⁴ B. anvādi°.

⁵ D. tvam.

⁶ B. D.—C¹. D¹. ussukī.

⁷ B. saṭhā.

* B. adds:

Sāriputtassa dānena modāmi akutobhayā
munim kārūṇikam loke tam bhaddante vanditum
āgatā 'ti.

5. Sabbam¹ aham pi jānāmi yathā tvam² candikā ahu
aññaṃ ca kho taṃ³ pucchāmi kenāsi paṃsukuṭṭhitā.³
6. Sisam nahātā tuvaṃ āsi sucivatthā alamkatā
aham ca kho taṃ adhimattam samalamkatarā tayā.
7. Tassā me pekkhamānāya sāmikena samantayi⁴
tato me issā vipulā kodho me samajāyatha.
8. Tato paṃsu⁵ gahetvāna paṃsunā taṃ pi⁶ okiri
tassa kammavipākena ten' amhi paṃsukuṭṭhitā.³
9. Sabbam aham pi jānāmi paṃsunā maṃ tvam okiri
aññaṃ ca kho taṃ pucchāmi kena khajjāsi kacchuyā.
10. Bhesajjaharī ubhayo vanantaṃ agamimhase⁷
tvaṃ ca bhesajjam āhāsi⁸ ahaṃ ca kapikacchuno.⁹
11. Tassā te ajānamānāya seyyam ty āham samokiri
tassa kammavipākena tena khajjāmi kacchuyā.
12. Sabbam aham pi jānāmi seyyam me tvam samokiri
aññaṃ ca kho taṃ pucchāmi kenāsi naggiyā tuvaṃ.
13. Sahāyānam samayo āsi ñātinam samitiṃ ahu
tvaṃ ca āmantitā āsi sasāmī no ca kho aham.
14. Tassā te ajānamānāya dussam ty āham apānudiṃ
tassa kammavipākena ten' amhi naggiyā aham.
15. Sabbam aham pi jānāmi dussam me tvam apānudi
aññaṃ ca kho taṃ pucchāmi kenāsi gūthagandhini.
16. Tava gandhaṃ ca mālaṃ ca paccagghaṃ ca vilepanam
gūthakūpe¹⁰ athāresim¹¹ taṃ pāpam pakatam mayā.
17. Tassa kammavipākena ten' amhi gūthagandhinī
sabbam aham pi jānāmi taṃ pāpam pakatam tayā.
18. Aññaṃ ca kho taṃ pucchāmi kenāsi duggatā tuvaṃ
ubhinnaṃ samakam āsi yaṃ gehe vijjate dhanam.
19. Santesu deyyadhammesu dipam nākāsim attano
tassa kammavipākena ten' amhi duggatā aham.

¹ B. saccam.² B. D. D^r. C.—C^r. tvam.³ B. °kuṇṭhitā.⁴ B. āma°.⁵ B. °sum.⁶ C^r. hi.—B. taṃ vikiri 'ham.⁷ C^r. D^r. ahami°.⁸ B. āhāri.⁹ B. kabi°.¹⁰ C. gūthe.—B. gūdha°.¹¹ B. adhāresi.

20. Tad eva maṃ tvam avaca pāpakammaṃ nisevasi
na hi pāpehi kammehi sulabhā hosi ¹ suggaṭṭiṃ.
21. Vāmato maṃ tvam pacesi atho pi maṃ usuyyasi ²
passa pāpānaṃ kammānaṃ vipāko hoti yādiso.
22. Te gharadāsiyo āsum tām' evābharaṇān' ime
te aññe ³ parivārenti na bhogaṃ honti sassatā.
23. Idāni bhūtassa pitā āpaṇā gehaṃ ehiti ⁴
app' eva te dade kiñci mā su tāva ito agā.
24. Naggā dubbaṇṇarūpāmihi kisā dhamanisaṃṭhitā
kopīnaṃ etaṃ itthinaṃ mā maṃ bhūtapitāddasa.
25. Handa kin t' ⁵ āhaṃ dammi kiṃ vā ca ⁶ te karomi
'ham
yena tvam sukhitā assa sabbakāmasamiddhinī.
26. Cattāro bhikkhū saṃghato ⁷ cattāro pana puggalā
aṭṭha bhikkhū bhojayitvā mama dakkhiṇaṃ ādisi ⁸
tadāhaṃ sukhitā hessaṃ sabbakāmasamiddhinī.
27. Sādhū 'ti sā paṭisutvā bhojayitvā aṭṭha bhikkhavo
vatthehi cchādayitvāna tassā dakkhiṇaṃ ādisi.
28. Samanantarā . . . (II. 1. 8, c. etc.)
29. Tato sudhā . . . (II. 1. 9, c. etc.) sapaṭiṃ upasaṃ-
kami.
30. 31. 32. (= II. 1. 10, 11, 12.)
33. Ahaṃ Mattā tuvaṃ Tissā sapaṭi ⁹ te pure ahuṃ
pāpakammaṃ karitvāna petalokaṃ ito gatā.
34. Tava dānena dinnena modāmi akutobhayā
ciraṃ jīvāhi bhagini saha sabbehi ñātihi.
35. Asokaṃ virajaṃ thānaṃ āvāsaṃ Vasavattīnaṃ
idha dhammaṃ caritvāna dānaṃ datvāna sobhane.
36. Vineyya maccheramalaṃ samūlaṃ
aninditā saggam upesi thānaṃ 'ti.

Mattāpetivattthu.

¹ B. hoti.

² B. ussu°.—C. uyyasi.

³ B. adds: ca.

⁴ B.—C¹. D¹. ehite.

⁵ B. kiṃ 'va ty āhaṃ.

⁶ B. vāda.

⁷ B. bhikkhunī saṃghe.

⁸ B. oṣa.

⁹ B. sapatti.

II. 4.

1. Kālī dubbhaṇṇarūpāsī pharusā bhīrudassanā
piṅgalāsī kalārāsī na taṃ maññāmi mānusin 'ti.
2. Ahaṃ Nandā Nandasena bhariyā te pure ahaṃ
pāpakammaṃ karitvāna petalokam ito gatā 'ti.
3. Kin nu kāyena (= II. 1. 3.)
- 4.* Caṇḍapharusavācā tayidhāsim¹ agāravā
tāhaṃ duruttaṃ vatvāna petalokam ito gatā 'ti.
5. Hand' uttariyaṃ dadāmi te imaṃ dussaṃ nivāsaya
imaṃ dussaṃ nivāsetvā ehi nessāmi taṃ gharaṃ.
- 6.² Vatthañ ca annapānañ ca lacchasi tvam gharaṃ gatā
putte ca te passissasi sūtisāye³ ca dakkhasi.
7. Hatthena hatthe te dinnam na mayhaṃ upakappati
bhikkhū ca silasaṃpanne vītarāge bahussute.
8. Tappehi annapānena mamaṃ dakkhiṇam ādisi
tadāhaṃ sukhitā hessaṃ sabbakāmasamiddhinīti.
9. Tato sādhu 'ti so paṭisunitvā dāvaṃ vipulam ākiri⁴
annaṃ pānaṃ khādanīyaṃ vatthaṃ senāsanānī ca.
10. Chattaṃ gandhañ ca mālañ ca vividhāni⁵ upāhanā
bhikkhū ca silasaṃpanne vītarāge bahussute.
11. Tappetvā annapānena tassā dakkhiṇam ādisīti.
12. Samanantarānuditṭhe (II. 1. 8, c, 9, a, b).
13. (= II. 1. 9, c.) sāmikaṃ upasaṃkamīti.
14. 15. 16. (= II. 1. 10, 11, 12.)
17. (= II. 4. 2.)
18. (= II. 3. 34, a, b.)
ciraṃ jīva gahapati saha sabbehi nātihi.

¹ B. tayi cāpi.

² B.—C¹. D¹. om.—C. D. only: tattha annaṃ ca pānañ
ca putte sūtisāye dakkhasīti.

³ B. sāsīsāro.

⁴ C¹. ākāri.

⁵ B. odhā ca.

* C¹. D¹. om.—B. caṇḍi ca pharusā cāsi.—C. athassa
sā.—D. athassā sā.

19. (= II. 3. 35, a, b, c.) dānaṃ datvāna gahapati.

20. (= II. 3. 36.)

[Nandāpetavatthu.

II. 5.

1. Alamkato Mattakundalīti . . .

Mattakundalipetavatthu.*

II. 6.

1. Utthehi Kaṇhe kī sesi ko attho supinena te
yo ca tūyaṃ sako bhātā hadayaṃ cakkhuñ ca
dakkhiṇaṃ
tassa vātā baliyanti¹ Ghaṭo jappati Kesavā 'ti.
2. Tassa taṃ vacanaṃ sutvā Rohiṇeyyassa Kesavo
taramānarūpo vutthāyi² bhātu sokena addhito 'ti.
3. Kin nu ummattarūpo 'va kevalaṃ Dvārakaṃ imaṃ
saso saso 'ti lapasi kīdisaṃ sasam icchasi.
4. Sovannaṃ mayā maṇimayaṃ lohamayaṃ atha rūpi-
mayā
saṅkhasilāpavālamayaṃ kārayissāmi te sasam.
5. Santi aññe pi sasakā araṇṇavanagocārā
te pi te anayissāmi kīdisaṃ sasam icchasi³.
6. Nāhaṃ me te sase icche ye sasā paṭhavīnissitā
candato sasam icchāmi taṃ me ohara Kesavā 'ti.
7. So nanda³ madhuraṃ ñāti jīvitā vijahissasi
apatthayaṃ patthayasi candato sasam icchasi.

¹ B. vāta pha^o.—C^r. D^r. bhātā.

² B. °si.

³ B. nuna.

* C^r. D^r. om.—B. Maṭṭhakundalipetivatthu pañcamam.
—C. D. tattha yaṃ vattabbam Paramatthadīpaniyaṃ
Vimānavatthuvannaṇāyaṃ Maṭṭakundalivimānavatthu-
vannaṇāyaṃ vuttaṃ tasmā tattha 'vuttanāyena' eva
veditabbam.—See Vimāna-vatthu lxxxiii.

- 8.* Evañ ce ¹ Kaṇha jānāsi yath' aññam anusāsasi
kasmā pure matam ² puttam ajāpi ³ m' anusocasīti.
9. Ye na ⁴ labbhā manussena amanussena vā pana
jāto me mā mari putto kuto labbhā alabbhiyam.
10. Na ⁵ mantā mūlabhesajjā osadhehi dhanena vā
sakkā ānayitum Kaṇha yam petam anusocasīti.
11. Mahaddhanā mahābhogā ratthavanto pi khattiyā
pahūtadhanadhaññāso ⁶ te pi no ajarāmarā.
12. Khatthiyā brāhmaṇā vessā suddā caṇḍālapukkusā
ete maññe ca jātiyā ⁷ te pi no ajarāmarā.
13. Ye mantam tam ⁸ parivattenti ⁹ chaḷaṅgam brahma-
cintitam
ete maññe ¹⁰ ca vijjāya te pi no ajarāmarā.
14. Isayo vā pi ye santā saññatattā tapassino
sarīram te pi kālena vijahanti tapassino.
15. Bhāvitattā viharantā katakiccā anāsavā
nikkhipanti imam deham puññapāparikkhayā 'ti.
16. Ādittam vata mam ¹¹ santam ghatasittam 'va pāvakaṃ
vārinā viya osiñci sabbam nibbāpaye daram.
17. Abbūham vata me sallam sokam hadayanissitam
yo me sokaparetassa puttasokam apānudi.
18. So'ham abbūhasallo 'smi sītibhūto 'smi nibbuto
no socāmi na rodāmi tava sutvāna bhāsitam.
19. Evaṃ karonti sappaññā ye honti anukampakā
vinivattayati ¹² sokamhā Ghato jeṭṭham 'va bhātaram.
20. Yassa etādisā honti amattaparicārīkā ¹³
subhāsitena anvesi ¹⁴ Ghato jeṭṭham 'va bhātaram.

Kaṇhapetavatthu.

¹ B. ca. ² B. petam. ³ B. ajjāpi. ⁴ B. na tam.
⁵ B. C.—D. C¹. D¹. nāmanā. ⁶ B. se.
⁷ B.—C¹. D¹. jātiññā. ⁸ B. om. ⁹ B.—C¹. D¹. ottanti.
¹⁰ C. e' aññe. ¹¹ C. me. ¹² B. nivattayanti.
¹³ B. amaccā.—C¹. ontā. ¹⁴ B. anventi.

II. 7.

1. Naggo dubbañnarūpo si kiso dhamanisaṃṭhito
upphāsuliko kisiko ko nu tvam asi mārīsā 'ti.
2. Ahaṃ bhadante peto 'mhi duggato Yamalokiko
pāpakammaṃ karitvāna petalokam ito gato 'ti.
3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ
kissa kammavipākena petalokam ito gato 'ti.
4. Nagaraṃ atthi Dasaññānaṃ Erakacchan 'ti vissutaṃ
tattha setthi pure āsiṃ Dhanapālo 'ti maṃ vidu.
5. Asiti sakatavāhānaṃ ¹ hiraññassa ahosi me
pahūtaṃ me jātārūpaṃ muttāveluriyā bahū.
6. Tāva mahādhanassāmi ² na me dātuṃ piyaṃ ³ ahu
pidahitvā dvāraṃ bhuñjāmi mā maṃ yācana kāddasaṃ.
7. Assaddho macchari vāsiṃ ⁴ kadariyo paribhāsako
dadantānaṃ karontānaṃ vārayissaṃ ⁵ bahujaṇaṃ.
8. Vipāko natthi dānassa saṃyamassa kuto phalaṃ
pokkharaññodapānāni ārāmāni ca ropite
papāyo ca vināsesiṃ dugge saṃkamaṇāni ca.
9. Sv āhaṃ akatakalyāṇo katapāpo tato cuto
uppanno petavisayaṃ ⁶ khuppiṇāsaṃ appito
pañcapaṇṇāsavassāni tato kālaṃ kato ahaṃ.
10. Nābhijānāmi bhuttaṃ vā pītaṃ vā pāṇiyaṃ
yo saṃyamo so ⁷ vināso yo vināso so saṃyamo
*petā hi kira ⁸ jānanti so ⁹ saṃyamo so vināso.
11. Ahaṃ pure saṃyamissaṃ ¹⁰ nādāsiṃ bahuke dhāne
santesu deyyadhammesu dīpaṃ nākāsiṃ attano.
12. Sv āhaṃ pacchānutappāmi attakammaphalupeto ¹¹
uddhaṃ catūhi māsehi kālakiriyaṃ bhavissati.

¹ C. ohanam. ² B. °pi. ³ C. D. viyam. ⁴ B. cāpi.

⁵ B. vāyarissaṃ bahujaṇaṃ. ⁶ B. pittio.

⁷ B.—C. D. adds: saṃyamo so.

⁸ C. D. tirā.

⁹ B. yo. ¹⁰ B.—C. D. °yamassaṃ.

¹¹ B. °pago.

13. Ekantaṃ kaṭukaṃ ghoraṃ nirayaṃ papatiss' ahaṃ¹
catukappaṃ catudvāraṃ vibhattaṃ bhāgaso mitaṃ
ayopākārapariyaṇṭhaṃ ayaṣā paṭikujjitaṃ.
14. Tassa ayomayā bhūmi jalitā tejasā yutā
samantā yojanasataṃ pharitvā tiṭṭhati sabbadā.
15. Tatthāhaṃ dighamaddhānaṃ dukkhaṃ vedissa vedanaṃ
phalaṃ pāpassa kammassa tasmā socāmi' aha-
bbhusaṃ.
16. Taṃ vo vadāmi bhaddaṃ vo² yāvaṇ' ettha samāgatā
mā kattha pāpakaṃ kammaṃ āvaṇ vā yadi vā raho.
17. Sace taṃ pāpakaṃ kammaṃ karissatha karotha vā
na vo³ dukkhā pamutt' atthi upacchāpi⁴ palāyitaṃ
18. Matteyyā⁵ hotha petteyyā kule⁶ jeṭṭhāpacāyikā
sāmañña hotha brahmañña evaṃ saggaṃ gamissatha 'ti
19. *Na antalikkhe na samuddamajjhe
na pabbatānaṃ vivaraṃ⁷ pavissa
na vijjati so chagatippadeso
yattha thito muñceyya pāpakammā 'ti.

Dhanapālapetavatthu.

II. 8.

1. Naggo kiso pabbajito si bhante rattiṃ kuhiṃ gacchasi
kissa hetu
ācikkha me taṃ api sakkunemu sabbena vittaṃ paṭi-
pādaye tuvaṇ 'ti.
2. Bārāṇasīnagaraṃ dūraghutṭhaṃ tatthāhaṃ gahapati
addhako⁸ dīno
adātā gathitamano āmisasmim dussileṇa⁹ Yamavi-
sayamhi patto.

¹ B. °ssāhaṃ.

² B. °dan te.

³ B. te.

⁴ B. upaccāpi pateyyataṃ.

⁵ C¹. D¹.—C. B. me^o—D. matteyyo.

⁶ B. adds : ca.

⁷ D¹. adds : na.

⁸ B. ahu dinno.

⁹ B. dussilyeṇa.

3. So sūcikāya kilamito tehi ten' eva ñātisu yāmi āmi-
sakiñcīhetu
adānasilā na ca saddahanti dānaphalam hoti paramhi
loke.
4. Dhītā ca mayham lapate ¹ abhikkhaṇam dassāmi dānam
pitunnam pitāmahānam
upakkhatam ² parivisayanti brāhmaṇā yāmi 'ham
Andhakāvindam bhottun 'titi.³
5. Tam avoca rājā tavam anubhaviyāna tam hi ⁴
eyyāsi khippam aham pi karissa ⁵ pūjam
ācikkha me tam yadi atthi hetu
saddhāyitam hetuvahe ⁶ suṇoma.
6. Tathā 'ti vatvā agamāsi tathā bhuñjimsu bhattam na
pana ⁷ dakkhiṇārahā
pacchā gami Rājagaham punāparam pāturahosi purato
janādhipassa.
7. Disvāna petam punar eva ⁸ āgatam rājā avoca aham pi
kim dadāmi
ācikkha me tam yadi atthi hetu yena tvam ⁹ cirataram
piṇito siyā.
8. Buddham ca saṃgham parivisayāna rāja annena
pānena pi civarena
tam dakkhiṇam ādisa me hitāya evam aham cirataram
piṇito siyā.
9. Tato ca rājā nipatitvā ¹⁰ tāvad eva dānam sahatthā
atulañ ca daditvā ¹¹
saṃghe ārocayi pakatim ¹² tathāgatassa ¹³ petassa
padakkhiṇam ādisittha.
10. So pūjito ativiyaśobhamāno pāturahosi purato janā-
dhipassa
yakkho 'ham asmim paramiddhipatto na mayham
iddhisamasadisā manussā.

¹ B. labhate.—C¹. lapapatte.

² B. adds : tam upa°.—D¹. upe°. ³ C. D. C¹. D¹.

⁴ B. pi. ⁵ B. karessam. ⁶ B. ovaco. ⁷ B. ca.

⁸ B. punar eva. ⁹ B. tvam. ¹⁰ B. parivisayitvā.

¹¹ B. datvā. ¹² B. om. ¹³ B. adds : tassa.

11. Passānubhāvaṃ aparimitaṃ mamaṃ idaṃ
 tayānusiṭṭhaṃ atulaṃ daditvā saṃghe
 saṃtappito satataṃ sadā bahūhi
 yāmi ahaṃ sukhito manussadevā 'ti.

Cūlasetthīpetavatthu.

II. 9.

1. Yassa atthāya gacchāma Kambojaṃ dhanabārakā
 ayaṃ kāmadaḍḍo yakkho imaṃ yakkhaṃ niyāmaṣe.
2. Imaṃ yakkhaṃ gaheṭvāna sādhukena pasayha ¹ vā
 yānaṃ āropayitvāna khippaṃ gacchāma Dvārakaṃ 'ti.
3. Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā
 na tassa sākhaṃ bhañjeyya mittadubbho hi pāpako 'ti.
4. Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā
 khandam pi tassa chindeyya attho ce tādiso ² siyā 'ti.
5. Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā
 na tassa pattaṃ bhindeyya ³ mittadubbho hi pāpako 'ti.
6. Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya sayeyya vā
 samūlū ⁴ pi taṃ ⁵ abbuyha ⁶ attho p' ⁷ etādiso siyā 'ti.
7. Yass' ekarattiṃ hi ghare vaseyya, yattha ⁸ 'nnapānaṃ
 puriso labhetha
 na tassa pāpaṃ manasāpi cetaye, ⁹ kataññutā sappurisehi
 vaṇṇitā.
8. Yass' ekarattiṃ pi ghare vaseyya, annena ¹⁰ pānena
 upatṭhito siyā
 na tassa pāpaṃ mānasāpi cetaye, ⁹ adubbhapānī ¹¹ da-
 hate mittadubbhiṃ.
9. Yo pubbe katakalyāṇo ¹² pacchā pāpena himsati
 allapāṇihato ¹³ poṣo na so bhadrāni passatīti.

¹ B. paseyha. ² C. B.—C^r. D^r. D. tātiso. ³ B. himseyya.

⁴ B. olakam. ⁵ B. om. ⁶ C. abbhuyha. ⁷ B. ce.

⁸ B. yassa. ⁹ B. cintaye. ¹⁰ B. tatthanna^o.

¹¹ B. adubbhi^o. ¹² B.—D^r. D.—C^r. C. oṇe. ¹³ B. adubbhi.

10. *Yo appadutṭhassa narassa dussati, suddhassa posassa
 anāṅganassa
 tam eva bālaṃ pacceti pāpaṃ, sukhumo rajo pati-
 vātaṃ 'va khitto 'ti.
11. Nāhaṃ devena vā manussena vā, issariyena vāhaṃ
 suppasayho ¹
 yakkho 'haṃ asmi paramiddhipatto, dūraṅgamo vaṇṇa-
 balupapanno 'ti.
12. Pāṇi te sabbasovaṇṇo pañcadhāro madhussavo
 nānārasā paggharanti maññe 'haṃ taṃ Purimḍadaṃ.
13. N'amhi devo na gandhabbo na pi Sakko Purimḍado
 petam Aṅkura jānāhi Bheruvamhā ² idhāgataṃ.³
14. Kiṃ sīlo kiṃ samācāro Bheruvasmim ² pure tvaṃ
 kena te brahmacariyena puññaṃ pāṇimhi ijjhati.
15. Tantavāyo ⁴ pure āsīm Bheruvasmim tadā ahaṃ
 sukicchavutti kapaṇo na me vijjati ⁵ dātave.
16. Āvesanañ ca me āsi Asayhassa upantike
 saddhassa dānapatino katapuññaṃ lajjino.
17. Tattha yācanaḃ yanti nānāgottā vanibbakā
 te ca maṃ tattha pucchanti Asayhassa nivesanaṃ.
18. Tattha ⁶ gacchāmi bhaddaṃ vo kattha dānaṃ padīyati
 tenāhaṃ ⁷ puṭṭho vakkhāmi ⁸ Asayhassa nivesanaṃ.
19. Paggayha dakkhiṇaṃ bāhumaṃ ettha gacchatha bhaddaṃ vo
 ettha dānaṃ padīyati tena pāṇi kāmadaḃ
 tena pāṇi maddhussavo tena me brahmacariyena
 puññaṃ pāṇimhi ijjhati.
20. Na kira tvaṃ adā dānaṃ sakapāṇiḃhi kassaci
 parassa dānaṃ anumodaṃāno pāṇim paggayha pāvadi.⁹
21. Tena pāṇi kāmadaḃ tena pāṇi maddhussavo
 tena me brahmacariyena puññaṃ pāṇimhi ijjhati.

¹ B. appa°.² B. Rorūvamhā.—C¹. Bhera°.³ B. ito gataṃ. ⁴ B. thunnaṃ. ⁵ C. D¹.—D. C¹. vijjhati.⁶ B. kattha. ⁷ B. tesāhaṃ. ⁸ C. C¹. akkhāmi.⁹ D¹. pāvādi.

22. Yo so dānam adā bhante pasanno sakapāpihi
so hitvā mānusaṃ dehaṃ kin nu so disataṃ gato.
23. Nāhaṃ jānāmi asayhasāhino¹ Aṅgīrasassa gatiṃ²
āgatiṃ vā
sutaṃ ca me Vessavaṇassasantike Sakkassa sahavya-
taṃ gato Asayho.
24. Alam eva kātum kalyāṇaṃ dānaṃ dātum yathārahaṃ
pāpi kāmadaḍaḍaṃ disvā ko puññaṃ na karissati.
25. So hi nuna ito gantvā anuppatvāna Dvārakaṃ
dānaṃ (taṃ) patthāpayissāmi³ yaṃ mam' assa sukhā-
vahaṃ.
26. Dassāmi annapānaṃ ca vatthasenāsanāni ca
papaṃ ca udapānaṃ ca dugge saṃkamanāni cā'ti.
27. Kena te aṅgulī kuṇḍā mukhaṃ ca kuṇḍalikaṭaṃ
akkhini ca paggharanti kiṃ pāpaṃ pakataṃ tayā'ti.
28. Aṅgīrasassa gahapatino saddhassa gharaṃ esino
tassāhaṃ dānavissagge dāne⁴ adhikato ahu.
29. Tattha yācanake disvā āgate bhojanatthike⁵
ekamantaṃ apakkamma akāsim kuṇḍalimukhaṃ.
30. Tena me aṅgulī kuṇḍā mukhaṃ ca kuṇḍalikaṭaṃ
akkhini ca paggharanti taṃ pāpaṃ pakataṃ mayā'ti.
31. Dhammena te kāpurisa mukhaṃ ca kuṇḍalikaṭaṃ
akkhini ca paggharanti yaṃ tvam parassa dānassa
akāsi kuṇḍalimukhaṃ'ti.
32. Kathaṃ hi dānaṃ dadamāno kareyya parapattiyam
annapānaṃ khādaniyam vatthasenāsanāni cā'ti.
33. So hi nuna ito gantvā anuppatvāna Dvārakaṃ
dānaṃ patthāpayissāmi yaṃ mam' assa sukhāvahaṃ.
34. Dassāmi annaṃ ca pānaṃ ca vatthaṃ senāsanāni ca
Papaṃ ca udapānaṃ ca dugge ca saṃkamanāni cā'ti.
35. Tato hi so nivattitvā anuppatvāna Dvārakaṃ
dānaṃ patthayi⁶ Aṅkuro yaṃ tam assa sukhāvahaṃ.

¹ B. ossa setthino.—C¹. D¹. ovā°. ² B. gati cāgatiṃ.

³ B. patthāpayissāmi.—C¹. D¹. pati°. ⁴ B. dānaṃ.

⁵ B. C. D.—C¹. D¹. oṇṭike.

⁶ C¹. D¹. pattayi.—B. patthāpayi' ṅkuro.

36. Adā annañ ca pānañ ca vatthasenāsanāni ca
papañ co udapānañ ca vip̐pasannena cetasā.²
37. Ko chāto ko ca¹ tasito ko vattham̐ parivassati²
kassa santāni yoggāni ito yojentu vāhanam̐.
38. Ko chatt' icchati gandhañ ca ko mālāṃ ko upāhanam̐
iti su³ tattha ghosenti kappakā sūdamāgadhā⁴
sadā sāyañ ca pāto ca Aṅkurassa nivesane 'ti.
39. Sukham̐ supati Aṅkuro iti jānāti mam̐ jano
dukkham̐ supāmi Sindhaka⁵ yaṃ na passāmi yācake.
40. Sukham̐ supati Aṅkuro iti jānāti mam̐ jano
dukkham̐ Sindhaka supāmi appake su vanibbake.
41. Sakko ce te varam̐ dajjā Tāvatiṃsānam̐ issaro
kissa sabbassa lokassa varamāno varam̐ vare 'ti.
42. Sakko ce me varam̐ dajjā Tāvatiṃsānam̐ issaro
kāluṭṭhitassa me sato suriyass' uggamanam̐ pati.
43. Dibbā bhakkhā pātubhaveyyum̐ silavanto ca yācakā
dadato me na khīyetha datvā nānutappeyyāham̐
dadam̐ cittam̐ pasādeyya evam̐ Sakkavaram̐ vare 'ti.
44. Na sabbavittāni pare pavecche⁶, dadeyya dānañ ca
dhānañ ca rakkhe
tasmā hi dānā dhanam̐ eva seyyo, atippadānena kulā
na honti.
45. Adānam̐ atidānañ ca na pasamsanti paṇḍitā
tasmā hi dānā dhanam̐ eva seyyo, samena vatteyya sa
dhīradhammo 'ti.
46. Aho vatāre abam̐ eva dajjam̐, santo hi⁷ mam̐ sappurisā
bhajeyyam̐
megho 'va ninnāni hi pūrayanto, sam̐tappaye sabba-
vanibbakānam̐.
47. Yassa yācanake disvā mukhavaṇṇo pasīdati
datvā attamano hoti tam̐ gharam̐ vasato sukham̐.
48. Yassa yācanake disvā mukhavaṇṇo pasīdati
datvā attamano hoti esā puññassa⁸ sampadā.

¹ B.—C¹. D¹. om.² B. suta.—C¹. D¹. ssa.³ B. sinduke.⁷ B. dadanto ca.² B. paridahissati.⁴ B. sudā pātavā.⁶ B. sam̐vacche.⁸ B. yaññassa.

49. Pubbe va dānā sumano dadam cittaṃ pasādeyya
datvā attamano hoti eso puññassa sampadā.
50. Saṭṭhi vāhasahassāni Aṅkurassa nivesane
bhojanaṃ diyate niccam puññapekkhassa jantuno.
51. Jānā tisahassā¹ sūdā āmuttamaṇikuṇḍalā
Aṅkuraṃ upajīvanti dāne yaññassa pāvata.
52. Saṭṭhi parisasahassāni² āmuttamaṇikuṇḍalā
Aṅkurassa mahādāne kaṭṭhaṃ phārenti mānavā.
53. Soḷasitthisahassāni sabbālaṃkārabhūsitā
Aṅkurassa mahādāne vidhā piṇḍenti nāriyo.
54. Soḷasitthisahassāni sabbālaṃkārabhūsitā
Aṅkurassa mahādāne dabbigāhā upaṭṭhitā.
55. Bahum bahūnaṃ pādāsi ciraṃ pādāsi khattiye
sakkaccaṃ ca sahatthā vittiṃ³ katvā punappunaṃ.
56. Bahumāse pakkhe ca utusamvaccharāni ca
mahādānaṃ pavattesi Aṅkuro dīgham antaraṃ.
57. Evaṃ datvā yajitvā ca Aṅkuro dīgham antaraṃ
hitvā mānusaṃ dehaṃ Tāvatiṃsūpago ahū⁴ 'ti.
58. Kaṭacchubbhikkhaṃ datvāna Anuruddhassa Indako
so hitvā mānusaṃ dehaṃ Tāvatiṃsūpago ahu.
59. Dasahi ṭhānehi Aṅkuraṃ Indako atirocati
rūpe sadde rase gandhe potṭhabbe ca manorame.
60. Āyunā yasaṃ c'eva vaṇṇena ca sukhena ca
ādhipaccena Aṅkuraṃ Indako atirocatiti.
61. Mahādānaṃ tayā dinnam Aṅkura dīgham antaraṃ
avidūre nisinna si āgaccha mama santike⁵ 'ti.
62. Tāvatiṃse yadā buddho silāyaṃ paṇḍukambale
pāricchattakamūlamhi vihaṃ purisuttamo.
63. Dasasu lokadhātūsu saṃnipatitvāna devatā
payirupāsanti⁶ sambuddhaṃ vasantaṃ nagamuddhani.
64. Na ko ci devo vaṇṇena sambuddhaṃ atirocati
sabbe deve adhigayha⁷ sambuddho⁸ 'va viroceti.

¹ B. °ssāni sudanīm.³ C¹. D¹. pīti.—B. vitti.⁵ B. atikkama.² B. purisa°.⁴ B. parirū°.

65. Yojanāni dasa c' eva ¹ Aṅkuro 'yaṃ tadā abhū
avidūre ca buddhassa Indako atirocati.
66. Oloketvāna sambuddho Aṅkurañ cāpi Indakaṃ
dakkhiṇeyyaṃ pabbhāvento ² idaṃ vacanam abhūvi.
67. Mahādānaṃ tayā dinnam Aṅkura dīgham antaram
atidūre ³ nisinno si āgaccha mama santikaṃ.
68. Codito bhāvitattena ⁴ Aṅkuro idaṃ abhūvi
kiṃ mayhaṃ tena dānena dakkhiṇeyyena suññatam. ⁵
69. Ayaṃ so Indako yakkho dajjā dānam parittakam
atirocati amhehi cando tāragāṇe yathā.
70. Ujjhaṅgale yathā khette bījaṃ bahukam pi ropitaṃ
na vipulaṃ na phalaṃ ⁶ hoti na pi ⁷ toseti kassakam.
71. Tath' eva dānam bahukam dussīlesu patitṭhitaṃ
na vipulaṃ na phalaṃ ⁶ hoti na hi toseti dāyake.
72. Yathā pi bhaddake khette bījaṃ appaṃ viropitaṃ
sammādhāraṃ pavecchante phalaṃ toseti kassake.
73. Tath' eva sīlavantesu guṇavantesu tādisu
appaṃ pi kataṃ kāraṃ puññaṃ hoti mahapphalan 'ti.
74. Viceyya dānam dātabbāṃ yattha dinnam mahapphalaṃ
viceyya dānam datvāna saggaṃ gacchanti dāyakā.
75. Viceyya dānam sugatappasethaṃ ye dakkhiṇeyyā idha
jīvaloke
etesu dinnāni mahapphalāni bījāni vuttāni yathā
sukhette 'ti.

Aṅkurapetavatthu.

II. 10.

1. Divā vibhāragataṃ bhikkhuṃ Gaṅgātīre nisinnakaṃ
tam peti upasaṃkamma dubbaṇṇabhīrudassanā.
2. Kesā c'assā atidīghā yāva bhummaṃvalambare
kesehi sā paṭicchannā samaṇam etad abhūvīti.

¹ B. dve ca.

² B. sambhā°.

³ B. suvi°.

⁴ B. oṭṭhena.

⁵ B., C. D. — C°. D°. sa°.

⁶ B. na vipulaphalaṃ.

⁷ B. nāpi.

3. Pañcapaṇṇāsavassāni yato kālakatā ahaṃ
nābhijānāmi bhuttaṃ vā pītaṃ vā pāṇīyaṃ
dehi tvaṃ ¹ pāṇīyaṃ bhante tasitā pāṇīyāya me' ti.
4. Ayaṃ sitodakā Gaṅgā Himavantato sandati
piva etto gahetvāna kiṃ maṃ yācasi pāṇīyaṃ.
5. Sacāhaṃ bhante Gaṅgāyaṃ sayāṃ gaṇhāmi pāṇīyaṃ
lohitāṃ me parivattati tasmā yācāmi pāṇīyaṃ.
6. Kin nu kāyena vācīya manasā dukkaṭaṃ kataṃ
kissa kammavipākena Gaṅgā te hoti lohitaṃ.
7. *Putto me bhante Uttaro ² saddho āsi upāsako
so ca mayhaṃ ³ akāmāya samaṇānaṃ pavecchati ⁴
cīvaraṃ piṇḍapātaṃ ca paccayaṃ sayanāsaṇaṃ.
8. Tam ahaṃ paribhāsāmi maccherena upaddutā
yaṃ taṃ ⁵ mayhaṃ akāmāya samaṇānaṃ pavecchasi.
9. Cīvaraṃ piṇḍapātaṃ ca paccayaṃ sayanāsaṇaṃ
etan te paralokasmiṃ lohitaṃ hotu Uttara
tassa kammavipākena Gaṅgā me hoti lohitaṃ 'ti.

Uttaramātupetavatthu.

II. 11.

1. Ahaṃ pure pabbajitassa bhikkhuno suttaṃ
adāsi upagamma yācitā ⁶ tassa
vipāko vipulaṃ phalā ⁷ 'ūpalabbhati
bahū ⁸ ca me uppajjare vatthakoṭṭiyo.
2. Pupphābhikiṇṇaṃ ramitaṃ ⁹ vimānaṃ
anekacittaṃ naranārīsevitā ¹⁰
sāhaṃ bhuñjāmi ca pārupāmi ca
pahūtavittā na ca tāva khīyati.

¹ B. me. ² C. D. adds: nāma. ³ B. mayam.

⁴ B. pavacchati. ⁵ B. tvaṃ. ⁶ B. o. ⁷ B. phalam.

⁸ B. bahukā. ⁹ B. rammam idam. ¹⁰ B. 'nārīhi se.

3. Tass' eva' kammassa vipākam anvayā
sukhañ ca sātañ ca idh' ūpalabbhati
sāhaṃ gantvā punam eva mānusaṃ
kāhāmi puññāni nay' ¹ ayyaputta man 'ti.
4. Satta ² tuvaṃ vassasatā idhāgatā
jinñā ca vuḍḍhā ca taḥiṃ bhavissasi
sabbe ca te kālaṃkatā 'va ñātakā
tvam tattha gantvāna ito karissasīti.
5. Satt' eva vassāni idhāgatāya me
dibbañ ca sukhañ ca samappitāya
sāhaṃ gantvā punar eva mānusaṃ
kāhāmi puññāni nay' ayyaputta man 'ti.
6. So taṃ gahetvāna pasāyha bāhāyaṃ
paccānāyitvāna punar eva theriṃ sudubbalaṃ
vajjesi aññaṃ pi jaṇaṃ idhāgataṃ
karoṭha puññāni sukh' ūpalabbhatīti.
7. Diṭṭhā mayā akatena sādhuṇā
petā vihaññanti tath' eva mānusa
kammañ ca katvā sukhavedaniyaṃ
devā manussā ca sukhe tṭhitā pajā 'ti.

Suttapetavatthu.

II. 12.

1. Sovannasopānaphalakā sovannavālukasaṃtṭhitā
tattha sogandhiyo vaggū sucigandhā manoramā.
2. Nānārukkhehi saṃchannā nānāgandhasamīritā ³
nānāpadumasamchannā puṇḍarikasamāgatā.⁴
3. Surabhī sampavāyanti manuññā māluteritā
haṃsakoñcābhirudā ⁵ cakkavākābhikujitā.
4. Nānādiḷḷaṇḍakinnā nānāsaragaṇayutā ⁶
nānāphaladharā rukkhā nānāphaladharā vanā.

¹ D. naye.

² D^r. sattam.

³ B. samerita.

⁴ B. °samohatā.

⁵ B. adds: ca.

⁶ B. °rutā.

5. Na manussesu īdisaṃ nagaraṃ yādisaṃ idaṃ
pāsādā ca bahukā tuyhaṃ sovaṇṇarūpiyamayā.
6. Daddallamānā ābhenti samantā caturō disā
pañca-dāsīsataṃ tuyhaṃ yā temā paricārīkā.
7. Tā kambukāyūraddharā kañcānācelabhūsitā
pallāṇkā bahukā tuyhaṃ sovaṇṇaruciyaṃmayā.
8. Kadalimigasamchannā samjāto¹ goṇakasamṭhitā
yattha tuvaṃ² vāsūpagatā sabbakāmasamiddhinī.
9. Sampattāya³ adḍharattāya tato utṭhāya gacchasi
uyyānabhūmiṃ gantvāna pokkharāññā samantato.
10. Tassā tīre tuvaṃ⁴ thāsi harite saddale subhe
tato te kaṇṇamuṇḍo ca sunakho aṅgamaṅgāni khādati.
11. Yadā ca khāyitā āsi aṭṭhisamkhalikā katā
ogāhasi pokkharāṇiṃ hoti kāyo yathā pure.
12. Tato tvaṃ uggacchanti⁵ sucārū⁶ piyadassanā
vatthena pārupitvāna āyāsi mama santikaṃ.
13. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ
kissa kammavipākena kaṇṇamuṇḍo ca sunakho
aṅgamaṅgāni khādati.
14. Kimbilāyaṃ⁷ gahapati saddho āsi upāsako
tassāhaṃ bhariyā āsi dussilā aticārini
evam⁸ aticaramānāya sāmiko etad abruvi.
15. n' etaṃ channaṃ⁹ paṭirūpaṃ yaṃ tvaṃ aticarāsi maṃ
sāhaṃ ghorāṃ ca sapathaṃ musāvādaṃ¹⁰ abhāsissaṃ.¹¹
16. Nāhaṃ taṃ aticarāmi kāyena uda cetasā
sacāhaṃ taṃ aticarāmi kāyena uda cetasā.
17. Ayaṃ kaṇṇamuṇḍo sunakho aṅgamaṅgāni khādatu
tassa kammassa vipākaṃ musāvādassa c' ūbhayaṃ.
18. Sattavassasatāni ca¹² ānubhūtaṃ yato pi¹³ me
kaṇṇamuṇḍo ca sunakho aṅgamaṅgāni khādati.

¹ B. sajjā goṇakasandhatā.² B. tvaṃ.³ B. adds: te sam°. ⁴ D. tvaṃ. ⁵ B. aṅgapaccaṅgi.⁶ B. sūcā.—C¹. D¹. saccāru.⁷ B. Kimilāya.⁸ B. so maṃ.⁹ B. adds: n' etaṃ.¹⁰ B. adds: ca.¹¹ D¹. osi 'haṃ.—C. °sam.¹² B. om.¹³ B. hi.

19. Tvañ ca deva bahūpakāro atthāya me idhāgato
sumuttāhaṃ kaṇṇamuṇḍassa asokā akutobbhayā.
20. Nāhaṃ deva namassāmi yācāmi añjalikatā
bhuñja amānuse kāme rama deva mayā sahā 'ti.
21. Bhutvā¹ amānusa kāmā ramito 'mhi tayā saha
tāhaṃ subhage yācāmi khippaṃ paṭinayāhi man 'ti.

Kaṇṇamuṇḍapetavatthu.

II. 13.

1. Ahu rājā Brahmadatto Pañcālānaṃ rathesabho
ahorattānaṃ accayā rājā kālaṃ kari² tadā.
2. Tassa ālāhanaṃ gantvā bhariyā kandati Ubbari
Brahmadattaṃ apassantī Brahmadattā 'ti kandati.
3. Isi ca tattha āgacchi sampannacaraṇamuni
So ca tattha apucchittha ye tattha su samāgatā.
4. Kassa c'³ idam ālāhanaṃ nānāgandhasameritaṃ
kassāyaṃ kandati bhariyā ito dūragatam patim
Brahmadattaṃ apassantī Brahmadattā 'ti kandati.
5. Te ca tattha viyākamsu ye tattha su samāgatā
Brahmadattassa bhaddan te Brahmadattassa mārisa.
6. Tassa idam ālāhanaṃ nānāgandhasameritaṃ
tassāyaṃ kandati bhariyā ito dūragatam patim
Brahmadattaṃ apassantī Brahmadattā 'ti kandatīti.
7. Chālasītisahassāni Brahmadattassa nāmakā
imasmim ālāhane daḍḍhā tesam kaṃ anusocasīti.
8. * Yo rājā Cūlanīputto Pañcālānaṃ rathesabho
taṃ bhante anusocāmi bhattāraṃ sabbakāmadadan⁴ 'ti.
9. Sabbe va 'hesuṃ rājāno Brahmadattassanāmakā⁵
sabbe va Cūlanīputtā Pañcālānaṃ rathesabhā.

¹ B. bhuttā.

² B. akrubbatha.

³ B. om.

⁴ B. °kāmadan.

⁵ B. °sanāmaka.

10. Sabbesaṃ anupubbena mahesittam akārayi
kasmā purimake hitvā pacchimam anusocasīti.
11. Ātume¹ itthibhūtāya dīgharattāya mārisa
yassā me itthibhūtāya saṃsāre bahu bhāsasīti.
12. Ahu itthī ahu puriso pasuṃ yonim pi agamā
evam etaṃ atītānaṃ pariyanto na dissatīti.
13. Ādittam vata maṃ santam ghatasittam va pāvakaṃ
vārinā viya osiñci sabbam nibbāpaye daram.
14. Abbūlham² vata me sallam etaṃ³ hadayanissitam
yo me sokaparetāya patisokaṃ apānudi.
15. Sāham abbūlhasallāsmi sītibhūtāsmi nibbutā
na socāmi na rodāmi tava sutvā mahāmuniṭi.
16. Tassa taṃ vacanaṃ sutvā samaṇassa subhāsitaṃ
pattacīvaram ādāya pabbaji anagāriyam.
17. Sā ca pabbajja-upagatā⁴ santā agārasmā anagāriyam
mettam cittaṃ abhāvesi brahmalokupapattiyaṃ.
18. Gāmā gāmaṃ vicarantī nigame rājadhāniyo
Uruvelaṃ nāma so gāmo yattha kālam akubbatha.
19. Mettacittaṃ abhāvetvā⁵ brahmalokupapattiyaṃ
itthiccittaṃ virājetvā brahmalokupagā ahū⁶ 'ti.

Ubbarīpetavatthu.

Ubbarīvaggo dutiyo.

III. 1.

1. Abhiijamāne vārimhi Gaṅgāya idha gacchasi
naggo pubbaḍḍhapeto va mālādhārī alamkato
kuhiṃ gamissasi⁶ petam kattha vāso bhavissatīti.
2. Cundatthiyam⁷ gamissāmi peto so⁸ iti bhāsasi⁹
antare Vāsabhagāmaṃ Bārānasiyā santi ke.

¹ B. āhu me.

² B., C¹. D¹. abbuyham.

³ B. sokam.

⁴ B. pabbajjitā.

⁵ B. ābhā^o.

⁶ B. 'ti peto.

⁷ B. 'tthilam.

⁸ D. yo.

⁹ B. 'ti.

3. Tañ ca disvā mahāmatto Koliyo iti vissuto
sattubhattañ ca petassa pītakañ ca yugam adā.
4. Nāvāya tiṭṭhamānāya kappakassa adāpayi
kappakassa padinnamhi ¹ thāne petassa dissatha.
5. Tato suvatthavasano mālādhārī alamkato
thāne thit'assa petassa dakkhiṇā upakappatha
tasmā dajjetha petānam anukampāya punappunan 'ti.
6. Sāhunnavāsino ² eke aññe kesaniṇvāsino
petā bhattāya ³ gacchanti pakkamanti diso disam.
7. Dūre eke ⁴ padhāvitvā aladdhā ca nivattare
chātā pamucchitā bhantā bhūmiyam paṭisumbhitā ⁵
8. Ke ⁶ ci tattha ca patitā ⁷ bhūmiyam paṭisumbhitā
pubbe akatakalyāṇā aggidaddhā va ātape.
9. Mayam pi pubbe pāpadhammā gharaniyo kulamātaro
santesu deyyadhammesu dīpaṃ nākamha attano.
10. Pahūtaṃ annapānaṃ hi api su ⁸ avakiriyati
samāgate pabbajite na ca kiñci adamhase.
11. Akammakāmā alasā sādhuḥkāmā ⁹ mahagghasā
ālopapiṇḍadātāro paṭiggahe paribhāsīmhase.
12. Te gharā tā va ¹⁰ dāsiyo tān' evābharaṇāni no
te añño parihārenti ¹¹ mayam dukkhassa bhāgino.
13. Veṇiṃ vā avaññā honti rathakārī ca dubbhikā
caṇḍālī kapaṇā honti nahāminī ca punappunaṃ.
14. Yāni yāni niḥināni kulāni kapaṇāni ca
tesu tesv eva jāyanti esā maccharino gati.
15. Pubbe ca katakalyāṇā dāyakā vītamaccharā
saggaṇ te paripūrenti obhāsenti ¹² ca Nandanam.
16. Vejayante ¹³ ca pāsāde ramitvā kāmakāmino
uccākulesu jāyanti sabhōgesu tato cutā.

¹ B. ca dinnamhi. ² B. sāhunda°. ³ B. attāya.

⁴ B. ke. ⁵ B.—C^r. D^r. °sambhitā. ⁶ B. te ca.

⁷ B. papatitā.

⁸ B. ssu.

⁹ C. C^r. D^r. asāsā°. —D. asādhu. ¹⁰ B. only.

¹¹ B. paricā°.

¹² B., C. D.—C^r. D^r. okā°.

¹³ B., C. C^r. —D^r. D. vedayanti.

17. Kūtāgāre ca¹ pāsāde² pallaṅke goṇasaṃṭhite³
vijitaṅgā morahatthehi kule jātā yasassino.
18. Aṅkato⁴ aṅkam⁴ gacchanti mālādhāri alaṃkatā
jātiyo upatitṭhanti sāyaṃ pātaṃ sukhessino.
19. Nay idaṃ akatapūñṇānaṃ katapūñṇānaṃ ev' idaṃ
asokaṃ Nandanāṃ ramaṃ⁵ Tidasānaṃ mahāvanaṃ
20. Sukhaṃ akatapūñṇānaṃ idha natthi parattha ca
sukhañ ca katapūñṇānaṃ idha c' eva parattha ca.
21. Tesāṃ saṃvāyakaṃānaṃ kattabbaṃ kusalaṃ bahū
katapūñṇā hi modanti sagge bhogasamaṅgino 'ti.

Abhijjamānapetavatthu.

III. 2.*

1. Kuṇḍinagariyo thero Sānuvāsiniyāsino⁶
Potṭhapādo 'ti nāmena samaṇo bhāvitindriyo.
2. Tassa mātā pitā bhātā duggatā Yamalokikā
pāpakammaṃ karitvāna petalokaṃ ito gatā.
3. Te duggatā sūcikatṭhā kilantā naggino kisā
uttasanta mahātāsā⁷ na dassenti kurūriṇo.⁸
4. Tassa bhātā vitaritvā naggo ekapathe 'kako
catukūṇḍiko bhavitvāna therassa dassayī' tumaṃ.
5. Thero sāmanasikatvā⁹ tuṇḍibhūto apakkami¹⁰
so ca viññāpayi thera bhātā petāgato¹¹ ahaṃ.
6. Mātā pitā¹² ca te bhante, b. c. d. = 2. b. c. d.
7. = 3.

¹ B., C. D., C¹. D¹. °resu. ² C¹. pādesu. ³ B. goṇatthate.

⁴ B. aṅga°. ⁵ B. only. ⁶ B. Sāna°—°siko.

⁷ B. ottapantā mahattāsā. ⁸ B. kuruddhino.

⁹ B. am.° ¹⁰ B. ati°. ¹¹ B. petabhūto ahaṃ.

¹² B. pitaro te.

* C¹. adds from the commentary: Kuṇḍinagariyo thero
'ti ādayo pana ādito pañca gāthā tasmaṃ sambuddhadassa-
natthaṃ dhammasaṃgāhakehi ṭhapitā.

8. Anukampassu kārūṇiko datvā anvādisāhi¹ no tava dinnena dānena yāpessanti kurūriṇo² 'ti.
9. Thero caritvā piṇḍāya bhikkū aññe ca dvādasa ekajjhaṃ samnipatimsu bhattavissattakāraṇā.³
10. Thero sabbe pi⁴ te āha yathā laddhaṃ dadātha me saṃghabhataṃ karissāmi anukampāya ñātinam.
11. Niyyātayimsu⁵ therassa thero saṃghaṃ nimantayi datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno.
12. Idaṃ me ñātinam hotu sukhitā hontu ñātayo samanantarānuditṭhe bhojanam upapajjatha.
13. Sucim paṇitaṃ sampannam anekarasavyañjanam tato uddissati⁶ bhātā vaṇṇavā balavā sukhī.
14. Pahūtaṃ bhojanam bhante passa naggāmhase mayam tathā bhante parakkāma⁷ yathā vatthaṃ labhāmhase.
15. Thero saṃkārakūṭato uccinitvāna tantake pilotikaṃ paṭam⁸ katvā saṃghe cātuddise adā.
16. Datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno idaṃ me ñātinam hotu sukhitā hontu ñātayo.
17. Samanantarānuditṭhe vatthāni upapajjimsu⁹ tato suvatthavasano therassa¹⁰ dassayi' tumam.
18. Vaṇṇavā balavā sukhī yāvatā Nandarājassa vijitasmiṃ paṭicchādā tato bahutarā bhante.
19. Vatthāni' cchādanāni no koseyyakambaliyāni khomakappāsiyāni¹¹ ca vipulā ca mahagghā ca te cākāse' valambare te mayam paridahāma¹² yaṃ yaṃ hi¹³ manaso piyam tathā bhante parikkāma yathā gehaṃ labhāmase.
20. Thero paṇṇakūṭim¹³ katvā saṃghe cātuddise adā datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno.

¹ B. anudi°.² B. oddino.³ B. vosagga°.⁴ B. va.⁵ B. niyyāda°.⁶ C. °sati.⁷ C. D°. C°. parakkamma. ⁸ C°. pavatam. ⁹ B. uda°.¹⁰ C°. D°. padass°. — B. °rass' uddissayituttha mam.¹¹ B. °kāni. ¹² B. — C. C°. D. D°. om. pari°, yaṃ hi.¹³ C°. D°. °piyam.

21. Idam me ñātinam hotu sukhitā hontu ñātayo samanantarānudiṭṭhe gharāṇi upapajjimsu.
 22. Kūṭāgārā nivesanā ¹ vibhattā bhāgasō mitā na manussesu idisā yādisā no gharā idha.
 23. Api dibbesu yādisā tādisā no gharā idha daddallāmānā ābhenti ² samantā cāturo disā.
 24. Tathā bhante parakkāma yathā pānaṃ labhāmhase thero karakaṃ ³ pūretvā saṃghe cātuddise adā.
 25. Datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno idam me ñātinam hotu sukhitā hontu ñātayo.
 26. Samanantarānudiṭṭhe pāṇiyaṃ upapajji su ⁴ gambhīrā caturassā ca pokkharāññā sanimmitā.⁵
 27. Sītūdakā supatitthā ca ⁶ sītā appaṭigandhiyā ⁷ padumuppalasamchannā vārikiṇṇakkhapūrītā.
 28. Tattha nahatvā pivitvā therassa paṭidassayam pahūtaṃ pāṇiyaṃ bhante pāpā dukkhaphalan'ti ⁸ no.
 29. Āhiṇḍamānā khañjāma sakkhare kusakaṇṭake ⁹ tathā ¹⁰ bhante parakkāma yathā ¹¹ yānaṃ labhāmhase.
 30. Thero sipāṭikaṃ ¹² laddhā saṃghe cātuddise adā datvā anvādisi thero pitu mātu ca bhātuno idam me ñātinam hotu sukhitā hontu ñātayo.
 31. Samanantarānudiṭṭhe petā rathena m-āgamum anukampiṭamha ¹³ bhaddante bhattena chādanena ca.
 32. Gharena pānadānena ¹⁴ yānadānena c'ūbhayaṃ munikāruṇikaṃ loke taṃ bhante vanditum āgatā'ti.

Sānuvāsipetavatthu.

¹ B. vesā ca.

² B. ābha°.

³ B. karaṇaṃ.—C¹. D¹. kāraṃ.

⁴ B. udapajjatha.

⁵ B. oñño sumāpitā.

⁶ B. om.

⁷ C¹. D¹. °sandho.

⁸ B.—C¹. D¹. °jalanti.

⁹ B. °kaṇḍake.—D. tusa°.

¹⁰ B.—C. D. C¹. D¹. tadā.

¹¹ B.—C. D. C¹. D¹. yadā.

¹² B. °ṭṭi°—C¹. D¹. C. D. sidāṭikaṃ—and adds from the

Com.: ekapaṭalaṃ upāhanam.

¹³ B.—C. C¹. D. D¹. anukampiḡaṇha.

¹⁴ B. pāṇiya°.

III. 3.

1. Velūriyatthambhaṃ ruciraṃ pabhassaraṃ
vimānaṃ āruyaṃ anekacittam
tatth' acchasi devī mahānubhāve
pathaddhani¹ paṇṇarase va cando.
2. Vaṇṇo ca te kanakassa saṃnibho
uggatarūpo² bhusadassaniyo³
pallaṅkasetṭhe atule nisinnā
ekā tuvaṃ natthi tuyhaṃ sāmiko.
3. Imā ca te pokkharaññā samaṅgato⁴
pahūtamāsā bahupūṇḍarikā
suvapaṇṇacūṇṇehi samaṅgamotakā⁵
na tattha paṅko palāko⁶ ca vijjati.
4. Haṃsā pi⁷ dassaniyā manoramā
udakasmim anupariyanti sabbadā
samayya⁸ vaggu⁹ panadanti sabbe
vindussarā¹⁰ dundubhinam va ghoso.
5. Daddallamānā yasaṃ yasassinī
nāvāya¹¹ tvaṃ avalamba tiṭṭhasi
ālāracamhe¹² hasite piyaṃvade
sabbaṅgakalyāṇi bhusaṃ virocasi.
6. Idaṃ vimānaṃ virajaṃ same tṭhitam
uyyānavantaṃ¹³ ratinandavaddhanaṃ
icchāmi te nāri anomadassane
tayā saha nandane idha moditun 'ti.
7. Karohi kammaṃ idha vedaniyaṃ
cittaṃ ca te idha nītaṃ¹⁴ bhavatu
katvāna kammaṃ idha modaniyaṃ
evaṃ mamaṃ lacchasi kāmakāminin¹⁵ 'ti.

¹ B. samantano.² B. utta°.³ B. °neyyo.⁴ B. °ntato.⁵ B. samantam otatā.⁶ B. paṇṇako.⁷ C. D. adds : me.⁸ B. °yā.⁹ C¹. D¹. vatthu.¹⁰ C¹. D. C. viddu.—D¹. vagu.—B. bindu.¹¹ B. adds : ca.¹² B. ālārasame.¹³ B. °vanam.¹⁴ B. nitaṃ ca hotu.—C¹. D¹. nitum.¹⁵ B. °nan 'ti.

8. Sādhū 'ti so tassā paṭisunītvā
akāsi kammam sahavedanīyaṃ¹
katvāna kammam tahiṃ vedanīyaṃ
uppajji māṇavo tassā sahavyatan 'ti.

Rathakārīpetavatthu.

III. 4.

1. Bhusāni eke² sāli punāpare
aññā³ nārī sakamaṃsalohitaṃ
tvañ ca gūtham asuci-akantikaṃ⁴
paribhuñjasi kissa ayaṃ vipāko 'ti.
2. Ayaṃ pure mātaraṃ himsati
ayaṃ pana kūtavāṇijo
ayaṃ maṃsāni khāditvā musāvādena vañceti.
3. Ahaṃ manussesu manussabhūtā
agāriṇī kulassa issarā
santesu parigūyhemī mā ca⁵ kiñci ito adama
musāvādena chādemī natthi etaṃ mama gehe⁶
sace santaṃ⁷ nigūyhamī⁸ gūtho me hotu bhojanaṃ.
4. Tassa kammassa vipākena musāvādassa c' ūbhayaṃ
sugandhasālino bhattaṃ gūtham me parivattati.
5. Avajjāni⁹ ca kammāni na hi kammam vīnassati
duggandham kimīnaṃ mīlham bhuñjāmi ca pivāmi cā 'ti.

Bhusapetavatthu.

III. 5.

1. Accherarūpaṃ sugatassa ñānaṃ
satthā yathā puggalaṃ vyākāsi
ussannapuññaṃ pi bhavanti h'eke¹⁰
parittapuññaṃ¹¹ pi bhavanti h'eke¹⁰
ayaṃ kumāro sivathikāya chaddito
aṅgutthasnehena yāpesi ratti.

¹ B. tahiṃ ve°.

² B. eko 'paro.

³ B. ayañ ca.

⁴ B. akantaṃ.

⁵ B.—C°. D°. om.

⁶ B. iti.

⁷ C°. °tāni gū°.

⁸ B. gūhāmi.

⁹ B. avañcāni.

¹⁰ B. loke.

¹¹ B. oññān' api.

2. Na yakkhabhūtā na sirimsapā¹ vā
vihethayeyyum² katapuññakumāram
sunakhā pi imassa palahisu³ pāde
dhañkā siṅgālā parivattayanti.
3. Gabbhāsayaṃ pakkhigaṇā haranti
kākā pana akkhimalaṃ haranti
na imassa rakkhaṃ vidahimsu⁴ keci
na osathaṃ⁵ sāsapadhūpanaṃ vā.
4. Nakkhattayogaṃ pi na⁵ uggaheṣuṃ
na sabbadhaññāni pi ākirimsu
etādisaṃ uttamakiocchapattaṃ⁶
rattābhaṭaṃ sīvathikāya chadditaṃ.
5. Nonitapiṇḍaṃ⁷ viya vedhamānaṃ
sasamsayaṃ jīvitasāvasesaṃ
taṃ addasa devamanussapūjito
disvā va taṃ vyākari bhūripaṇño.
6. Ayaṃ kumāro nagarass' imassa
aggakuliko bhavissati bhogato⁸ ca
ki'ssa vataṃ kiṃ pana brahmacariyaṃ
kissa sucinnassa ayaṃ vipāko
etādisaṃ vyasanaṃ pāpunītvā
taṃ tādisaṃ paccanubhossati 'ddhin⁹ 'ti.
7. Buddhappamukhassa bhikkhusaṃghassa
pūjāṃ akāsi janatā ulāraṃ
tatrassa cittassa ahu aññathattaṃ
vācaṃ abhāsi pharusāṃ asabbhi
8. So taṃ vitakkaṃ paṭivinodayitvā
pītipasādaṃ paṭiladdhā pacchā
tathāgataṃ Jetavane vasantaṃ
yāguyā upatthāsi so sattarattaṃ.

¹ B. sari^o.² B. no podhayeyyum.³ B. °himsu.⁴ B. osadhaṃ—C. usataṃ—C¹. D. D¹. lāsathaṃ.⁵ B.—C¹ D¹ pana.⁶ B. parama.⁷ B. nava.^o⁸ B. °vā.⁹ B.—C¹. D¹. na.

9. Tassa vatan tam pana brahmacariyam
tassa sucinnassa ayam vipāko
etādisam vyasanam pāpunītvā
tam tādīsam paccanubhossati 'ddhim.
10. Thatvāna so vassasatam idh' eva
sabbehi kāmehi samāṅgibhūto
kāyassa bheda abhisamparāyam
sahavyatam gacchāti Vāsavassā 'ti.

Kumārapetavatthu.

III. 6.

1. 2. 3. = II. 1. 1-3.
4. Anavajjesu * titthesu vicini aḍḍhamāsakam
santesu deyyadhammesu dīpam nākāsim attano.
5. Nadim upemi tasitā rittakā parivattati
chāyam upemi uñhesu ātapo parivattati.
6. Aggivaṇṇo ca me vāto dahanto upavāyati
etañ ca bhante arahāmi aññañ ca pāpakam tato.
7. gantvāna Hastinipuram vajjesi mayham mātaram
dhītā ca te mayā diṭṭhā duggatā Yamalokikā
pāpakammam karitvāna petalokam ito gatā.
8. Atthi ca me ettha nikkhittam anakkhātāñ ca tam
mayā
cattāri satasahassāni pallaṅkassa ca heṭṭhato.
9. Tato me dānam dadātu tassā ca hotu jivikā
dānam datvā ca me mātā dakkhiṇam anvādissatu me
tadāham sukhitā hessam sabbakāmasamiddhinitī.
10. Sādhū 'ti so tassā paṭisunītvā ² gantvāna Hastinipuram
tassā avoca mātaram dhītā etc. = 7c. etc.
11. Sā mam tattha samādapesi gantvāna = 7a. etc.
12. = 8.; 13.* = 9.

* B. °tesu.

² B. °sutvā.

* B. tato tuvaṃ dānam dehi, tassā ca dakkhiṇam
ādisam.

14. Tadāhaṃ sukhitā hessaṃ sabbakāmasamiddhinī
tato hi sā dānaṃ adāsi datvā ca tassā dakkhiṇaṃ ādisi
peti ca sukhitā āsi sarīraṃ * cārudassanīti.

Seriṇipetavatthu.

III. 7.

1. Naranārīpurakkhato yuvā rajanīye kāmaguṇehi
sobhasi divasaṃ anubhosi kāraṇaṃ kiṃ akāsi puri-
māya jātiyā 'ti.
2. Ahaṃ Rājagahe ramme ramaṇīye Giribbaje
migaluddo pure āsim¹ lohitapāṇi dāruṇo.
3. Avirodhakaresu pāṇisu puthusantesu paduṭṭhamāna-
vicari atidāruṇo sadā parahimsāya rato asaṃyato.
4. Tassa me saḥāyo² suhadayo saddho āsi upāsako
so ca³ maṃ anukampanto nivāresi punappunaṃ.
5. mākāsi pāpakaṃ kammaṃ mā tāta duggatiṃ agā
sa ce icchasi pecca sukhaṃ virama pāṇavadhaṃ asaṃ-
yamam.
6. Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā sukhakāmassa hitānukampino
nākāsim sakalānusāsanaṃ cirapāpābhirato abuddhimā.
7. So maṃ puna bhūrisumedhaso anukampāya saṃyame
nivesayi
sace divā hanasi pāṇino atha te rattim bhavatu saṃ-
yamo.
8. Sv āhaṃ divā hanitvāna pāṇino virato⁴ rattim ahosi
saṃyato
rattāhaṃ parihāremi divā khajjāmi duggato.
9. Tassa kammaṃ kusalassa anubhomi rattim amānusiṃ
divā⁵ paṭihata⁶ 'va⁶ kukkurā upadhāvanti samantā
khādituṃ.

¹ B. adds : luddho. ² B., C. C¹. D. D¹. °ye. ³ B. pi.

⁴ B., C¹. C., D. D¹. viratā.—B. rattā.

⁵ B. divasaṃ.

⁶ B. om.

* B. tassā cāpi sujivikā 'ti.

10. Ye ca te sattānuyogino dhuvam payuttā sugatassa sāsane
maññāmi te amatam eva kevalam adhigacchanti
padam asaṃkhatan 'ti.

Migaluddapetavatthu.

III. 8.

1. Kūtāgāre ca pāsāde pallanke goṇasaṃthite¹
pañcaṅgikena turiyena ramasi suppvādite.
2. Tato ratyā vivāsanena² suriyass 'uggamanam pati
apaviṭṭhe³ susānasmiṃ bahudukkham nigacchasi.
3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam kataṃ
kissa kammavipākena idam dukkham nigacchasīti.
4. Aham Rājagahe ramme ramaṇīye Giribbaje
migaluddo⁴ pure āsiṃ luddo āsiṃ asaṃyato.
5. tassa me sahāyo suhādayo saddho āsi upāsako
tassa kulupako bhikkhu āsi Gotamasāvako.
- 6-10 * So pi maṃ = III. 7. 4. c, d-10.

Dutiyaluddapetavatthu.

III. 9.

1. Māli kirīti^{**} kāyūrī gattā te candanussadā
pasannamukhavaṇṇo 'si suriyavaṇṇī⁵ va sobhasi.
2. Amānusa pārisajjā ye te me parivārikā
dasa kaññāsahassāni yā temā paricārikā.
3. tā⁶ kambukāyūradharā kañcanacelabhūsitā⁷
mahānubhāvo si tuvaṃ lomahamsanarūpavā.
4. Piṭṭhimamsāni attano sāmāṃ ukkantvā⁸ khādasi
kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭam kataṃ.
kissa kammavipākena piṭṭhimamsāni attano
sāmāṃ ukkantvā khādasi.

¹ B. °kattate.

² B. vivasāne.

³ B. °tṭho.

⁴ B. °ddako.

⁵ B. °ṇṇo.

⁶ D^r.—C. C^r. D. kā.

⁷ B.—C. C^r. D. D^r. katvānā°.

⁸ B. ukkacca.

* C^r. D^r. om.

** B.—C. C^r. D. D^r. mālāhārīti.

5. Attano' ham anattāya jīvaloke acarisam¹
pesuññāmusāvādena nikativāñcanāya ca.
6. Tatthāham parisam gantvā saccakāle upatthite
attham dhammam tiramkatvā adhammam anuvatti-
yam.²
7. Evaṃ so khādat'³ attanam yo hoti piṭṭhimamsako⁴
yathāham ajja khādāmi piṭṭhimamsāni attano.
8. Tay idam tayā Nārada sāmam diṭṭham anukampakā ye
kusalā vadeyyam
mā kho si piṭṭhimamsako⁴ tuvaṇ⁵ 'ti.
mā pesunam mā ca musā bhaṇi

Kūṭavinicchayakapetavatthu.

III. 10.

1. Antalikkhasmiṃ tiṭṭhanto duggandho pūti vayasi⁶
mukhañ ca te kimiyo pūtigandham khādanti.*
2. Kiṃ kammam akāsi pubbe tato⁷ sattham gahehvāna
urena kantanti punappunam
khārena⁸ paripphositvā okantanti⁹ punappunam.
3. Kin nu kāyena = III. 8. 8.
4. Aham Rājagahe ramme ramaṇīye Giribbaje
issaro dhanadhaññassa supahūtassa mārisa.
5. Tassāyam me bhāriyā dhītā ca suṇisā ca me
tamālam uppalañ cāpi paccaggañ ca vilepanam.
6. Thūpam harantiyo vāresim tam pāpam pakatam mayā
chalaṣītisaḥassāni mayam paccattavedanā.
7. Thūpapūjam vivanṇetvā pacāma niraye bhusam
ye ca kho thūpapūjāya vattante arahato mahe.
8. Ādinavam pakāsentī vivecayetha no tato
imā ca passa āyantiyo mālādhārī alamkatā.

¹ B. °ssam.—C¹. D¹. amā°.

² B. °ssam.

³ B. khādi attānam.

⁴ B. °siko.

⁵ B. om.

⁶ B. °ti.

⁷ B. tath' osattam.

⁸ B. cārena.

⁹ B. okka°.

* B. adds : kiṃ kammam akāsi pubbe.

9. Mālāvīpākam anubhontiyo samiddhā tā¹ yasassiniyo
tañ ca disvāna accheram abbhutam lomahamsanam.
10. Namokaronti sappaññā vandanti tam mahāmuniṃ
so 'ham dāni ito gantvā yonim laddhāna mānusiṃ
thūpapūjam karissāmi appamatto punappunan 'ti.

Dhātuvivaṇṇapetavatthu.

Cūlavaggo tatiyo.

IV. 1.

1. Vesāli nāma nagar 'atthi Vajjinam
tattha ahu Licchavi Ambasakkharo
disvāna petam nagarassa bāhiram
tatth' eva pucchittha tam kāraṇatthiko.
2. Seyyo nisajjā nay imassa atthi
abhikkamo natthi paṭikkamo vā
asitapītam khāyitavatthabhogā
paricārikā sā pi tam assa natthi.
3. Ye ñātakā diṭṭhasutā suhajjā
anukampakā yassa ahesum pubbe
daṭṭhum pi dāni na te labhanti
virājitatto² hi janena tena.
4. *Na duggatassa³ bhavanti mittā
jahanti mittā vikalam veditvā
atthañ ca disvā parivārayanti⁴
bahū ca⁵ mittā uggatassa⁶ honti.
5. Nihinattho sabbabhogehi⁷
samakkhito⁸ samparibhinnagatto
ussāvavindu va⁹ palimpamāno
ajja suve jīvitassa 'parodho.¹⁰

¹ B. ca.

² B. virātthi°.

³ B. okkantattassa.

⁴ B. paricā°.

⁵ B. omits.

⁶ B. uggatatthassa te.

⁷ D. °gohi.—B. °ge kicco.

⁸ B. samma°.

⁹ C. adds: ca.

¹⁰ B. °ss' upa°.

6. Etādisaṃ uttamakicchapattaṃ
uttāsitāṃ picumandassa¹ sūle
atha tvaṃ kena vaṇṇena vadesi
yakkha jīva bho² jīvitāṃ eva seyyo 'ti.
7. Sālohitō eso ahosi mayhaṃ
ahaṃ sarāmi purimāya jātiyā
disvā³ me kāruṇṇaṃ ahosi
rāja mā pāpadhammo nirayaṃ patāyaṃ.
8. Ito cuto Licchavi eso poso
sattussadaṃ nirayaṃ ghorarūpaṃ
uppajjati dukkaṭakammaṃkāri
mahābhitāpaṃ kaṭukaṃ bhayānakaṃ.
9. Anekabhāgena guṇena seyyo
ayaṃ eva sūlo nirayena tena
mā ekanta dukkhaṃ kaṭukaṃ bhayānakaṃ
ekantatippaṃ nirayaṃ patāyaṃ.
10. Idaṇ ca sutvā vacanaṃ mama' eso
dukkhūpanīto vijaheyya pāṇaṃ
tasmā ahaṃ santi ke na bhaṇāmi
mā me okato jīvitass' upardho 'ti.
11. Aññāto eso purisassa attho
aññā⁴ pi icchāmasa pucchitum tuvaṃ
okāsakaṃ mama no⁵ sace karosi
pucchāmi 'haṃ⁶ na ca no kujjhitabbaṃ.
12. Addhā patiññā me tadā ahu
acikkhaṇā appasannassa hoti
akāmasaddheyyavaco ti⁷ katvā
pucchassu⁸ mama kāmaṃ yathā visayaṃ 'ti.
13. Yaṃ kiñcāhaṃ cakkhunā passissāmi
sabbhaṃ pi tāhaṃ abhisaddaheyyaṃ
disvā pi taṃ no pi ce saddaheyya
kareyyāsi me yakkha tiyassa kamman 'ti.

¹ B. pucimanthassa. ² B. jīvato. ³ B. adds: ca.

⁴ B. °ñam. ⁵ D. to. ⁶ B. °chām ahaṃ.

⁷ B.—C¹. D¹. °vabe 'ti. ⁸ B.—C¹. D¹. °ssa.

14. Saccappatiññā¹ tava me sā hotu
sutvāna dhammaṃ labhassu² pasādam
aññatthiko³ no ca paduṭṭhacitto
yaṇ te sutam asutam vā pi dhammam.
15. Sabbam akkhissam yathā pajānam
setena assena alamkatena
upayāsi sūlāvutakassa⁴ santike
yānam idam abbhutam dassaneyyam
kiss' etam kammassa ayam vipāko.
16. Vesāliyā tassa⁵ nagarassa majjhe
cikkhallapabbe⁶ narakam⁷ ahosi
gosīsam ekāham pasannacitto
setum gahetvāna narakasmim⁸ nikkhipi.
17. Etasmim pādāni patiṭṭhapetvā
mayañ ca añño⁹ ca atikkameyya¹⁰
yānam idam abbhutam dassaneyyam
tass' eva kammassa ayam vipāko.
18. Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsati
gandho ca te sabbadisā pavāyati
yakkhiddhipatto si mahānubhāvo.
naggo c' asi¹¹ kissa ayam vipāko.
19. Akkodhano niccapasannacitto
saṇhāhi vācāhi janam upesi
tass' eva kammassa ayam vipāko
dibbo me vaṇṇo satatam pabhāsati.
20. Yasañ ca kittiñ ca dhamme tṭhitānam
disvāna mantemi pasannacitto
tass' eva kammassa ayam vipāko
dibbo me gandho satatam pavāyati.

¹ B. saccampa°. ² B.—C¹. D¹. °ssa. ³ B., C¹. D¹. °ttiko.

⁴ B. °vutassa. ⁵ B. omits. ⁶ B. °magge.

⁷ B.—C¹. D¹. nagaram. ⁸ B. nagarasmim. ⁹ B. aññe.

¹⁰ C¹. D. °kkhamayha.—C. °kkamamha.—B. °kkamimha.

¹¹ B. cāsi.

21. Sahāyānaṃ tittḥasmim nahāyatānaṃ¹
 thale² gahetvā nidahissa dussaṃ
 kiñcatthiko³ no ca padutṭhacitto
 ten' amhi naggo kasirāpavutti.⁴
22. Yo kīlamāno ca karoti pāpaṃ
 tass' idisaṃ kammavipākaṃ āhu
 akīlamāno pana yo karoti
 kiṃ tassa kammaṣṣa vipākaṃ āhu.
23. Ye dutṭhasaṃkappamaṇā manussa
 kāyena vācāya ca saṃkiliṭṭhā
 kāyassa bhedaṃ abhisamparāyaṃ
 asaṃsayaṃ te nirayaṃ upenti.
24. Apare pana sugatim āsamāna⁵
 dāne ratā saṃgahitattabhāvā
 kāyassa bhedaṃ abhisamparāyaṃ
 asaṃsayaṃ te sugatim upentīti.
25. Taṃ kin ti jāneyyaṃ ahaṃ avecca
 kalyāṇapāpassa ayaṃ vipāko
 kiṃ vāhaṃ disvā abhisaddaheyyaṃ
 ko vā pi maṃ saddahāpeyya etan 'ti.
26. Disvā ca sutvā abhisaddahassu
 kalyāṇapāpassa ayaṃ vipāko
 kalyāṇapāpe ubhaye asante
 siyā nu sattā sugatā duggatā vā.
27. No c' ettha kammāni kareyya maccā
 kalyāṇapāpāni manussaloke
 nāhesuṃ sattā sugatā duggatā vā
 hinā paṇitā ca manussaloke.
28. Yasmā ca kammāni karonti maccā
 kalyāṇapāpāni manussaloke
 tasmā sattā sugatā duggatā vā
 hinā paṇitā ca manussaloke.

¹ B. nhāyantānaṃ.² B. C.—C^r. D. D^r. tale.³ B. dhiṭṭa°.⁴ B. ca tutti.⁵ B. āsisamānā.

29. Dvay' ajja ¹ kammānaṃ vipākam āhu
 sukhasa dukkhasa ca vedaniyaṃ
 tā'va devatā parivārayanti
 paccanti ² bālā dvayataṃ apassino 'ti.
30. Na m' atthi kammāni sayam katāni
 datvā pi me ³ natthi so ādiseyya
 acchādanam sayanam atha 'nnapānam
 ten' amhi naggo kasirapavuttiti.
31. Siyā nu kho ⁴ kāraṇaṃ kiñci yakkha
 acchādanam yena tuvaṃ ⁵ labhetha
 ācikkha me tvaṃ (yatva) yad' atthi hetu
 saddhāyitaṃ ⁶ hetuvaco suṇo ⁷ 'ti.
32. *Kappitako nāma idh' atthi bhikkhu
 jhāyī susīlo arahā vimutto
 guttindriyo samvutapātīmokkho
 sītibhūto uttamaditṭhipatto.
33. *Sakhilo vadaññu suvaco sumukho
 svāgamo suppaṭimuttako cāpi
 puññassa khettaṃ arañavihārī
 devamanussānañ ca dakkhiṇeyyo.
34. Santo vidhūmo anīgho nirāso
 mutto visallo amamo avaṅko
 nirupadhi sabbapapañcakhīṇo
 tisso vijjā anuppatto jutimā.
35. Appaṇṇato disvā pi na ⁸ sujāno
 muni naṃ ⁹ Vajjisū voharanti
 jānanti taṃ yakkhabhūtaṃ anejaṃ
 kalyāṇadhammaṃ vicaranti ¹⁰ loke.

¹ B. dvayañ ca.² D. paccanti.—D^r. C. C^r., B.³ B.—C^r. D^r. om.⁴ B. adds : te.⁵ D. tvaṃ.⁶ B. °dam.⁷ B. suṇoma.—D^r. °nohi.⁸ B. na ca.⁹ B. munīti naṃ Vajjisū.¹⁰ B. °ntam.

36. Tassa tuvaṃ ekam yugam duve vā
mam uddisitvāna sace dadetha
paṭiggahitāni ca tāni passa¹
mamañ ca passetha saṃnaddhadussan 'ti.
37. Kasmim padese samaṇaṃ vasantaṃ
gantvāna passemu mayam idāni
sa m'² ajja kaṅkham vicikicchitañ ca
diṭṭhivisūkāni ko vinodaye³ ce 'ti.
38. Eso nisinno Kapinaccanāyaṃ⁴
parivārīto devatāhi bahūhi
dhammakathaṃ⁵ bhāsati saccaṇāmo
sakasmim accherake⁶ appamatto 'ti.⁷
39. Tathāhaṃ⁷ kassāmi gantvā idāni
acchādayissaṃ samaṇaṃ yugena
paṭiggahitāni ca tāni passa⁸
tuvañ ca passemu saṃnaddhadussan 'ti.
40. Mā akkhaṇe pabbajitaṃ upāgami
sādhū vo Licchavi n' esa dhammo
tato ca kāle upasaṃkamitvā
tatth' eva passāmi⁹ rahonisinnan 'ti.
41. Tathā hi vatvā agamāsi tattha
parivārīto dāsagaṇena Licchavi
so taṃ nagaraṃ upasaṃkamitvā
vās' upagañchittha sake nivesane.
42. Tato ca kāle gihikiccāni¹⁰ katvā
nahātvā pivitvā ca¹¹ khaṇaṃ labhitvā
viceyya peḷato ca yugāni attha
gāhāpayi dāsagaṇena Licchavi.

¹ B. assu.² B. so p' ajja.³ B. °deyeyya me.⁴ B. kasiṇajhānāyaṃ.⁵ B. dhammikathaṃ.⁶ D^r. °ko.—B. averake.⁷ B. yassāhaṃ.—C^r. tassāhaṃ.⁸ B. cassam.⁹ B. passāhi.¹⁰ B., C. D. C^r. D^r. tihi°.¹¹ C^r. omits.

43. So tam padesaṃ upasaṃkamtivā
tam addasa samaṇaṃ santacittaṃ
paṭikkantaṃ gocarato¹ nivattaṃ
sītibhūtaṃ rukkhamaṇe nisinnaṃ.
44. Tam enaṃ avoca upasaṃkamtivā
Appābādhaṃ phāsuvihāraṇi ca pucchi
Vesāliyaṃ Licchavi ahaṃ bhaddaṃ² te
jānanti maṃ Licchavi-Ambasakkharo.³
45. Imāni me aṭṭha yugāni subhāni
paṭiggaṇha bhante padāmi⁴ tuyhaṃ
ten' eva atthena idhāgato 'smi
yathā ahaṃ attamaṇo bhavēyyaṃ.
46. Dūrato 'va samaṇabrāhmaṇā⁵
nivesanaṃ te parivajjanti
pattāni bhijjanti tava nivesane
saṃghāṭiyo pāpi⁶ vidālayanti.⁷
47. Athā pure⁸ pādakudārikāhi⁹
avaṃsirā samaṇā pāṭiyanti
etādisaṃ pabbajitaṃ¹⁰ vihesaṃ
tayā kataṃ¹¹ samaṇā pāpuṇanti.¹²
48. Tiṇena tesāṃ¹³ pi na tvaṃ adāsi
mūlhassa maggaṃ pi na pāvadaṇi
andhassa daṇḍaṃ sayama ādiyāsi
etādiso kadariyo asaṃvuto.
49. Atha tvaṃ kena vaṇṇena kim eva disvā
amhehi saha saṃvibhāgaṃ karoṇi
paccemi¹⁴ bhante yaṃ tvaṃ vadesi
vimosayi¹⁵ samaṇabrāhmaṇe 'tha.¹⁶

¹ B., D. C., C^r. D^r. to°.² D. bhadan.³ C. amu°.—D. amusakkaro. ⁴ B. dadāmi. ⁵ B. add: ca.⁶ B. cāpi.⁷ B. vipphāliyanti.—C^r. D^r. vināsa°.⁸ B. athāpare.⁹ B. °dhārikāhi.¹⁰ B. °ta.¹¹ C. C^r. D. D^r. tapā°.—B. tathā°. ¹² B. C.—C^r. D. °nāti.¹³ B. telam.¹⁴ B.—C^r. D^r. saccemi.¹⁵ B. vihe°.¹⁶ B. ca.

50. Khiddatthiko¹ no ca padutthacitto
etam pi me dukkatam eva bhante
khiddāya kho pasavitu² pāpam
vedeti³ dukkham asamatthabhogī.⁴
51. Daharo yuvā naggamiyassa⁵ bhāgi
kim⁶ su tato dukkhatar 'assa⁷ hoti.
52. Tam disvā samvegamalamattham⁸ bhante
tappaccayā cāham⁹ dadāmi dānam
patigaṇha bhante vatthayugāni attha
yakkhass' im' āgacchantu dakkhiṇāyo.
53. Adāhi¹⁰ dānam bahudhā pasattham¹¹
dadato ca te akkhayadhammam atthu
patiggaṇhāmi te vatthayugāni attha
yakkhass' im' āgacchantu dakkhiṇāyo.
54. Tato hi so ācamayitvā Licchavi
therassa datvāna yugāni attha
patiggaṇhātāni pattāni¹² vāsu¹³
yakkhañ ca passetha samnaddhadussam.
55. Tam addasa candanasāralittam
ājaññam āruyha¹⁴ ulāravanṇam
alamkatam sādhunivatthadussam¹⁵
parivāritam yakkhamahiddhipattam.
56. So tam disvā attamano udaggo
pahatthacitto 'va subhaggarūpo
kammañ ca disvāna mahāvīpākam
samdiṭṭhikam cakkhunā sacchikatvā.
57. Tam enam avoca upasamkamitvā
dassāmi dānam samaṇabrāhmaṇānam
na cāpi me kiñci adeyyam atthi
tuvañ ca me yakkha bahūpakāro.

¹ B. khi°.—C¹. D¹. kicca°. ² B. oṭvā. ³ B. tuvam.

⁴ B. appamattabhogī. ⁵ C. oggā. ⁶ C¹. D¹. ki.

⁷ B. C¹. D¹. okhatu°. ⁸ B. malla°.—C. malattham.

⁹ B. vāpi.

¹⁰ B. addhā.

¹¹ B. bahudhā passa°.—C¹. D¹. bahupā pa°. ¹² B. ca tāni.

¹³ B. vāssum.

¹⁴ B. ārūlhā.—C¹. oṃham.

¹⁵ B.—C. D. C¹. D¹. oṃvatta°.

58. Tuvañ ca me Licchavi ékadesaṃ
adāsi dānāni ¹ amogham ² etaṃ
sv āhaṃ karissāmi tayā 'va sakkhiṃ
amānuso mānusakena saddhiṃ.
59. Gati ca bandhu ca ³ parāyanañ ca
mitto ⁴ vā māsi atha devatāsi
yathā maḥaṃ ⁵ pañjaliko bhavitvā
icchāmi taṃ yakkha punāpi daṭṭhū.
60. Sace tuvaṃ ⁶ assaddho bhavissasi
kadariyarūpo vippatipannacitto ⁷
ten' eva maṃ Licchavi ⁸ dassanāya
disvā ca ⁹ taṃ nāpi ¹⁰ ca ālapissaṃ.
61. Sace tuvaṃ ¹¹ bhavissasi dhammagāraṇo
dāne rato ¹² saṃgahitattabhāvo ¹³
opānabhūto samaṇabrāhmaṇānaṃ
evaṃ mamaṃ Licchavi ¹⁴ dassanāya.
62. Disvā ca taṃ ālapissaṃ bhaddante
imañ ca sūlato lahu ¹⁵ pamuñca
yato nidānaṃ akarimha sakkhiṃ
maññaṃ ¹⁶ sūlāvutakassa kāraṇā ¹⁷
te aññaṃmaññaṃ akarimha sakkhiṃ.
63. *Ayañ ca sūlāvuto lahuṃ pamutto
sakkacca dhammāni samācaranto
muñceyya so nirayā'va ¹⁸ tamhā
kammaṃ siyā aññatra savedaniyaṃ ¹⁹

¹ B. °naṃ aheyaṃ.² C^r. D. amosaṃ.³ B. D^r. omits.—C. va.⁴ B. mamāsi.—C. C^r. cā mālisi.—D. mamālisi.⁵ B. yācāmi taṃ.⁶ B. tvam.⁷ B. vippatipannarūpo.—C^r. D^r. vippasannacitto.⁸ B. lacchasi.⁹ B.—C. D. pa.¹⁰ B. no pi.¹¹ D. tvam.—B. paṇa tvam.¹² B. nirato.¹³ B. D^r.—C. D. sannahita°.—C^r. sannihio°.¹⁴ B. lacchasi.¹⁵ B. lahuṃ.¹⁶ B. maññaṃmi.—C. D. D. °ññaṃ.¹⁷ C. °nato.¹⁸ B. °yamhā.¹⁹ B. ve°.—D. sace ve°.

64. Kappitakañ ca upasaṃkamitvā
tena saha saṃvibhajitvā kāle
sayam mukhena upanisajja puccha
so te¹ akkhissati etam attham.
65. Tam eva bhikkhum upasaṃkamitvā pucchassu
puññatthiko² n'eva padutthacitto
so tesu tam asutañ vāpi³ dhammam
sabbam pi akkhissati yathāpajānam
suto ca dhāmmam sugatim akkhissa.
66. So tattha rahassam⁴ samullapitvā
sakkhim akaritvāna⁵ amānusenā pakkāmi
so Licchavīnam sakāsam
atha bravī parisam saṃnisinnam.
67. Sunantu bhonto mama ekavākyam
varam varissam labhissāmi attham
sūlavuto puriso luddakammo.
paṇitadāṇo anusattarūpo.⁶
68. Ettāvatā vīsativattimattā
yato āvuto n' eva jīvati na mato
tāham mocayissāmi dāni
yathā matim anujānātu saṃgho.
69. Etañ ca aññañ ca lahum pamuñca
ko tam⁷ vadetha⁸ tathā⁹ karontam
yathā pajānāsi tathā karohi
yathā matim anujānāti saṃgho.
70. So tam padesam upasaṃkamitvā
sūlavutam mocayi khippam eva
mā bhāyi sammā¹⁰ tam avoca
tikicchakānañ ca upatthapesi.

¹ B. tena. ² B.—C. mumñā°.—D. muñcatthiko.

³ B. cāpi. ⁴ B. ara°. ⁵ B. °khikari°.

⁶ B. anumatta°. ⁷ B.—C. D. ta.

⁸ B. °dethā 'ti.—C°. D°. °mo. ⁹ D. kathā.

¹⁰ B. adds: 'ti ca.

71. Kappitakañ ca upasaṃkamitvā
tena saha¹ saṃvibhajitvāna² kāle
sayam mukhena n'eva upanisajja Licchavi
kath³ 'eva pucchi⁴ tam kālam kāraṇatthiko.
- 72 = 67. c, d. 68. a, b.
73. So mocito ca gantvā mayā idāni
etassa yakkhassa vaco hi⁵ bhante
siyā nu kho kāraṇam kiñcid eva
yena so nirayam no vajeyya.
74. Ācikkha bhante yadi atthi hetu
saddhāyitam hetu vo⁶ suṇoma
na tesam kammānam vināsam atthi
avedayitvā idha vyantibhāvo.
75. Sa ce so kammāni⁷ samācareyya
sakkacca rattim divam appamatto
muñceyya so nirayā va⁸ tamhā
kammam siyā aññatra vedaniyam.
76. Aññāto eso purisassa attho
mamam pīdāni anukampa⁹ bhante.
anusāsa mam ovada bhūripaṇña
yathā aham n'eva¹⁰ nirayam vajeyyam.
77. Ajj' eva buddham saraṇam upehi¹¹
dhammañ ca saṃghaṇ ca pasannacitto.
tath' eva sikkhāpadāni pañca
akhaṇḍaphullāni somādiyassu.¹²
78. Pāṇātipātā vīramassu khippam
loke adinnam parivajjayassu¹³
amajjapo mā ca musā abhāsi¹⁴
sakena dāreṇa ca hohi¹⁵ tuttho.

¹ B. sahasam. ² D. otvā. ³ B. tatth'.

⁴ B. ottha nam.—C. ta kālam.—D. otta kālam.

⁵ B. 'ti. ⁶ B. hetu vaco.—C. ce. ⁷ B. dha°. ⁸ B. ca.

⁹ B. omma. ¹⁰ B. no. ¹¹ D. omi.

¹² C. D. odiyāmi. ¹³ C. D. oyāmi.

¹⁴ B. oṇi.—C. onāmi. ¹⁵ C. homi.

79. Imañ ca atṭhaṅgavaraṃ upetaṃ
samādiyāhi ¹ kusalaṃ sukhindriyaṃ.
80. Civaraṃ piṇḍapātañ ca paccayaṃ sayanāsanam
annapānaṃ khādanīyaṃ vatthaṃ senāsanāni ca.
81. Dadāhi ujubbhūtesu vippasannena cetasā
bhikkhū ca silasaṃpanne vītarāge bahussute
tappesi ² annapānena sadā puññaṃ pavaddhati.
82. Evañ ca kammāni samācaranto
sakkacca rattin divaṃ appamatto
muñca ³ tvaṃ nirayā ⁴ va tamhā
kammaṃ siyā aññatra vedanīyaṃ.
83. Ajj' eva buddhaṃ saraṇaṃ upemi
dhammañ ca saṃghañ ca pasannacitto
tath' eva sikkhāpadāni pañca
akhaṇḍaphullāni samādiyāmi.
84. Pānātipātā viramāmi khippaṃ
loke adinnaṃ parivajjayāmi
amajjapo no ca musā bhaṇāmi
sakena dārena ca homi tuṭṭho.
85. Imañ ca ⁵ atṭhaṅgavaraṃ upetaṃ ⁶
samādiyāmi kusalaṃ sukhindriyaṃ.
civaraṃ piṇḍapātañ ca paccayaṃ sayanāsanam
annapānaṃ khādanīyaṃ vatthaṃ senāsanāni ca.
86. Bhikkhū ca silasaṃpanne vītarāge bahussute
dadāmi na vikkappāmi buddhānaṃ sāsane rato.
87. Etādiso Licchavi Ambasakkharo
Vesāliyaṃ aññataro upāsako
saddho mudu kārakaro bhikkhu
saṃghañ ca sakkacca tadā upatthahi.
88. Sūlavuto ca ārogo hutvā serisukhaṃ ⁷ pabbajjaṃ upā-
gami
āgama Kappitakuttamaṃ ubho pi sāmāññaphalāni
ajjhagum.

¹ C. D. °yāmi.² B. °hi.³ B. muñceyya.⁴ B. °yamhā.⁵ B. ariyaṃ.⁶ B. °rūpetam.⁷ B. °khi.

89. Etādisā sappurisānaṃ sevānā
mahāphalā hoti satam vijānatam
sūlāvuto aggaphalam phussasi¹
phalam kanittḥam pana Ambasakkharo 'ti.

Ambasakkharapetavatthu.

IV. 2.

Serissakapetavatthu.*

IV. 3.

1. Rājā Piṅgalako nāma Surattḥānaṃ adhipati
ahu Moriyānaṃ upattḥānaṃ gantvā Surattḥam punar
āgamā.
2. Unhe majjhantike kāle rājā paṅkam² upāgami
addasa maggaṃ ramaṇiyaṃ petānaṃ vaṇṇanāpatham.³
3. Sārathim āmantayi⁴ rājā ayam maggo ramaṇiyo
khemo sovattḥiko⁵ sivo iminā 'va⁶ sārathi yāhi.⁷
4. Surattḥānaṃ⁸ santike ito tena pāyāsi⁹ Sorattḥo
senāya caturaṅginiyā.
5. Ubbiggarūpo¹⁰ puriso Surattḥam etad abruvi¹¹
kumaggaṃ paṭipannamhā bhimsanaṃ lomahaṃsanaṃ.
6. Purato padissati maggo pacchato ca na¹² dissati
kumaggaṃ paṭipannamhā Yamapurisānaṃ santike.

¹ D. 'oti.

² B. vaṅkam.—D. C. caṅkam.

³ B. tam. vaṇṇapatham.

⁴ B. 'tasi.

⁵ B. sotthiko.

⁶ B. omits.

⁷ B. āyāma.

⁸ C. sutṭho na.—D. putṭho na.

⁹ B. vā yāsi.

¹⁰ B. ubbiṅgarūpo.

¹¹ C. eta bruvi.

¹² C. pana.

* B. C^r. D^r. omits.—C. D. tam yasmā Serissakavimāna-
vatthunā nibbisesam tasmā tattha atthupattiyā gāthāsu
ca yaṃ vattabbaṃ tam paramatthavibhāvanīyaṃ vimāna-
vatthuvaṇṇanāyaṃ vuttam eva. tasmā vuttanāyen' eva vedi-
tabban 'ti.—See Vimāna-vatthu, 84.

7. Amānuso vāyati gandho ghoso sūyati dāruṇo samviggo rājā Surattṭho sārathim etad abruvi.
8. Kumaggam paṭipannamhā bhimsanam lomahamsanam purato va dissati maggo pacchato ca na dissati.
9. Kumaggam paṭipannamhā Yamapurisānam santike amānuso vāyati gandho ghoso sūyati dāruṇo.
10. Hatthikkhandhañ * ca āruyha olokento catuddisā addasa nigrodham ramanīyam pādapaṃ chāyāsampannam.
11. Nilabbhavaṇṇasadisaṃ ² meghavaṇṇasirannibham sārathim āmantayi rājā kim eso ³ dissati brahā nilabbhavaṇṇasadiso meghavaṇṇasirannibho.
12. So nigrodho so mahārāja pādapo chāyāsampanno nilabbhavaṇṇasadiso meghavaṇṇasirannibho.
13. Tena pāyāsi Surattṭho ⁴ yena so dissati brahā nilabbhavaṇṇasadiso meghavaṇṇasirannibho.
14. Hatthikkhandhato oruyha rājā rukkham upāgami nisīdi rukkhamūlasmiṃ sāmacco saparijano.
15. Pūram pāṇiyakarakam ⁵ pūve citte ca addasa puriso devavaṇṇīti ⁶ sabbābharanabhūsito upasamkamitvā rājānam Surattṭham ⁷ etad abruvi.
16. Svāgatan te mahārāja atho te adurāgataṃ pivatu devo ⁸ pāṇiyam pūve khāda arimḍama.
17. Pivtvā rājā pāṇiyam sāmacco saparijano pūve khāditvā pivtvā ca Surattṭho etad abruvi.
18. Devatā nu 'si' gandhabbo ādu Sakko purimḍado ajānanto taṃ pucchāma katham jānemu taṃ mayam.
19. Namhi devo na gandhabbo nāpi ⁹ Sakko purimḍado peto aham mahārāja Surattṭha idham āgato.

* B. °khandhanto samāruyha.

² B. 11a, addasa rukkham nighodham.—C. adds: meghavaṇṇasadisaṃ.

³ B. eko.

⁴ B. sorattṭho. ⁵ C. pāṇiyam karakam. B. °karanam.

⁶ B. °vaṇṇo 'ti.

⁷ B. so°.

⁸ B. deva.

⁹ C. na ci.

20. Kim silo kim samācāro Surattṥhasmiṃ pure tuvaṃ
kena te brahmacariyena ānubhāvo ayaṃ tava.
21. Taṃ sunohi mahārāja arimḍama ratṥhavaddhaṇaṃ
amaccā pārisajja ca brāhmaṇo ca purohito.
22. Surattṥhasmā ¹ ahaṃ deva ² puriso pāpacetaso
micchādittṥi ca dussilo kadariyo paribhāsako.
23. Dadantānaṃ karontānaṃ vārayissaṃ bahujaṇaṃ
aññesaṃ dadamānānaṃ antarāyaṃkaro ³ ahaṃ.
24. Vipāko natṥi dānassa saṃyamassa kuto phalaṃ
natṥi ācariyo nāma adantaṃ ko damessati.⁴
25. Samatulyāni bhūtāni kule jetṥhāpacāyiko ⁵
natṥi balaṃ viriyaṃ vā kuto utṥhānaporisam.
26. Natṥi dānaphalaṃ nāma na visodheti verinaṃ
laddheyyaṃ labhate macco nīyati pariṇāmajaṃ.
27. Natṥi mātā pitā bhātā loko natṥi ito paraṃ
natṥi dinnam natṥi hutam sunihitam pi na vijjati.
28. Yo pi na haneyya ⁶ purisaṃ parassa ⁷ chindite siram
na koci kiñci hanati sattannaṃ vivaram antare.
29. Acchejjabhejjo ⁸ jīvo atṥhamso gūlaparimaṇḍalo
yojanāni satā ⁹ pañca ko jīvaṃ ¹⁰ chetum arahati.
30. Yathā suttagūle khitte nibbēṥhentaṃ ¹¹ palāyati
evam eva pi so jīvo nibbēṥhento palāyati.
31. Yathā gāmato nikkhamma aññaṃ gāmaṃ pavisati
evam evaṃ pi ¹² so jīvo aññaṃ kāyaṃ pavisati.
32. Yathā gehato nikkhamma aññaṃ gehaṃ pavisati
evam evaṃ pi so jīvo aññaṃ bondiṃ ¹³ pavisati.¹⁴
33. Cūlāsītī mahākappino ¹⁵ satasahassāni
ye ca balā ye ¹⁶ ca paṇḍitā saṃsāraṃ khepayitvāna
dukkhassantaṃ karissare mitāni sukhadukkṥāni
donehi pitakehi ca jino sabbam pajānāti
samūlḥā itarā pajā evamditṥi pure āsim.

¹ B. °smiṃ. ² B. adds deva. ³ B °yam karom' ahaṃ.

⁴ B. damissati. ⁵ C. °yino.—D. °yike. ⁶ C. D. C¹. hānoti.

⁷ B. purisassa. ⁸ B. adds : si jīvo. ⁹ B. °janānaṃ.

¹⁰ C¹. D¹. koṭinaṃ. ¹¹ B. nibbedhentaṃ. ¹² B. eva ca.

¹³ B. phondhiṃ.—C. vondi. ¹⁴ B. nivisati.

¹⁵ C. kappāno.—B. matākappi navasata°. ¹⁶ B. omits.

34. Samūlho mohapāruto ¹ micchāditt̃hi ca dussilo kadariyo paribhāsako oram me chahi māsehi kālakiriya ² bhavissati.
35. Ekantaṃ kaṭukaṃ ghoram nirayam papatiss' aham catukkaṇṇam catudvāram vibhattam bhāgaso mitam.
36. Ayopākārapariyantam ayasā paṭikujjitam tassa ayomayā bhūmi jalitā tejasā yutā.
37. Samantā yojanasatam pharitvā tiṭṭhati sabbadā vassasatasahassāni ghoso sūyati tāvade lakkho eso mahārāja satabhāgā ³ vassakoṭiyo kotisatasahassāni niraye paccare janā micchāditt̃hi dussilā ye ca ariyūpavādino tatthāham digham addhānam dukkham vedissam vedanam.
38. Phalam pāpassa kammassa tasmā socām' aham bhusam tam suṇohi mahārāja arimḍama ratthavaḍḍhanam dhītā mayham mahārāja Uttarā bhaddam atthu te ⁴.
39. Karoti bhaddakam ⁵ kammam silesūposathe ratā Saññatā ⁶ samvibhāgī ca vadaññā ⁷ vigatamaccharā.
40. Akhaṇḍakārī sikkhāyam suṇhā parakulesu ca upāsikā Sakyamunino sambuddhassa sirīmato.
41. Bhikkhu ca silasampanno gāmam piṇḍāya pāvisi ukkhittacakkhu satimā guttadvāro susamvuto sapadānam caramāno agamā tam nivesanam.
42. Tam addasa mahārāja Uttarā bhaddam atthu te ⁴ pūram pāniyassa karakam pūve citte ca sā adā.
43. Pitā me kālakato bhante tassa tam ⁸ okappatu. samanantarānudiṭṭho ⁹ vipāko upapajjatha.
44. Bhuñjāmi kāmakāmī rājā Vessavaṇo yathā tam suṇohi mahārāja arimḍama ratthavaḍḍhanam.
45. Sadevakassa lokassa buddho aggo pavuccati tam buddham saraṇam gaccha saputtadāre ¹⁰ arimḍama.

¹ B. sampulo mohapāruto. ² B. kālāṇkariyā.

³ B., C. D., C^r. D^r. °gam. ⁴ B., C. D. C^r. D^r. baddham attha ke.

⁵ B. bhaddam. ⁶ B., C. C^r. D. D. puññatā. ⁷ B. °ññ.

⁸ B. tass' etam upakappatu. ⁹ B. °re °ṭṭhe. ¹⁰ B. °ro.

46. Atthaṅgikena maggena phusanti amatam padam
tam dhammam saraṇam gaccha saputtadāre¹ arimḍama.
47. Cattāro maggapatipannā² cattāro ca phale tḥitā
esa saṅgho ujūbhūto paññāsīlasamāhito.
48. Tam saṅgham saraṇam gaccha saputtadāre¹ arimḍama
pānātipātā viramassu khippam
loke adinnam parivajjayassu
amajjapā³ mā⁴ ca musā abhaṇi
sakena dārena ca hohi tuṭṭho.
49. Atthakāmo 'si me yakkha hitakāmo si devate
karomi tuyham vacanam tvam asi ācariyo mama.
50. Upemi saraṇam buddham dhammañ cāpi anuttaram
saṅghañ ca naradevassa gacchāmi saraṇam aham.
51. Pānātipātā viramāmi khippam
loke adinnam parivajjayāmi
amajjapo no ca musā bhaṇāmi
sakena dārena homi tuṭṭho.
52. Odhunāmi⁵ mahāvāte nadiyā vā sīghamgāmiyā⁶
vamāmi⁷ pāpakam ditṭhim buddhānam sāsane rato.
53. Idam vatvāna Surattḥo viramitvā pāpadassanam
namo bhagavato katvā pāmokkho ratham āruyḥīti.⁸

Nandikāpetavatthu.

IV. 4.

Revatipetavatthu.*

IV. 5.

1. †Idam mama uccḥuvanam mahantam
nibbattati puññaphalam anappakam
tam dāni me⁹ paribhogam na¹⁰ upeti
ācikkha bhante kissa ayam vipāko.

¹ B. °ro. ² B. ca pati°. ³ B. °po. ⁴ B. no.
⁵ B. ophu°.—C¹. D¹. otu°. ⁶ C. °ga°. ⁷ C. vacāmi.
⁸ B. °hati. ⁹ B. adds : na. ¹⁰ B. omits.

* B., C. D., C¹. D¹. omits. See Vimāna-vatthu. 52.

† 1-3. C¹. D¹. omits.

2. Vihaññāmi khajjāmi ca vāyamāmi ca
 parisakkāmi paribhuñjitum kiñci
 sv' ahaṃ ¹ chinnātumo ² kapaṇo sālāpāmi ³
 kissa kammassa ayaṃ vipāko.
3. Vighāto cāhaṃ paripatāmi ⁴ chamāyaṃ
 parivattāmi vāricaro 'va ghamme
 rudato ⁵ ca me assukā niggālanti ⁶
 ācikkha bhante kissa ayaṃ vipāko.
4. Chāto kilanto ca pipāsito ca
 saṃtāsito sātasukhaṃ na vinde
 pucchāmi taṃ etaṃ atthaṃ bhadante ⁷
 kathan nu ucchuparibhogāṃ labheyyaṃ.
5. Pure tuvaṃ kammam akasi ⁸ attanā
 manussabhūto purimāya jātiyā
 ahañ ca taṃ etaṃ atthaṃ vadāmi
 sutvāna tvaṃ etaṃ atthaṃ vijānaṃ.
6. Uccū tuvaṃ khādamāno payāto
 puriso ⁹ te piṭṭhito ¹⁰ anugañchi
 so ca taṃ paccāsanto kathesi
 tassa tuvaṃ na kiñci ālapittha.
7. So ca taṃ abhinhaṃ ¹¹ āyāci
 dehi ¹² uccun 'ti ca taṃ avoca
 tassa tuvaṃ piṭṭhito uccuṃ adāsi
 tass' etaṃ kammassa ayaṃ vipāko.
8. Līgha tuvaṃ ¹³ piṭṭhito gaṇha uccuṃ
 gaḥetvā khādassu yāvad atthaṃ
 ten' eva tvaṃ attamano bhavissasi
 haṭṭho udaggo ca pamodito ca.

¹ B. disvāhaṃ. ² B. chinditukāmo. C. D. chinditue.

³ C. D., B. lāla°.

⁴ D. °tāyaṃ.

⁵ B. dūrato.

⁶ B °kāni ga°.

⁷ B. bhaddante.

⁸ B. °sim atta°.

⁹ B. adds: ca.

¹⁰ B. pacchāto.

¹¹ B. abhanantam. C. D. D°. āyapi. ¹² B. deh' ayya.

¹³ B. tvaṃ gantvāna piṭṭhito gaṇheyyāsi.

9. Gantvāna so piṭṭhito aggahesi
gahetvāna taṃ khādi yāvad atthaṃ
ten' eva so attamano ahoṣīti.¹

Ucchupeṭavatthu.

IV. 6.

1. Sāvattihī nāma nagaraṃ Himavantassa passato
tattha su ² dve kumārā ca rājaputtā 'ti me sutam.
2. Pamattā rājanīyesu kāmassādābhinandino ³
paccuppanne sukhe giddhā na te passimsu nāgataṃ.
3. Te cutā ca manussattā paralokaṃ ito gatā
te 'dha* ghosenti na dissanto pubbe dukkaṭaṃ attano.
4. Bahūsu vata santesu deyyadhamme upaṭṭhite
nāsakkhimhā ca attānaṃ ⁴ parittasotthim kātuṃ sukhā-
vahaṃ.
5. Kim tato pāpakaṃ ⁵ assa santo rājakulā cutā
upapannā peṭavisayaṃ ⁶ khuppiṭāsā samappitā.
6. Sāmino idha hutvāna honti assāmino taṃ
caranti ⁷ khuppiṭāsāya manussā onnatonātā.⁸
7. Evam ādinavaṃ ñatvā issaramānasambhavaṃ
pahāya issaramadaṃ bhava saggagato naro
kāyassa bhedā sappañño ⁹ saggam so upapajjatīti.

Kumārapetavatthu.

IV. 7.

1. Pubbe katānaṃ kammānaṃ vipāko mathaye ¹⁰ manam
rūpe sadde rase gandhe poṭṭhabbe ca manorame.
2. Naccaṃ gītaṃ ratim khiddaṃ anubhuvā anappakaṃ
uyyāne caritvāna ¹¹ pavisanto Giribbajam.

¹ B. adds: haṭṭho, etc. See 8 d. ² B. tatthāsum.

³ B., C^r. D^r. °dane.

⁴ B. adds: sotthim.

⁵ B. °pakammasa.

⁶ B. pitti°.

⁷ B. ma°.

⁸ B. unna°.

⁹ C^r. °nno. D. °tto.

¹⁰ B. thapaye.

¹¹ B. paricāritvā.

3. Isim¹ Sunettam addakkhi attadantam samāhitam
appicchaṃ hirisaṃpannam uñche pattāgate² ratam.
4. Hatthikkhandhato oruyha laddhā bhante 'ti ca bruvi
tassa pattam gahetvāna uccaṃ paggayha khattiyo.
5. Thandile³ pattam bhinditvā hasamāno apakkami
rañño Kitavassāham⁴ putto kim maṃ bhikkhu karissasi.
6. Tassa kammaṣa pharusassa vipāko kaṭuko ahu
yaṃ rājaputto vedesi nirayamhi samappito.
7. Chaḷ eva caturāsivassāni nahutāni ca
bhusaṃ dukkhaṃ nigacchittho⁵ niraye katakibbisso.
8. Uttāno pi ca paccittha nikujjo⁶ vāmadakkhiṇo
uddhaṃ pādo tthito c'eva ciraṃ bālo apaccittha.⁷
9. Bahūni vassasahassāni pūgāni nahutāni ca
bhusaṃ dukkhaṃ nigacchittho niraye katakibbisso.
10. Etādisaṃ kho kaṭukaṃ appadutthapadosinaṃ
paccanti pāpakammantā isin āsajja subbatam.
11. So tattha bahuvasāni vedayitvā bahudukkhaṃ
khuppiṇāsaḥato⁸ nāma peto āsi tato cuto.
12. Evaṃ⁹ ādinavaṃ disvā¹⁰ issaramadasambhavaṃ
pahāya¹¹ issaramadaṃ nivātaṃ anuvattaye.
13. Ditthe va dhamme pāsāṃso yesu¹² buddhesu sagāravo
kāyassa bhedaṃ sappañño saggam so upapajjatīti.

Rājaputtapetavatthu.

IV. 8.

1. Gūthakūpato uggantvā ko nu dīno si tiṭṭhasi.¹³
nisamsayaṃ¹⁴ pāpakammanto kin nu saddāyase¹⁵
tuvan'ti.
2. Ahaṃ bhante peto 'mhi duggato Yamalokiko
pāpakammaṃ karitvāna petalokaṃ ito gato 'ti.

¹ B. munim. ² B. ucche pattagate. ³ B. gaṇḍile.

⁴ B. kiṭa°. ⁵ B. ottha. ⁶ B.—C¹. D¹. oñjo.

⁷ B. otthā. ⁸ B. ohaṭo. ⁹ B. etam. ¹⁰ B. ñatvā.

¹¹ B., C. C¹.—D. D¹ mapa°. ¹² B. yo.

¹³ B. patitṭhasi. ¹⁴ B.—C. C¹. D. D¹. sam°.

¹⁵ B. saddāyāse.—C. C¹. D. D¹. oḥase.

3. Kin nu kāyena vācāya manasā dukkaṭaṃ kataṃ
kissa kammavipākena idaṃ dukkhaṃ nigacchasīti.
4. Ahu āvāsiko mayhaṃ issukī kulamacchari
ajjhāsito¹ mayhaṃ ghare kadariyo paribhāsako.
5. Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā bhikkhavo paribhāsissaṃ
tassa kammavipākena petalokaṃ ito gato 'ti.
6. Amitto mittavaṇṇena yo te āsi kulupako
kāyassa bhedaṃ duppañño kin nu pecca gatiṃ gato 'ti.
7. Tass' evāhaṃ pāpakammassa sīse tiṭṭhāmi matthake
so ca paravisayaṃ patto mam eva parivārako.
8. Yaṃ bhaddante 'hanant' aññe² etaṃ me hoti bhojanaṃ
ahañ ca kho yaṃ 'hanāmi etaṃ so upajīvātīti.

Gūthakhādakapetavatthu.

IV. 9 *

Gūthakhādakapetavatthu.

IV. 10.

1. Naggā dubbannarūpā 'tha kisā dhamanisaṃṭhitā
upphāsulikā kisaṃ ke nu tumhe 'tha³ mārisā 'ti.
2. Mayaṃ bhaddante pet' amhā duggatā Yamalokikā
pāpakammaṃ karitvāna petalokaṃ ito gatā 'ti.
3. Kin nu kāyena=II. 1. 3.
4. Anavajjesu⁴ tiṭṭhesu vicinimha 'dḍhamāsakaṃ
santesu deyyadhammesu dipaṃ nākaṃham attano.
5. Nadiṃ upema tasitā rittakā parivattati
chāyaṃ upema uñhesu ātapo parivattati.

¹ B. ajjhāsito.

² B.—C^r. D^r. añño.

³ B. ottha.

⁴ B. ottesu.

* C^r. D^r. omits—C. D. tassa vatthu anantaravatthusa-
disaṃ. tattha upāsakena vihāro karito 'ti upāsakassa vasena
āgataṃ idha pana upāsikāyā 'ti ayam eva viseso. sesaṃ
vatthusmiṃ gāthāsu ca apubbaṃ natthi.

6. Aggivaṇṇo 'va no ¹ vāto dahanto ² upavāyati
etañ ca bhante arahāma aññañ ca pāpakam tato.
7. Api yojanāni gacchāma chātā ³ āhāragiddhino
aladdhā yeva nivattāma aho no appapuññatā.
8. Chātā pamucchitā bhante bhūmiyaṃ paṭisumbhitā
uttānā patikirāma avakujjā patāmase.⁴
9. Te ca tatth' eva patitā bhūmiyaṃ paṭisumbhitā
uram sīsañ ca ghaṭṭema aho no appapuññatā.
10. Etañ ca bhante arahāma aññañ ca pāpakam tato
santesu deyyadhammesu dipam nākamham attano.
11. Te hi nuna ito gantvā yoniṃ laddhāna mānusiṃ
vadaññū silasampannā kāhāma kusalam bahun 'ti.

Gaṇapetavatthu.

IV. 11.

1. *Ditthā tayā nirayā tiracchānayoni
petā asurā atha vāpi manussā devā
sayam addasa kammavipākam attano
nessāmi taṃ Pāṭaliputtam akkhaṭam
tatthā gantvā kusalam karohi kamman 'ti.
2. Atthakamo si me yakkha hitakāmo si devate
karomi tuyham vacanam tvam asi ācariyo me.
3. Ditthā mayā=1. a. b. c.
kāhāmi puññāni anappakāniti.

Pāṭaliputtapetavatthu.

IV. 12.

1. Ayañ ca te pokkharāṇi surammā
samā suppatitthā ca mahodakā ca
supupphitā bhamaragaṇānukinṇā
katham tayā laddhā ayaṃ manuñña.

¹ C. vane.

² D. adds: dahanto.

³ B. sātā.

⁴ B., C¹. D¹. °maye.

* C¹. D¹. omits.

2. Idañ ca te ambavanam surammam
sabbotukam dhārayati phalāni
supupphitam bhamaraganānukiñnam
katham tayā laddham idam vimānañ 'ti.
3. Ambapakkodakam ¹ yāgum sītaccāyā manoramā
dhītāya dinnadānena tena me idha labbhatīti.
4. *Samdiṭṭhakam ² eva passatha dānassa
damassa samyamassa vipākam
dāsī aham ca ayyakulesu hutvā
sunisā homi agārassa issarā 'ti.
5. Asātam sātārūpena piyarūpena appiyam
dukkham sukhassa rūpena pamattam ativattatīti.

Ambapetavatthu.

IV. 13.

1. Yam dadāti na tam hoti deth' eva dānam datvāna
ubhayam ³ tarati ⁴ ubhayam ⁴ tena dānena gacchati
jāgaratha mā pamajjathā 'ti.

Akkharukkhapetavatthu.

IV. 14.

1. Mayam bhoge samharimha samena visamena ca
te aññe paribhuñjanti mayam dukkhassa bhāginīti.

Bhogasamharapetavatthu.

IV. 15.

1. Satthi vassasahassāni paripunnāni sabbaso
niraye paccamānānam kadā anto bhavissati.
2. Natthi anto kuto anto na anto patidissati
tathā hi pakatam pāpam mama ⁵ tuyhañ ⁶ ca mārīsa.

¹ B. °paggu°. ² B. adds kamman. ³ B. dhāreti dānam.

⁴ Cr. D^r. omits. ⁵ B. omits. ⁶ B. adds: mayhañca.

* Cr. D^r. omits.

3. Dujjīvitam jivamha ye sante na dadamhase
santesu deyyadhammesu dīpam nākamha attano.
4. So hi nuna ito gantvā yonim laddhāna mānusim
vadaññū silasampanno kāhāmi kusalam bahun 'ti.

Setthiputtapetavatthu.

IV. 16.

1. Kin nu ummatarūpo ca ¹ migo bhanto va dhāvasi
nisamsayam pāpakammam kin nu saddayase ² tuvan 'ti.
2. Aham bhante ³ peto 'mhi duggato Yamalokiko
pāpakammam karitvāna petalokam ito gato.
3. Satthikūṭasahassāni paripuñṇāni sabbaso
sīse mayham nipatanti te bhindanti ca matthakan 'ti
4. Kin nu kāyena=II. 1. 3.
5. Satthikūṭasahassāni-pe-sīse tuyham, etc.
See 3.
6. Atha 'ddusāsīm sambuddham Sunettam bhāvitindriyam
nisinnam rukkhamūlasīm jhāyantam akutobhayam.
7. Sālittakappahārena vo ⁴ bhindissan tassa matthakam
tassa kammavipākena idam dukkham nigacchati.
8. = 3.
9. Dhammena te kāpurisa satthi^o—pe—matthakan 'ti.
See 3.

Satthikūṭasahassapetavatthu.

Mahāvaggo catuttho.

Petavatthu samattam.

¹ B. va.

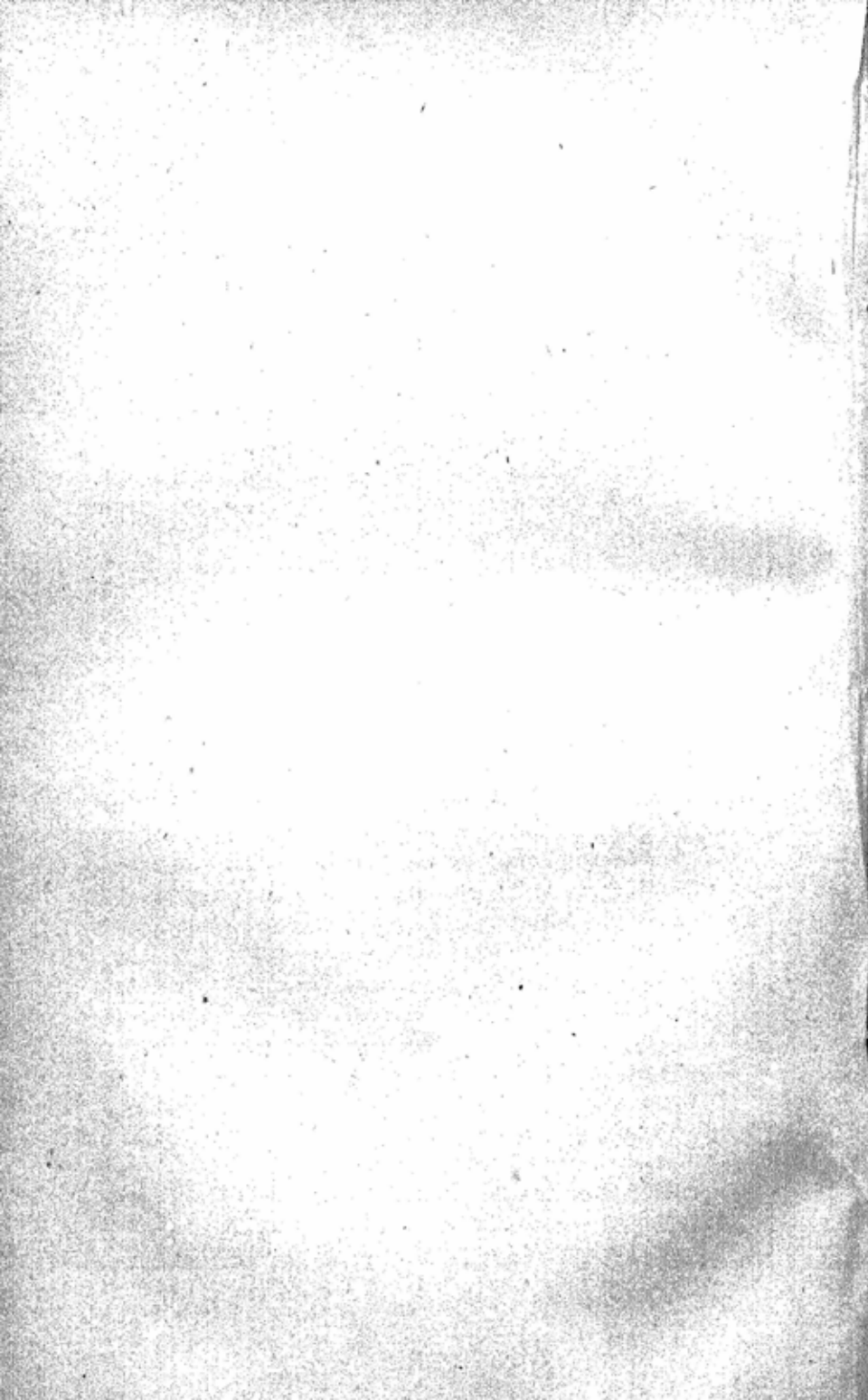
³ B. bhaddante.

² B. saddhā^o.

⁴ B. no.

II.

EXTRACTS FROM THE COMMENTARY.

I. 1.

Bhagavā Rājagahe viharanto Veluvane Kalandakanivāpe aññataram setthiputtapetam ārabbhā kathesi.

Rājagahe kira aññataro addho mahaddhano mahābhogo pahūtavittūpakaraṇo anekakoṭṭidhanasamṇicayo setthi ahosi.

Tassa mahādhanasampannatāya mahādhanasetthi tv eva samaññā ahosi.

Atha 'ssa eko 'va putto ahosi piyo manāpo tasmim¹ viññūtam patte mātāpitāro evam cintesum amhākaṃ puttassa divase divase sahaṣṣaṃ sahaṣṣaṃ paribbayaṃ karontassa vassasatenāpi ayaṃ dhanasamṇicayo parikkhayaṃ na gamissatiti imaṣṣa sippuggaḥaṇaparissamena akilantakāyacitto yathā sukhaṃ bhoge paribhuñjatū 'ti sippaṃ na sikkhāpesum vayappattassa pana kularūpayobbanavilāsa-sampannaṃ kāmābhīmukhaṃ dhammasaññāvimukhaṃ kaññaṃ ānesum. so tāya saddhim abhiramanto dhamme cittamattaṃ pi anuppādetvā samaṇabrāhmaṇagurujanesu anādāro hutvā dhuttajanaparivuto rañjamāno pañcakāmaguṇe rato giddho mohena andho hutvā kālaṃ vitināmetvā mātāpitūsu kālakatesu nātakayinādīnaṃ² yathicchitaṃ dento dhaṇaṃ vināsetvā na cirass' eva pārijuññappatto hutvā iṇaṃ gahe tvā jīvitaṃ kappento puna iṇaṃ pi alabhitvā iṇāyikehi codiyamāno tesam attano khetta vatthu-gharādini datvā kapālahattho bhikkhaṃ caritvā paribhuñjanto tasmim yeva nagare anāthasālāyaṃ vasati. atha naṃ ekadivasam³ corā samāgatā evaṃ āhaṃsu.

Amho purisa kiṃ tuyhaṃ iminā dujjivitena taruṇo tvam asi thāmajavabalasampanno kasmā hatthapāḍavikalo viya

¹ D. tasmā.

² D. naṭa°.

³ D. omits.

acchasi. ehi amhehi saha corikāya paresaṃ santakaṃ gahetvā sukhena jīvitam kappehīti. so nāhaṃ corikaṃ kātum jānāmīti āha. corā mayam tam sikkhāpema kevalam tvam amhākaṃ vacanaṃ karohīti āhaṃsu. so sādhu 'ti sampaticchitvā tehi saddhim agamāsi. atha te corā tassa hatthe mahantaṃ muggaraṃ datvā saṃdhim chinditvā gharaṃ pavisantā tam¹ saṃdhimukhe ṭhapetvā sa ce idha añño koci āgacchati tam iminā muggarena paharitvā ekappahāren' eva mārehīti vadimsu. so andhabālo hitāhitam ajānanto paresaṃ āgamanam eva olokeno tattha atthāsi.

Corā pana gharaṃ pavisitvā gayhūpagam gahetvā ghara-manussehi nātamatthā 'va ito c' ito ca palāyimsu. ghara-manussā utthahitvā siṅhaṃ siṅhaṃ² dhāvanta ito c' ito ca olokeno tam purisaṃ saṃdhidvāre ṭhitam disvā ha re dutthacorā 'ti gahetvā hatthapāde muggarādihi uppoṭhetvā rañño dassesum ayam deva coro saṃdhimukhe³ gahito 'ti.

Rājā imassa sīsaṃ chindāpehīti nagaraguttikaṃ āṇāpesi.

Sādhu devā 'ti nagaraguttiko tam gāhāpetvā pacchābāhum gāḥabandhanam bandhāpetvā rattavaṇṇaviralamālāya⁴ bandhakaṇṭhaṃ itṭhakacūṇṇamakkhitam sīsaṃ vajjhapaḥaṭabheridesitamaggam rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ kasāhi tālayanto āghātanābhimukhaṃ neti.

Ayam imasmim nagare vilumpamānakacoro gahito 'ti kolāhalaṃ ahosi. tena ca samayena tasmim nagare Sulasā⁵ nāma nagarasobhini pāsāde ṭhitā vātapānanta-rena⁶ olokenā tam tathānīyamānam disvā pubbe tena kataparicayā ayam puriso imasmim yeva nagare mahatim sampattim anubhavitvā idāni evarūpaṃ anattham anayavyasanam patto 'ti.

¹ D. nam.² D. ogha.³ D. o'kho.⁴ C. o'vaṇṇaviyamā.—D. o'viramāo.⁵ D. o'bhā.⁶ C. o're.

Tassa kārūññatam uppadetvā cattāro modake pāṇiyañ ca pesesi.

Nagaraguttikassa ca ārocesi tāva ayyo āgāmetu yāvāyam puriso ime modake khāditvā pāṇiyam pivissatīti ath' etasmim¹ antare āyasmā Mahāmoggallāno dibbena cakkhunā olokento tassa vyasanappattim disvā karuṇāya samcoditamānaso ayam puriso akatapūñño katapāpo tenāyam niraye nibbattissati. mayi pana gate modake pāṇiyañ ca datvā bhummadevesu uppajjissati. yan nunāham imassa avasayo bhavēyyan 'ti cintetvā pāṇiye modakesu ca upāṇiyamānesu tassa purisassa purato pāturahosi. so theram disvā pasannamānaso kim me idān' eva imehi āṇiyamānassa² modakehi khāditehi. idam pana paralokam gacchantassa pātheyyam bhavissatīti cintetvā modakehi pāṇiyañ ca therassa dāpesi. thero tassa pasādasamvaddhanattham tassa passantass' eva tathārūpe thāne nisīditvā modake paribhuñjitvā pāṇiyam pivitvā utthāyāsanaṁ pakkāmi. so pana puriso coraghātakehi āghātanam netvā sīsacchedam patto. anuttare puññakkhette therena katena puññena ulārena devaloke nibbattanāraho pi yasmā Sulasam āgamma mayā ayam deyyadhammo laddhō 'ti Sulasāya gatena sineheṇa maraṇakāle cittam upakkilittham ahosi. tasmā hīnakāyam uppajjanto paññattagahanasambhūte sandacchāye mahati nigrodharukkhe rukkhadevatā hutvā nibbatti.

So kira sace paṭhamavaye kulavamsaṭhapane ussukkam akarissa tasmim nagare seṭṭhīnam aggo abhaviṣṣa majjhimavaye majjhimo pacchimavaye pacchimo. sace pana paṭhamavaye pabbajito abhaviṣṣa arahā abhaviṣṣa majjhimavaye sakadāgāmi anāgāmi vā abhaviṣṣa pacchimavaye sotāpanno abhaviṣṣa pāpamittasamsaggena pana itthidhutto surādhutto duccaritanirato anādarīyako hutvā anukkamena sabbasampattiyo parihāyitvā mahāvyaśanam patto 'ti vadanti.

Atha so aparena samayena Sulasam uyyānagatam disvā samjātakāmarāgo andhakāram māpetvā tam tattha attano

¹ C. atha tasmim.

² C. omits.

bhavanam netvā sattāham tāya saddhim samvāsam kappesi attānañ cassā ārocesi.

Tassā mātā tam apassanti rodamānā ito c' ito ca paribhamati tam disvā mahājano ayyo Mahāmoggallāno¹ mahiddhiko mahānubhāvo tassā gatiñ jāneyya tam upasamkamitvā puccheyyāsiti āha. sā sādhu ayyo 'ti theram upasamkamitvā tam attham pucchi. thero ito sattame divase Veluvanamahāvihāre bhagavati dhammam desente parisapariyante passissasiti āha. atha Sulasā tam devaputtam aroci² mayham tava bhavane vasantiyā ajja sattamo divaso mama mātā mam apassanti paridevasokasamāpannā bhavissati sādhu mam deva tatth' eva nehiti. so tam netvā Veluvane bhagavati dhammam desente parisapariyante thapetvā adissamānarūpo atthāsi. tato mahājano Sulasam disvā evam āha amma Sulase tvam ettakam divasam kuhim gatā tava mātā tam apassanti paridevasokasamāpannā ummādapattā viya jātā 'ti. sā tam pavattim mahājanassa ācikkhi. mahājanena pi katham so puriso tathā pāpapasuto akatakusalo devūpapattim patilabhatiti vutte Sulasā mayā dāpite modake pāniyañ ca ayyassa Mahāmoggallānattherassa datvā tena puññena devūpapattim patilabhatiti āha. tam sutvā mahājano acchariyabbhutacittajāto ahosi. arahanto nāma anuttaram puññakkhetam lokassa. yesu appako pi kato karo sattānam devūpapattim āvahatiti ulāram pitisomanassam pativedesi. bhikkhū tam attham bhagavato ārocesum tato bhagavā imissāya atthupattiyā imā gāthā abhāsi.

1. a. Tattha KHETTUPAMĀ 'ti khittam vuttam bijan nāyati mahapphalam bhāvakaraṇena rakkhatiti khetam. sāli-bijādinam virūhanatthānam tam upamā ete santi khettupamā kedārasadisā 'ti attho. ARAHANTO 'ti khināsavā. te hi uddissanena sammānetvā anubhūyamānadukkhato te mocetvā pete hi uddissa diyamānam dānam tesam pūjā nāma hoti. tenāha.

Amhākañ ca katā pūjā petānam pūjā ca katā ulārā 'ti ca.

2. c. PETA 'ti ca saddena piyo ca hoti manāpo abhigama-

¹ C. ayya.

² C. aroca.—D. arocasi.

nīyo ca hoti vissāsaniyo bhāvaniyo ca hoti garukātabbo pasamso ca hoti kittaniyo viññānan 'ti evam ādike diṭṭha-dhammike dānānisamse saṃgaṇhāti.

3. c. SAGGAṆ CA KAMATI THĀNAM KAMMAṆ KATVĀNA BHAD-
DAKAN 'ti bhaddakam kalyāṇam kusalam kammaṇ katvā
dibbehi āyu-ādīhi dasahi thānehi suṭṭhu-aggattā saggan 'ti
laddhanāmaṇ katapuññānibbattanatthānam devalokaṇ ka-
mati uppajjanavasena uppajjati. ettha ca kusalam katvā 'ti
vatvā puna kammaṇ katvāna bhaddakan' ti vacanam
deyyadhammaṇ pariccāgo viya pattidānavasena dāna-
dhammapariccāgo pi dānamayakusalakammaṇ evā 'ti
dassanathan 'ti datṭhabbam.

Keci pan' ettha PETĀ 'ti arahanto adhippetā 'ti vadanti
tan tesam matimattam. PETĀ 'ti khīṇāsavānaṇ āgataṭ-
thānass' eva abhāvato bijādibhāvassa padāyakassa viya
tesam ayujjamaṇattā petayonikānaṇ vajamaṇattā ca.

I. 3.

1. a. VANṆADHĀTUN 'ti chavivaṇṇam.

b. VEHĀYASAN TIṬṬHASI ANTALIKKHE 'ti vehāyasasaññite
antalikke tiṭṭhasi. keci pana vehāyaṇ tiṭṭhasi antalikkhe
'ti pāṭham vatvā vehāyaṇ obhāsento antalikke tiṭṭhasi
vacanasesena atṭham vadanti. PŪTIGANDHAN 'ti kuṇapa-
gandhaṇ duggandhaṇ 'ti attho.

2. a. ATIDUKKHAVĀCO 'ti vā pāṭho ativiya pharusavacano
musāvāda pesuññādivaciḍuccaritanirato.

b. TAPASSĪRŪPO 'ti samano paṭirūpako. MUKHASĀ 'ti mukhena.

c. LIADDHĀ 'ti paṭiladdhā. cakāro sampiṇḍanaṭtho ME 'ti
mayā TAPASĀ 'ti brahmacariyenā 'ti PESUNIYENĀ 'ti pisunāvā-
cāya PŪTITI pūtigandhaṇ.

3. a. TAXIDAN 'ti taṇ idam mama rūpaṇ.

b. ANUKAMPAKĀ YE KUSALĀ VADEYYUN 'ti ye anukampa-
nasilā kārūnikā parahitapaṭipattiyaṇ kusalā nipuṇā buddhā-
dayo yaṇ vadeyyuṇ tad eva vadāmiti adhippāyo.

I. 5.

1. a. Tattha tirokuḍḍesu 'ti kuḍḍānaṇ parabha-

gesu tiṭṭhaṇṭi nisaṃjāḍipatiṭṭhepato ṭhānakappaṇa-
vacanam etaṃ gahapākarakuddānam parato bahi evaṃ
tiṭṭhaṇṭi attho.

b. Saṃdhisīṅghāṭakesu cā 'ti saṃdhīsu ca
sīṅghāṭakesu ca. saṃdhiyo 'ti catukkoṇaracchā gharasaṃdhi-
bhittisaṃdhi-ālokaṃdhiyo pi vuccanti. sīṅghāṭake 'ti
koṇaracchā. dvāra bāhāsu tiṭṭhaṇṭi nagara-
dvāra gharadvārānaṃ bāhā nissāya tiṭṭhanti.

I. 10.

10. c. Doṇinimmiṇjanāṇaṃ 'ti visandamānatelaṃ miṇja-
kam.

I. 11.

3. a. Yo so purāto gacchatī ti pi pāṭho.

b. Catukkamenā 'ti catuppadena.

4. b. Suvaggitenā 'ti sundaragamanena vā turamga-
mena.

5. b. Migamandalocanā 'ti migī viya mandakkhipatā.

d. Bhāgaddhabhāgenā 'ti bhāgassa aḍḍhabhāgena attanā
laddhakotṭhāsato aḍḍhabhāgadānena hetubhūtena sukhī ti
sukhinī līṅgavipallāsena h' etaṃ vuttam.

6. e. Paricārīṇīti (sic) dibbesu kāmāgūṇesu attano
indriyāni ito c' ito ca yathā sukhaṃ cārenti. parijanehi vā
attano puññānubhāvanissandena pāricariyaṃ kārenti.

f. Mayāṃ sūssāmaṃ naso (sic) 'va sandhinto¹ (sic) 'ti mayāṃ
pana dinno (sic) ātape pakkhito naḷo viya sūssāma khup-
pipāsāhi aññamaññam daṇḍābhigghātena ca sukkhavisukkhā
bhavāmā 'ti.

7. a. Kīsaṇāṇaṃ 'ti kīdisaṃ sayanaṃ. Kīsaṇāṇā 'ti
ke ci paṭhanti kīdisā sayanā kīdisa sayane sayatha 'ti attho.

b. Kathaṃ hi yāpethā 'ti pi pāṭho.

d. Sukhaṃ virāgāyā 'ti sukhahetuno puññassa akaraṇena
sukhaṃ virājjhitvā virādhetaṃ. Sukhassa virāgenā 'ti keci
paṭhanti.

¹ D. 'van dhitto (ditto?)

8. c. Tattha NA DĀTĀ (D. dhā°) HOMĀ 'ti dātā suhitā (D. su hi gātītā) na homa.

d. Dhatādimhamhase (sic) (C. dhādimhase 'ti) 'ti na ruccāma na ruciṃ uppādema na taṃ mayam attano ruciya pivissāmā 'ti attho.

10. b. CIRAM GHĀYARE DAYHAMĀNĀ 'ti khudādihetukena dukkhagginā akataṃ vata amhehi kusalaṃ kataṃ pāpaṃ 'ti ādinā pavattamānena vippañisāragginā dayhamānā ghāyanti anutthunantīti attho.

11. a. ITTARAN 'ti nacirakālatthāyi aniccaṃ vipariṇāma-dhammaṃ. ITTARAM IDHA JĪVITAM 'ti idhā manussaloke sattānaṃ jīvitam pi ittaram parittam appakam tenāha bhagavā yo ciram jīvati so vassasataṃ appam vā bhiyyo vā 'ti.

12. c. TE DĀNE sabbakālaṃ NAPPAMAJJANTI SUTVĀ ARAHATAṃ VACO 'ti arahataṃ buddhādinaṃ ariyānaṃ vacanaṃ sutvā 'ti attho.

I. 12.

1. b. Samsāre paribbhāmanto satto porāṇassa kammassa parikkhīṇattā jajjaribhūtaṃ san tanuṃ attano sariraṃ hitvā gacchati yathā kammaṃ gacchati. punabbhavavasena uppajjati attho.

2. d. TATO (sic) SO TASSA YĀ GATĪTI yadi pi matamata-sattā² na uppajjanti matassa pana katokāsassa kammassa vasena sā gati pāṭikaṅkhā taṃ pūti-anantaram eva gato na so na purimañātinaṃ ruditaṃ paridevitaṃ vā paccāsimsati nāpi yebhuyyena purimañātinaṃ ruditena kāci atthasiddhiti adhippāyo.

3. Tattha ANABBHITO 'ti anabbhito ehi mayhaṃ puttabhāvaṃ upagacchā 'ti evaṃ apakkosīti.

II. 1.

1. b. Tattha DHAMANISAMPHITĀ 'ti nimmamsalohitattāya sirājalāvijātaṭatattā UPPHĀSULIKE 'ti uggataphāsulike. KISIKĒ ti kisā sarīre pubbe pi kiseti vatvā puna kisikā 'ti vacanaṃ

¹ D.—C. dhātā.

² D. matā°.

aṭṭhicāmmaṇahārumattasarīratāya ativiyaṇisabhāvadassanattamaṃ vuttaṃ.

7. c. Tattha BHIKKHUṆAṆ 'ti bhikkhuno. vacanavipallāsena h' etaṃ vuttaṃ. ĀLOPAṆ BHIKKHUNO DATVĀ 'ti keci paṭhanti. ālopan 'ti kevalaṃ ekālopaṇamattaṃ bhojanan 'ti attho. PĀṆIMATTAN CA COLAKAN 'ti ekahatthappamānaṃ colakhaṇḍan 'ti attho.

8. a. THĀLAKASSA CA PĀṆIYAN 'ti eka thālakapūraṇamattaṃ udakaṃ. . . .

13. a. Tattha UPAKAṆḌAKIN 'ti upakaṇḍakajātaṃ. . . .

b. APPAṬICCHAVIN 'ti chinnabhinnasārīracchavin. . . .

c. DUGGATAN 'ti duggatigataṃ.

16. c. So kira Nandarājā ambhakaṃ satthu mahāsāvako Mahākassapaṭṭhero ahoṣi. tassa aggamaheṣi Bhaddakāpīlā 'ti nāma. ayaṃ pana Nandarājā dasavassasahassāni sayamaṃ dibbavatthāni paridāhanto sabbamaṃ eva attano vijitaṃ Uttarakurusadisamaṃ karonto āgatānaṃ manussānaṃ dibbānaṃ dibbadussāni adāsi tay idaṃ dibbavatthasamiddhaṃ samdhāya ayaṃ peṭi āha. YĀVATĀ NANDARĀJASSA VIJITASMIṆ PAṬICCHĀDĀ 'ti tattha vijitasmim 'ti ratṭhe PAṬICCHĀDĀ 'ti ca vatthāni tāni hi paṭicchādenti etehiṭi paṭicchādā 'ti vuccanti.

20. b. APPAṬIGANDHIYĀ 'ti paṭikkulagandharahitā surabhi-gandhā. VĀRIKINJAKKHAPŪRITĀ 'ti kamalakuvalayādinamaṃ kesarasamechannena vāriṇā paripunnā.

II. 2.

3. a. KHELAN 'ti niṭṭhubbanamaṃ. SIṄGHĀNIKAN 'ti matthaluṅgato viṣṇanditvā nāsikāya nikkhamamamaṃ. SILESUMAN 'ti semham. VASAṆ CA DAYHAMĀNĀNAN 'ti cittakāya dayhamānānaṃ kalebarānaṃ vasātelaṇ ca.

5. d. NĪLAMAṆCAPARĀYANĀ 'ti susāne chadditamālā² mañcasayanā. atha vā NĪLĀ 'ti chārīkaṅgārābahulā susānabhūmi adhippetā tay' eva mañcam viya adhisayanā 'ti attho.

II. 3.

5. d. KENĀSI PAMSUKUṬṬHITĀ 'ti kena kammaṇā samkārapamsūhi ugunṭhitā sabbaso okiṇṇasārīrā ahū 'ti attho.

¹ C. upakaḍḍha°.

² C. °malā°.

6. a. SĪSAM NAHĀTĀ 'ti sarīraṃ nahātā ADHIMATTAN 'ti adhikatarāṃ. SAMALAMKATARĀ 'ti sammā atisayena alamkatā 'ti. ADHIMATTĀ 'ti vā pāṭho. ativiyamattā mānamadamattā mānanissitā 'ti attho. TAYĀ 'ti bhotiyā.

7. b. SĀMIKENA SADDHIM ĀMANTAYĪTI sāmikena saddhim allāpasallāpavasena kathesi.

9. d. KHAJJASI KACCHUYĀ¹ 'ti kacchurogena khādiyasīti attho.

10. a. BHESAJJAHĀRĪTI bhesajjahārīṇiyo osadhihārikāyo. UBHAYO 'ti duve tvañ ca ahañ cā 'ti attho. VANANTAN 'ti vanam.

c. TVAÑ CA BHESAJJAM AHĀRĪ TI² tvam vejjeḥi vuttam attano upakārāvaham bhesajjam āhari.

d. AHAÑ CA KAPIKACCHUNO 'ti aham pana kapikacchuphalāni dupphassaphalāni āharim. kapikaccha (sic) 'ti vā sayamguttā vuccati tasmā sayamguttāya pattaphalāni āharantīti attho.

11. b. SEYYAM TY ĀHAM SAMOKIRIN 'ti tava seyyam aham kapiphalapattehi samantato avakiri.

13. a. SAHĀYĀNAN 'ti mittānaṃ SAMAYO 'ti samāgamo SĀTĪNAN 'ti bandhūnaṃ SAMITIN 'ti saṃnipāto.

c. ĀMANTITĀ 'ti māṅgalakiriyāvasena nimantitā.

d. SASĀMĪ TI SAPATIKĀ saha bhattunā 'ti attho. NO CA KHO AHAM KHO (sic) 'ti no ca kho aham āmantitā āsin 'ti yojanā.

14. b. DUSSAM TY ĀHAN 'ti dussan te aham. APĀNUDIN 'ti corikāya avaharim aggahesim.

16. b. PACCAGGHAṆ 'ti abhinavaṃ mahaggham vā. ATHĀ-RESIN³ 'ti khiṇi.

17. b. GŪTHAGANDHINĪTI gūthagandhagandhinī karisavāyini.

18. d. YAM GEHE VIJATE DHANAN 'ti yam gehe dhanam upalabhati⁴ tam tuyham mayham nāti-amhākam UBHINNAM SAMAKAM tulyam eva āsi.

19. a. SANTESU 'ti vijjamānesu.

¹ D. khajjuyā.

³ C. āthā.^o

² D. bhesajjahārīti.

⁴ C. upalabheti.

b. DĪPAṆ 'ti patitṭham puññakammam saṁdhāya vadati.

20. a. Tattha TAD EVĀ 'ti tadā evaṁ. mayham manu-
ssattabhāve ṭhitakāle yeva. tath' evā 'ti vā pāṭho.

b. . . . PĀPAKAMMAN 'ti ādi vuttam pāpakammānīti pāli.

21. a. Tattha VĀMATO MAṀ TVAṀ PACCESĪTI vilomato maṁ
tvam avagacchasi tuyham hitesī na paccanīkakārīnī katvā
maṁ gaṇhāsī.

b. MAṀ USŪYASĪTI mayham issayasi mayham issaṁ
karosi.

22. c. . . . PARIVĀRENTI paribhuñjante. IME 'ti hi liṅga-
vipallāseṇa vuttam.

23. a. IDĀNI BHŪTASSA PITĀ 'ti idāni bhūtassa mayham
puttassa pitā kuṭumbiko ĀPAṆĀ āpanato imaṁ gehaṁ ehi
āgamissasi.

d. MĀ SU TĀVA ITO AGĀ 'ti ito gehassa pacchā vatthuto
mā tāva agamāsīti anukampanā āha.

24. c. d. Tattha KOPĪNAM ETAṀ ITTHĪNAṆ 'ti etaṁ naggā-
dubbannatādikam paṭicchādetabbatāya itthīnaṁ kopīnaṁ
rundhamānaṁ. MĀ MAṀ BHŪTAPITĀDDASĀ 'ti tasmā bhū-
tassa pitā kuṭumbiko mā maṁ addakkhīti lajjamānā 'va
vadati.

26. a. b. Tattha CATTĀRO BHIKKHŪ SAṀGHATO CATTĀRO
PANA PUGGALĀ 'ti bhikkhusaṁghato saṁghavasena cattāro
bhikkhū puggalavasena cattāro bhikkhū 'ti evaṁ attha
bhikkhū yathā ruciṁ bhojetvā taṁ dakkhiṇaṁ mama ādisi
mayham pattidānaṁ dehi.

35. b. VASAVATTĪNAṆ 'ti dibbena ādhipateyyena attano
vasaṁ vattentānaṁ.

36. a. SAMŪLAN 'ti salobhadosaṁ lobhadosā hi mac-
chariyassa mūlaṁ nāma.

II. 4.

1. a. b. Tattha KĀLĪti kālavanṇā jhāmaṅgārasadisā ahosi.
PHARUSA 'ti kharattā. BHĪRUDASSANĀ 'ti bhayānakadassanā
sappatibhayākārā. bhīrudassanā 'ti (?) vā pāṭho. bhāriya-
dassanā dubbannatādinā duddasikā 'ti attho.

c. PIṆGALĀ 'ti piṅgalalocanā. KĀLĀRĀ 'ti kalāradantā.

II. 6.

1. Tattha KANHĀ¹ 'ti Vāsudevagottenālapati. KO ATTHO SUPINENA TE 'ti supinena tuyham kā nāma vuddhi. SAKO BHĀTĀ 'ti sodariyo bhātā. HADAYAÑ CA CAKKHUÑ CA DAKKHINAN 'ti hadayena me 'va dakkhinacakkhu nāma sadiso 'ti attho. TASSA VĀTĀ BALĪYANTĪTI tassa aparāparam uppajjamānā ummādavātā balavanto hontiva byanti (sic) abhibhavanti. JAPPATĪTI sasam me dethā 'ti vippalapati. KESAVĀ 'ti so kira kesānam sobhanānam atthitāya KESAVO 'ti vohariyati tena tam nāmena ālapati.

3. b. DVĀRAKAN 'ti Dvāravatinagaram.

7. a. Tattha SĀTĪTI kaniṭṭham ālapati. ayam c' ettha attho mayham piyaṇāti yam atimadhuram attano jivitam tam vijahissasi maññe yo appatthetabbam patthesīti.

11. c. PAHŪTADHANADHAÑÑĀSE² ti tiṇṇam catunṇam vā samvacccharānam atthāya nidahitvā ṭhapetabbassa niccaya-pariccayabhūtassa dhanadhaññassa vasena apariyanta-dhanadhaññā.

12. c. ETE ti yathāvuttakhattiyādayo ANNĀ 'ti anantarā evavaṇṇabhūtā Ambaṭṭhādayo. JĀTIYĀ 'ti attano jātini-mittam ajarāmarānā nāhesun 'ti attho.

13. a. MANTAN 'ti vedam. PARIVATTENTĪTI sajjhāyanti vācenti ca. atha vā parivattentīti anuparivattentā homam karontā japati.

b. CHAḶAṆGAN 'ti sikkhā-kāvya-nirutti-vyākaraṇa-joti-sattha-chandādhīti samkhātehi chahi aṅgehi yuttam. BRAHMACINTITAN 'ti brāhmaṇānam atthāya brāhmaṇacintitam kathitam.

c. VIJĀYĀ 'ti brāhmaṇasadisavijjāya samannāgatā pi.

20. c. ANVEŚI anudesi.

II. 7.

4. a. Tattha DASANNANAN 'ti Dasannaratṭhaassa evam nāmakanam ca rājūnam. ERAKACCHAN 'ti tassa nagarassa nāmam.

¹ C. oṇho.

² D. oṇose.

5. a. Tattha SAKAṬAVĀHĀNAN 'ti visatikkhāriko vāho so sakaṭan 'ti pavuccati. tesam sakaṭavāhānam asīti hiraññassa kahāpanassa me ahoṣīti yojanā.

10. c. Yo SAMYAMO so VINĀSO 'ti lobhādivasena yaṃ samyamanam kassaci pi adānam so imesaṃ sattānam vināso nāma petayoniyam nibbatapetanam mahāvyaśanassa hetu-bhāvato yo VINĀSO so SAMYAMO 'ti iminā yathā vuttassa sattassa ekantikābhāvaṃ vadati.

11. a. Tattha SAMYAMISSAN 'ti sayam pi dānādipuñña-kiriyato samyamanam saṃkopam akāsim.

17. d. UPACCHĀPI PHALĀYITAN (sic) 'ti uppatitvā ākāseṇa gacchantaṇam pi mokkho natthi yevā 'ti attho. upeccā 'ti pi pāli. ito vā etto vā palāyante tumhe 'nubandhissatīti adhippāyena upecca saṃcieca palāyantaṇam pi tumhākam tato mokkho natthi.

18. a. MATTEYYĀ 'ti mātu upatṭhānakarā tathā petteyyā 'ti veditabbo.

II. 8.

1. a. Tattha PABBAJITO 'ti samaṇo. Rājā kira taṃ naggattā ca muṇḍattā pi naggo samaṇo ayan 'ti saññāya NAGGO KISO PABBAJITO sīti ādim āha.

b. Tassa KISSA HETU 'ti kiṃ nimittam.

d. SABBENA VITTAṀ PAṬIPĀDAYE TUVAN 'ti patiṃ upakarana-bhūtaṃ vittaṃ sabbena bhāgena tuyhaṃ ajjhāsayānurūpaṃ sabbena vā ussāhena paṭipādeyya tadā kātum mayaṃ app eva sakkuneyyāma tasmā ācikkha me taṃ etaṃ tava āga-manakāraṇam mayhaṃ kathehīti attho.

2. a. Tattha DŪRAGHUTṬHAN 'ti dūrato evaṃ tulāsaṃ-kitanavāseṇa ghositam sabbattha vissutam pākatan 'ti attho.

b. ADḍHAKO 'ti adḍho mahāvibhavo. DĪNO 'ti nihimacitto adānājjhāsayo. tenāhaṃ ADĀTĀ GATHITAMANO ĀMISASMIN 'ti kāmāmise laggacitto gedhaṃ āpanno.

8. a. So SŪCİKĀYA KILAMITO 'ti so ahaṃ vijjhanatthena sūcisadisatāya sūcikāya laddhanāmāya jighacchāya kilamito nirantaram vijjhamāno. KILAMATHO 'ti icc evaṃ vā pātho.

4. c. UPAKKHATAN 'ti sajjitam. PARIVISANTĪPI (sic) bho-jayanti.

5. *d.* SADDHĀYITAN 'ti saddhāyitabbam HETUVAHE 'ti hetuyuttam vacanam.

8. *a.* PARIVISAYĀNĀ 'ti bhojetvā.

9. *a.* NIPATITVĀ 'ti nikkhamitvā.

c. ĀROCAYI PAKATIM TATHĀGATASSĀ 'ti idam dānam bhante aññataram petam samdhāya katan 'ti pakatipavuttim bhagavato arocesim.

II. 9.

Tatrāyam samkhepakathā.

Ye te Uttaramadhurādhipatino rañño Mahāsāgarassa puttā Upasāgaram paticca Uttarāpathe Kamsabhoge Asitañjanigāme Mahākamsassa dhītāya Devagabbhāya kucchiyam uppannā Añjanadevī Vāsudevo Baladevo Candadevo Suriyadevo Aggidevo Varunadevo Ajjuno Pajjuno Ghata-pandito Aṅkuro cā 'ti Vāsudevādayo dasa bhātikā 'ti ekā-dasa bhātikā khattiyā. tesu Vāsudevādayo bhātaro Asitañjanagaram ādim katvā Dvāravatipariyosānesu sakala-Jambudīpesu tesatthiyā nagarasahassesu sabbe rājāno cakkena jīvitakkhayam pāpetvā Dvāravatiyam vasamānā rajjam dasa koṭṭhāse katvā vibhajimsu. bhaginim pana Añjanadevim na sarimsu. puna saritvā ekādasa koṭṭhāse karomā 'ti vutte tesam sabbakaniṭṭho Aṅkuro nāma mama koṭṭhāsam tassā detha aham vohāram katvā jīvissāmi tumhe attano attano janapadesu suṅkam mayham vissajjethā 'ti āha. te sādhu 'ti sampaticchitvā tassa koṭṭhāsam bhaginiyā datvā nava rājāno Dvāravatiyam vasimsu. Aṅkuro pana vañijjam karonto niccakālam mahādānam deti. tassa pan'eko dāso bhaṇḍāriko atthakāmo ahosi. Aṅkuro pasan-namānaso tassa ekam kuladhitaram gahetvā adāsi. so putte gabbhagate yeva kalam akāsi Aṅkuro tasmim jāte tassa pituno dinnam bhattavetanam adāsi. atha tasmim dārake vayappatte dāso na dāso 'ti rājakule vinicchayo uppajji tam sutvā Añjanadevī dhenūpamam katvā mātubhujissāya putto pi bhujisso evā 'ti dasavyato mocesi. dārako pana lajjāya tattha vasitum avisahanto Bheruvanagaram gantvā tattha aññatarassa tantavāyassa dhitaram gahetvā tantavāyasippena jīvitam kappesi.

1. *b.* DHANAHĀRAKĀ 'ti bhaṇḍavikkavena laddhadhana-hārino. . . .

d. NĪYĀMASE 'ti nayissāma.

2. *b.* SĀDHUKENĀ 'ti yācanena PASAYHĀ 'ti abhibhavitvā balakkārena.

6. *c.* TATTHA SAMŪLAM PI TAM ABBUYHĀ 'ti tam tattha saha mūlena samūlam pi abbūheyya uddhareyyā 'ti attho.

8. *d.* ADUBBHAPĀNĪTI ahimsakahattho hatthasamyato DAHATE MITTADUBBHIN 'ti tam mittadubbhhipuggalam dābati vināseti.

9. *c.* ALLAPĀNĪHATO POSO 'ti allapāni nāma upakārakiri-yāya allapāninā dhotahatthena pubbakārīnā heṭṭhā vuttanayena hato bādhitto tassa vā pubbakārino bāddhanena hato allapāninā akataññupuggalo.

11. *b.* HAN 'ti asahane nipāto NA SUPPASAYHO 'ti appadhamsiyo.

12. *b.* PAÑCADHĀRO 'ti pañcahi aṅgulīhi parehi kāmīta-vatthūnam dhārā ekassa santīti pañcadhāro MADHUSSAVO 'ti madhurasavissandako.

16. *a.* ĀVESANAN 'ti gharam kammakaraṇasālā vā.

17. *b.* VANIBBAKĀ 'ti vaṇṇidīpakā ye dāyakassa puñña-phalādīnañ ca guṇakittanādimukhena attano atthikabhāvaṃ pavedentā vicaranti.

23. *a.* ASAYHASĀHINO 'ti aññehi maccharīhi lobhābhibhūṭehi sahitam asakkuneyya pariccādivibhāgassa sappurisassa madhurassa sahanato Asayhasāhino. AṄGĪRASASSĀ 'ti aṅgato nikkhamanajutissa. raso 'ti hi jutiya adhivacanam.

c. SUTAN CA ME VESSAVANASSA SANTIKAN 'ti api ca kho upatthānam gatena Vessavanamahārājassa santike sutam etam mayā.

25. *c.* PATTHAPAYISSĀMI ti pavattessāmi.

27. *a.* TATTHA KUṆḍĀ 'ti kuṇitā patikuṇitā anujubhūtā.

b. KUNḌALĪKATAN 'ti mukhavikārena vikūcitam samkuṇḍitam. PAGGHARANTĪ ti asuciṃ visandanti.

28. *b.* GHARAM ESINŌ 'ti gharam āvasantassa gahatthassa.

32. *b.* PARAPATTIYAM parena pāpetabbam sādhetabbam kareyya. . . .

37. *c.* SANTĀNĪTI parissamasampattāni¹ YOGĀNĪTI

¹ C. parissamappattān'.

rathayugavāhanakā. ITO YOJENTU VĀHANAN 'ti ito yoggā samūhato yathā rucim tam gahetvā vāhanam yojentu.

38. c. ITI SU 'ti nipātamattam. . . . KAPPAKĀ 'ti nahā-pikā SŪDĀ 'ti bhattakārā. MĀGADHĀ 'ti gandhino.

42. d. SURIYASS UGGAMANAM PATI ti suriyassa gamana-velāya.

44. a. Tattha NA SABBAVITTĀNĪ ti saviññānakāviññānakap-pabhedāni sabbāni vittūpakaraṇāni dhanānīti attho. PARE 'ti parasmim parassā 'ti attho. NA PPAVECCHATI na dadeyya dakkhiṇeyyo laddhā 'ti katvā kiñ ci asesetvā sabbasāpateyya-pariccāgo na kātabbo 'ti attho.

50. Tam sutvā Aṅkuro Dakkhiṇapatham gantvā Damiḷa-visaye samuddassa avidūratthāne mahatiyo dānasālāyo kārāpetvā mahādānāni pavattento yāvatāyukam thatvā kāyassa bhedā param maraṇā Tāvatisabbhavane nibbatti. tassa dānavibhūtim saggūpapattiñ 'ca dassento saṃgitikārā . . . gāthā āhamṣu.

51. a. TISAHASSĀNĪ SŪDĀNAN 'ti ca paṭhanti.

c. PĀVAṬĀ ussukkam āpannā.

52. d. KAṬṬHAM PHĀLENTI MĀNAVĀ 'ti nānappakārānam khajjabhojjanādi-āhāravisesānam pacanāya alamkatapaṭi-yattā taruṇamanussā kaṭṭhāni phāleṇti vidāleṇti.

53. d. VIDHĀ 'ti vidhātābāni bhojanayogāni kaṭukabhaṇ-ḍāni piṇḍentīti pi savanavasena yojenti.

54. d. DABBIGĀHĀ 'ti kaṭacchugābhikā UPATṬHITĀ 'ti parivesanattthānam upagantvā ṭhitā honti.

55. d. VITTIM KATVĀ 'ti gāravabahumānayogena cittena karitvā pūjetvā.

68. a. CODITO BHĀVITATTENA 'ti pāramiparibhāvitāya ariyamaggabhāvanāya bhāvitattena sammāsambuddhena codito.

d. Tattha DAKKHIṆEYYENA SUṆṬATAN 'ti yaṃ dakkhiṇeyyena suṇṇattam rittakam virahitam tadā mahādānam tasmā kiṃ mayham tena dānenā 'ti attano dānapuñṇam dānam hīleṇto vadati.

70. a. UJJHAṆGALE 'ti ativiyaṭhaddhabhūmibhāge. upare 'ti keci vadanti.

72. c. Tattha SAMMĀDHĀRAM PAVECCHANTĪ ti (sic) vuṭṭhi-

dhāraṃ¹ sammā eva pavattente aḍḍhamāsaṃ anudasāhaṃ
anupañcāhaṃ deve vassante 'ti attho.

73. b. TADĪSŪ 'ti iṭṭhādisu tādilakkhaṇapattesu.

c. KĪRAṆ 'ti liṅgavipallāsaṇa vuttaṃ upakāro 'ti attho.

II. 10.

1-2. Imā dve gāthā saṃgītikārehi idha ādito ṭhapitā.

1. d. Tattha bhīrudassanā 'ti bhayānakadassanā bhīru-
dassanā (?) 'ti vā pāṭho. bibhacchabhīrudassanā 'ti attho.

2. b. YĀVA BHUMMĀVALAMBARE 'ti yāva bhūmi 'v olambanti.

3. f. PĀNĪYĀYĀ 'ti pānīyatthāya āhiṇḍantiyā me pānīyaṃ
dehi bhante 'ti yojanā.

7. d. PAVECCHATĪti deti. . . . idaṃ pana dutiyapeta-
vatthum dutiyasaṃgītiyaṃ pana saṃgahaṃ ārūḥhan 'ti datṭha-
bbaṃ.

II. 11.

4. a. Tattha sattā 'ti vibhattilopena niddeso nissakke
vā etaṃ paccattavacanāṃ. VASSASATĀ 'ti vassasatato sattaḥi
vassasatehi uddhaṃ tvaṃ idhāgatā imaṃ vimānaṃ āgatā
idhāgatāya tuyhaṃ satta vassasatāni hontīti attho.

6. b. THERIN 'ti thāvarin 'ti chinnakbinnan 'ti attho.

II. 12.

2. d. PUṆḌARĪKASAMOGATĀ 'ti setapadumehi ca samokinnā.

3. a. SURABHĪ SAMPĀYĀYANTĪti sammā eva sugandhaṃ
vāyati pokkharanīti adhippāyo.

c. HANSAKOṆCĀBHIRUDĀ 'ti haṃsehi ca koṇcehi ca abhi-
nāditā.

4. b. NĀNĀSARAGANAYUTĀ 'ti nānā vividhavihaṃgavibhī-
rudāsamūhayuttā². . . .

7. a. KAMBUKĀYŪRADHARĀ 'ti saṅkhaṇḍakāyūravibhū-
sitā KANCAṆĀCELAVIBHŪSITĀ 'ti suvaṇṇavatthamsakasamālaṃ-
katakesahatthā.

8. a. KADALĪMIGASAMOHANĀ 'ti kadalimigacammaṇapaccat-

¹ D. vuddhi°.

² D. °bhū°.

tharanatthā. SAMJĀ 'ti¹ samṭhitā sayituyuttarūpā. GONAKA-SAMṬHITA 'ti dīghalomakena javena samṭhitā 'ti.

10. b. SADDALĒ 'ti taruṇaṭṭinasamchaye. SUBHE 'ti suddhe SUBHE 'ti vā tassā ālapanam.

c. Sa KANNA-MUNDO 'ti khaṇḍitakanno chinmakanno.

11. a. KHĀYITĀ āsīti khādītā ahosi.

b. ATṬHISAMKHALIKĀ KATĀ 'ti atṭhisamkhalitamattā katā.

12. a. AṄGAPACCAṄGAN (?) 'ti paripunnasabbaṅgapaccaṅ-gavati.

15. a. Tattha CHANNAN 'ti etaṃ na yuttam. N'ETAṃ PAṬI-RŪPAN 'ti tass' eva vacanam YAN 'ti kiriyāparāmasanam ATICARĀSĪTI. aticarasi ayam eva pātho. yaṃ maṃ tvam aticarasi tattha yaṃ aticaranam n'etaṃ channam n'etaṃ paṭirūpan 'ti attho.

II. 13.

3. b. SAMPAṆNACARAṆO 'ti silasampadāya indriyesu gutta-dvārātā bhojane mattaññutā jāgariyānuyogo satta saddham-mā cattāri rūpāvacarajjhānānīti imehi paṇṇarasehi cara-ṇasamkhathehi guṇehi sampanno samannāgato caraṇasam-panno 'ti attho.

d. Ye tatthāsum samāgatā 'ti vā pātho.

7. a. Tattha CHAḤASĪTISAHASSĀNĪTI chasahassādhika-āsīti-sahassānīti chasahassādhika-asītisahassasamkhā.

11. a. Tattha ĀTUME 'ti attani ITTHIBHŪTĀYĀ 'ti itthibhā-vaṃ upagatāya DĪGHARATTĀYĀ 'ti dīgharattam. ayam h'ettha adhippāyo itthibhūtāya attani sabbakālam itthi yeva hoti udāhu purisabhāvaṃ pi upagacchatīti. YASSĀ ME ITTHIBHŪ-TĀYĀ 'ti yassā mayhaṃ itthibhūtāya evaṃ tāva bahu sam-sāre mahesibhāvaṃ mahāmuni tvam bhāsasi kathesīti attho. ā hu me itthibhūtā 'ti pātho. tattha ā 'ti anusara-natthe nipāto. hu me 'ti sayam anussaritam aññātam idaṃ mayā itthibhūtāya itthibhāvaṃ upagatā evaṃ mayhaṃ ettakaṃ kālam aparā 'va anuppatti ahosi. kasmā. yassā me itthibhūtāya sabbesaṃ anupubbena mahesittam akārayi tvam mahāmuni samsāre bahum tāpesīti yojanā.

12. Tenāha bhagavā. anamataggāyaṃ bhikkhave sam-

sāre pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaranānam sattānam tanhāsamyojanānam saritabbā na 'ti.

19. a. ABHĀVETVĀ 'ti vaddhetvā bruhetvā. ābhāvetvā 'ti keci paṭhanti tesam ākāro nipātamattam.

III. 1.

1. c. PUBBAṆḍHAPETO VĀ 'ti kāyassa purimaḍḍhena apeto viya apetayoniko devaputto viya.

2. a. Tattha CUNDATTHIKAN (!) 'ti evam nāmakaṃ gāmaṃ. ANTARE VĀSABHAGĀMAṃ BĀRĀNASIYĀ SANTIKE 'ti Vāsabhagā-massa Bārānasiyā ca majjhe. antarāsaddayogena h'etaṃ sāmī-attho upayogavacanam. Bārānasiyā santike hi so gāmo 'ti ayaṃ h'ettha attho.

3. d. PĪTAKAṆ CA YUGAṆ ADĀ 'ti pītakaṃ suvaṇṇavaṇṇam ekam vatthayugaṇ ca adāsi.

4. d. THĀNE 'ti thānaso taṃ khaṇaṃ yeva.

6. Tattha SĀHUNNAVĀSINO 'ti chinnabhinnapilotikakhaṇ-ḍanivasanā. KESANIVĀSINO 'ti keseḥ' eva paṭicchāditakopīnā.

7. d. BHŪMIYAṃ PAṬISUMBHITĀ 'ti tāyā eva pucebāya (? mu°) uppattiyaṃ thatvā avakhittamattikā piṇḍā viya visutthā paṭhaviyaṃ patitā.

8. a. TATTHĀ 'ti gataṭṭhāne BHŪMIYAṃ PAṬISUMBHITĀ 'ti pāpate patitā viya jighacchādidukkhena thātum asamattha-bhāvena bhūmiyaṃ patitā. tattha vā gataṭṭhāne ghāsādi-nam alābhena chinnāsā hutvā kenaci paṭimukhaṃ sumbhitā patitā viya bhūmiyaṃ patitā hontīti attho.

9. d. DĪPAṆ 'ti paṭiṭṭhaṃ puññaṃ 'ti attho.

11. d. PAṬIGGAHE 'ti gaṇhanake.

12. b. Idāni no na kiñci upakappatīti adhippāyo. na dāsiyo tān' evābharanāni no 'ti etthāpi es' eva nāyo. tattha no 'ti amhakaṃ. TE 'ti gharādi-ke ANNO 'ti apare PARIHĀRENTīti paricaranti. paribhogā 'ti vasena niyogaṃ karontīti attho.

13. a. Tattha VENIṆ VĀ 'ti veṇi venijātikā vilivakārā nala-kārā hontīti attho. vā saddo aniyamattho. AVANNA 'ti avañ-ñeyyā avajānitaḍḍhā. vuttam hoti vambhanā 'ti vā pāṭho. parehi bādhanīyā 'ti attho.

d. NAHĀMINīti kappakajātikā.

17. *c.* VIJITAṅGĀ 'ti vijjamānadehā MORAHATTHEHĪti mora-piñjapaṭimaṇḍitavijjanīhatthehi.

18. *a.* AṆKATO AṆKAṆ GACCHANTĪ 'ti dārakakāle pi ñātinaṃ dbātinañ ca aṇkaṭṭhānato aṇkaṭṭhānam eva gacchanti na bhūmitalan 'ti adhippāyo.

III. 2.

1. *a.* Kuṇḍinagaro 'ti vā pāṭho.

b. SĀNUVĀSINIVĀSINO 'ti Sānuvāsipabbatanivāsī.

d. BHĀVITINDRIYO 'ti ariyamaggabhāvitasaddhādi-indriyo arabhā 'ti attho.

3. *a.* SŪCIKAṬṬHĀ 'ti pūtinā lūkhavantādinā¹ atthakā. sūciḡatā 'ti vā pāṭho. vijjhanatthena sūcikā 'ti laddha-nāmāya khuppipāsāya ajjhāpilitā. sūcikaṇṭhā² 'ti keci paṭhanti sūcichiddasadisā mukharā 'ti attho.

d. KURŪRINO 'ti dāruṇakammanā.

4. *a.* VITARITVĀ 'ti vitinno hutvā otappasamtāsabhayo 'ti attho. VITURETVĀ³ 'ti vā turito hutvā taramānarūpo hutvā 'ti vuttam hoti.

b. EKAPATHE 'ti ekapadike magge ĒKAKO 'ti ekiko adutiyo.

c. CATUKUṆḌIKO BHĀVITVĀNĀ 'ti catūhi aṅgehi kuṇḍo 'ti attabhāvaṃ pavattetūti catukuṇḍiko. dvīhi jānūhi dvīhi hatthehi gacchanto 'ti ca evambhūto hutvā 'ti attho. so hi evaṃ purato koci na paṭicchādanā hotīti tathā akāsi.

d. THERASSA DASSAYI 'TUMAN 'ti therassa attānaṃ uddis-sayi uddisesi.

9. *d.* BHATTAVISSATTAKĀRAṆĀ 'ti bhattakicca(m)kāraṇā bhuñjananimittam.

22. *a.* KŪṬĀGĀRĀ NIVESANĀ 'ti kūṭāgārabhūtā tadañña-nivesanasamkhātā ca gharā līṅgavipallāsavasena h'etam vuttam.

24. *c.* KARAKAN 'ti dhammakarakam.

27. *d.* VĀRIKINJAKKHAPŪRITĀ 'ti tattha tattha vārimatthake padumuppalādinam kesarabhāgehi⁴ samchāditavasena pūrītā.

¹ C. lūkhavatthādinā.

² D. °kaṭṭhā.

³ D. vita°.

⁴ C. °bhārehi.

28. *d.* PHALANTĪti pupphanti. paṇhikapariyantādisu vidāsentĪti attho.

29. *b.* SAKKHARE KUSAKAṇṬAKE 'ti kusakaṇṭakavati ca bhūmibhāge sakkhare kusakaṇṭake akkamantā 'ti attho.

30. *a.* SIPĀṬIKAN 'ti ekapaṭalam upāhanam.

31. *b.* RATHENA M-ĀGAMUN 'ti makāro padasaṃdhi-karo.

III. 3.

1. *d.* PATHADDHANĪti attano pathabbhūte addhani gagana-talamatte 'ti attho. PAṆṆARASE VA CANDIMĀ 'ti puṇṇamāsiyaṃ paripuṇṇamaṇḍalo cando viya vijjotamānā 'ti attho.

2. *a.* VANŇO CA TE KANAKASSA SAṀNIBHO 'ti tava vanṇo uggattasiṅgi—(C. uttagga°, uttatta°?) suvaṇṇena sadiso ativyamanoharo tenāha UGGATARŪPO (C. uttagga°) BHUSA-DASSANĪYĀ 'ti.

c. ATULE 'ti mahārahe. atule hi vā devatāya ālapanam asadisarūpe 'ti attho.

3. *b.* PAHŪTAMĀSĀ (C. D. ossā) kamalakuvalayādibahu-vividhakusumavatiyo.

c. SAMANĠAMOTAKĀ 'ti samantato okiṇṇā.

d. PAṆKO PAṆNAKO CĀ 'ti kaddamo vā udakacikkhalo vā na vijjati.

4. *c.* SAMAYYĀ 'ti saṃgama.

d. VIDUSSARĀ 'ti (sic) viṣṣatṭhassarā saṃpiṇḍitassarā.

5. *b.* NĀVĀYĀ 'ti doṇiyaṃ pokkharaniyaṃ hi padumini suvaṇṇanāvāya mahārahe pallaṅke nisīditvā udakakilaṃ kilanti (D. ontā) disvā evaṃ āha. AVALAMBA 'ti olambitvā apassenaapasāya (C. appasayyā) tiṭṭhasi.

c. ĀLĀRACAMBHE 'ti (C. ālārācāmbhe 'ti) vellitadighanila-pamukhe.

6. *c.* ANOMADASSANE 'ti paripuṇṇaṅgatāya nandanadas-sane.

7. *a.* Tattha KAROHI KĀMMAM IDHA VEDANĪYAN 'ti idha imasmim dībbatṭhāne vipaccanakavipakadāyakam ku-salakammam karoḥi pasaveyyāsi. IDHA NĪTAN 'ti idh' upa-nitam. Idhāninam 'ti (?) vā pāṭho imasmim thāne nin-aponapabbhāram tava cittaṃ bhavatu hotu.

8. *c.* TAHIM VEDANĪYAN 'ti tasmim vimāne tāya saddhim

veditabbasukkhaṃ vipākaṃ kusalakamma. . . . athāyasmā Mahāmoggallāno ekadivasam pabbatacārikam caramāno taṃ vimānañ ca vimānapetiñ ca disvā veḷuriyathambhaṃ ruciraṃ pabhassaraṃ 'ti ādikāhi gāthāhi pucchī.

III. 4.

1. a. Tattha BHUSĀNĪTI palāsāni EKE 'ti eko SĀLIN 'ti sālino sāmi-atthe h'etaṃ upayogavacanam. sālino palāsāni pajjalantāni attano sīse avakirātīti adhippayo. PUNĀPARE 'ti puna aparo yo hi so mātu sīsaṃ paharati so ayomug-garehi attano sīsaṃ paharitvā sīsābhedaṃ pāpunāti. taṃ samdhāya vadati SAKAMAMSA LOHITAṆ 'ti attano piṭṭhimam-salohitañ ca paribhuñjatīti yojanā. AKANTIKAṆ 'ti akantaṃ amanāpaṃ jegucchaṃ.

III. 5.

1. e. SĪVATHIKĀYĀ 'ti susāne.

AṄGUTṬHASNEHENA 'ti aṅgutṭhato pavattasinehena deva-tāya aṅgutṭhato paggharitakhīrenā 'ti attho.

2. c. PALAHISU PĀDE 'ti attano jivhāya pāde palahimsu.

3. d. SĀSAPADHŪPANAM VĀ 'ti yaṃ jātassa dārakassa rak-khanatthāya sāsapena dhūpanam karonti.

4. b. NA SABBADHAṆṆĀNI PI ĀKIRIMSŪ 'ti maṅgalaṃ karontā agadavasena yaṃ sabbatelaṃissitaṃ sāli-ādi dhaññaṃ ākiranti taṃ pi 'ssa nākamsū 'ti attho.

d. RATTĀBHATAṆ 'ti rattiyaṃ ābhatam.

5. b. SASAMSAYAN 'ti jīvati nu kho na nu kho jīvātīti sa-samsayittāya sasamsayan 'ti (C. D. °van 'ti). JĪVITASĀVA-SESAṆ 'ti jīvitaṭṭhitiyā hetubbhūtaṇaṃ sādhanānaṃ abhā-vena kevalaṃ jivitaṃ mattāvasesakam.

III. 6.

4. a. Tattha ANĀVAJJESU TITTHESŪ 'ti anivāritesu nadi-talākādīnaṃ titthapadesesu. yattha manussā nahāyanti udakakiccaṃ karonti tādisesu thānesu VICINI¹ ADHAMĀ-

¹ D. vicchini.

SAKAN 'ti manussehi t̐apetvā vissaritam api nām' ettha kiñci labheyyan 'ti lobhābhībūtā hutvā adḍhamāsakamattam pi vicini gavesi.

Atha vā ANĀVAJJESU TITTHESU 'ti upasamkamanena kena ci anivāritesu sattānam payogā(sa)ya suddhikarapabhāvena titthabhūtesu samānabrāhmaṇesu vijjamānesu VICINI ADḍHAMĀSAKAN 'ti maccheramalapariyutthitacittā kassaci kiñci adenti adḍhamāsakam pi 'vasesena vicini na samcini puññam.

III. 7.

1. b. RAJANĪYE 'ti kāmanīyehi rāguppatihetubhūtehi KĀMAGUÑEHĪTI kāmakoṭṭhāsehi. SOBHASITI samāngibhāvena virocasi rattīyan 'ti adhippāyo.

c. DIVASAM ANUBHOSI KĀRAṆAN 'ti divasabbhāge pana nānapakāram kāraṇam ghātanam paccānubhavasi. RAJANĪTI rattisu YE 'ti nipātamattam.

9. c. PAṬIHATĀ 'ti paṭihatacittā bandhaghātā viya hutvā. . . .

III. 9.

1. a. MĀLI ti mālāhārī dibbapupplehi patimaṇḍito 'ti abhippāyo. hirītīti (sic, D. haritīti) vetthitasāso. KĀYŪRĪTI keyūrī bāhalamkārāpatimaṇḍito 'ti attho.

d. Aruṇasadisavaṇṇavā 'ti vā pāli. aruṇan 'ti araṇīyehi devehi sadisavaṇṇa-ariyāvakaṇso 'ti attho.

4. b. UPAKKANTVĀ (C. ukkantitvā) (sic) 'ti ukkantitvā chinditvā 'ti attho.

6. b. SACCAKĀLE 'ti saccam vattam yuttakāle. . . .

III. 10.

2. d. KHĀRENA PARIPPHOSETVĀ 'ti avakantita-avakantitakkhane khārodakena paritosevā² siñcitvā punappunam pi avakantanti.

6. d. PACCATTAVEDANĀ 'ti paccattam visum visum attanā anubhūyamānā mahādukkhavedanā.

8. b. Te puggalā tato puññato VIVECAYETHA viveceyyātha

² D. °sitvā.

paribāhire jāniyāthā 'ti aññapadesena attano mahājāniya-
tam vibhāveti.

IV. 1.

1. *d.* KĀRAṆATTHIKO 'ti jīva bho jīvitam eva seyyo 'ti
vutte ath' assa kāraṇena atthiko.

2. *d.* PARICĀRIKĀ sā pīti yā asitapītakhāditavatthapari-
bhogādīlakkaṇā indriyānaṃ paricārikā sā pi imassa natthi
pariharaṇā sā pīti vā asitādi-paribhogavasena indriyānaṃ
pariharaṇā sā pi imassa natthi. vigatajīvitattā 'ti attho.
parivāraṇā sā pīti keci paṭhanti.

3. *d.* VIRĀDHITATTO 'ti pariccattasabhāvo JANENA TENĀ 'ti
tena ñāti-ādījanena.

5. *c.* USSĀVAVINDU 'va PALIMPAMĀNO 'ti tiṇagge limpamā-
na-ussāvavindusadiso.

6. *b.* UTTĀSITAN 'ti āvutaṃ āropitaṃ PICUMANDASSA SŪLE
'ti nimbarukkhaṣṣa daḍḍena katasūle. KENA VANNENĀ 'ti
kena kāraṇena.

7. *a.* Tattha SĀLOHITO 'ti samānalohito yonisambandha-
ñātako 'ti attho.

8. *b.* SATTUSSADAN 'ti pāpakārīhi sattehi ussannaṃ. atha
vā pañcavidhabandhanamukhe tattalohasecanam (D. tat-
tha lohitasecanam) aṅgārapabbatāropanam lohakumbhi-
pakkhepo asipattavanappavesanaṃ Vetarāṇiṃ samo-
taraṇam mahāniraye pakkhepo 'ti imehi pañcavidhaban-
dhanādihi dāruṇakāraṇehi ussannaṃ uparupari nivisitānaṃ 'ti
attho.

9. *d.* EKANTATIPPAN 'ti ekanten' eva tikkhīnadukkha-
niyatamahādukkhaṇaṃ 'ti attho.

10. *d.* Tasmā tena kāraṇena MĀ ME 'KATO mayā ekato
imassa jīvitassa UPARODHO mā hotū 'ti imassa santike idaṃ
vacanaṃ ahaṃ na bhaṇāmi.

11. *a.* Tattha ANNĀTO 'ti avagato.

12. *a.* ADDHĀ 'ti ekamsena.

c. AKĀMĀSADDHEYYAVACO akāmo eva saddhātābbavacano
'ti katvā iminā kāraṇena PUCCHASSU MAM KĀMAM YATHĀ
VISAYHAN 'ti attano yathā icchitam attham pucchassu
mā ahaṃ pana yathā visayham yathā mayham sahitum

sakkā tathā attano ñānabalānurūpaṃ kathessāmīti adhippāyo.

13. Tassattho. ahaṃ kiñcid eva cakkhunā passissāmi taṃ sabbam pi tad eva ahaṃ abhisaddaheyya paṭiññeyya taṃ paṇā disvā tava vacanaṃ no ¹ pi (no) saddaheyya yakkha mayhaṃ tiyassakammaṃ ² nigahakammaṃ kareyyāsīti. atha vā. YAṃ KIÑCĀHAṃ CAKKHUNĀ PASSISSĀMĪTI ahaṃ yaṃ kiñcid eva cakkhunā passissāmi acakkhuno parassa adassanato sabbam pi tāhaṃ abhisaddaheyyan 'ti sabbam pi te ahaṃ dīṭṭhaṃ sutam ayaṃ vāpi abhisaddaheyyaṃ tādiso hi mayhaṃ taya abhippasādo 'ti adhippāyo.

Pacchimapādassa pana yathā vutto 'va attho.

14. a. SAACAPATISSĀ TAVA ME SĀ HOTU 'ti tava esā paṭiññā mayhaṃ saccam hotu.

b. SUTVĀNA DHAMMAṀ LABHASSU PASĀDAN 'ti mayā vuccamānam dhammaṃ sutvā sundarapasādam labhassu.

d. ASSATTHIKO 'ti ājānanena atthiko.

15. a. YATHĀ PAJĀNAN 'ti yathā añño pi pajānanto yathā pajānan 'ti vā mayā yathā ñātan 'ti attho.

d. ETAN 'ti vā nipātamattaṃ. . . . kissa te 'ti ca keci vadanti.

16. b. CIKKHALLAPABBE 'ti cikkhallavati saṃdhimhi NARAKAN 'ti āvātaṃ.

21. c. KIÑCATTHIKO 'ti hassādhippāyo.

24. a. ĀSAMĀNĀ 'ti āsimsamānā patthayamānā.

30. d. TEN' AMHI NAGGO KASIRĀPAVUTTĪ ti tena duvidhena kāraṇena idāni naggo niccolo amhi kasirā dukkhā vutti jīvikā hotīti.

32. a. Tattha KAPPITAKO ³ NĀMĀ 'ti jaṭilasahassassa abbhantare āyasmato Upālīththerassa upajjhāyaṃ saṃdhāya vadati.

33. b. SUPPATIMUTTAKO CĀPI ⁴ ti sutthupatimattabhāṇīti attho.

c. ARANAVIHĀRI ti mettāvihārī.

34. a. VIDHŪMO 'ti vigatamicchāvitaḥkadhhammo. ANI-

¹ D. to. ² C. niya°. ³ D. kampi°. ⁴ C. cāti.

GHO 'ti niddukkho. . . NIRUPADHĪTI kilesābhisamkhārādi-upadhippahāyī. SABBAPAPAÑCAKHIÑO 'ti parikkhīṇatanhādipa-paṇṇico.

35. a. APPAÑNATO 'ti paramappicchatāya paṭicchanna-guṇattāya na pākaṭo ca na sujāno 'ti gambhirabhāvena DISVĀ PI evaṃsīlo evaṃdhammo evappaññā 'ti na suviññeyyo.

37. c. SA M' AJJĀ 'ti so ajja makāro padasamdhikaro.

38. a. Tattha KAPINACCANĀYAN 'ti kapinaṃ vānarānaṃ naccanena Kapinaccanā 'ti laddhavohāre padese.

c. SACCANĀMO 'ti jhāyī susīlo arahā vimutto 'ti ādinā chāhi guṇanāmehi yathā va nāmo aviparittanāmo.

39. a. Tattha KASSAMĪTI karissāmi.

40. b. Tattha SĀDHŪ 'ti āyācane nipāto. vo LICCHAVI N' ESA DHAMMO 'ti Licchavirāja tumhākaṃ rājūnaṃ esa dhammo na hoti yaṃ akāle upasamkamanam.

42. a. GIHIKICCĀNĪTI gehaṃ āvasantena kātabbakuṭumba-kiccāni.

c. VICEYYĀ¹ 'ti sindūravattham gahanattham² vicinivā.

43. c. PAṬIKKAMAN 'ti piṇḍapātato paṭikkaman 'ti tenāha GOCARATO NIVATTAN 'ti.

46. d. VIDĀLAYANTĪ ti vidāliyanti.

47. a. PĀDAKUMĀRIKĀHĪ ti pādasamkhātāhi kudārikāhi.

b. PĀṬIYANTĪ ti parivārayanti.³

48. a. TINENĀPITI⁴ tiṇaggenapi.⁵

b. MŪLHASSA MAGGAṀ PI NA PĀYADĀSĪTI maggamūlhassa maggaṃ pi tvam na kathayasi evāyaṃ puriso ito c'ito paribbhamatū 'ti kelisīlo hi ayam rājā.

c. SAYAM ĀDĪYĀSĪTI andhassa hatthato yaṭṭhiṃ sayam eva acchinditvā gaṇhasi.

49. c. PACCEMI BHANTE YAṀ TVAṀ VADESĪTI bhante tvam pattāni bhijjantīti ādinā yaṃ vadesi taṃ paṭijānāmi sabbaṃ yeva taṃ mayā kataṃ kārāpitaṃ dasseti.

50. b. ETAṀ PĪ TI etaṃ khiddādhippāyena kataṃ pakhiddā 'ti khiddāya.

¹ C. viveceyyā.

² C. sindū°.—D. sindhuravattam.

³ C. paricā°.

⁴ C. tiṇo natiti.

⁵ C. nagge.

c. PASAVITVĀ 'ti upacinitvā. d. VEDEṬI ti anubhavatīti. ASAMATTHABHOGĪ ti aparipunnabhogo tam eva aparipunnabhogataṃ dassetaṃ

51. a. DAHARO YUVĀ 'ti ādi vuttaṃ. NAGGANĪYASSĀ 'ti naggabhāvassa.

b. KIM SU TATO DUKKHATAR' ASSA HOTĪTI kim su nāma tato naggabhāvato dukkhatarataṃ assa petassa hoti.

53. a. BAHUDEHĀ CA (?) SATṬHAN 'ti bahūhi pakārehi budbhādīhi vaṇṇitaṃ.

b. AKKHAYADHAMMAṀ ATTHŪ 'ti aparikkhayadhammaṃ hotu.

54. a. Ā(PA)CAMAYITVĀ¹ 'ti hatthapādadhovanapubbakam mukhaṃ vikkhāletvā.

55. a. CANDANASĀRALITTAN 'ti sārabhūtaṃ candanalittaṃ.

b. ULĀRAVAṆṆAN 'ti setṭharūpaṃ.

d. PARIVĀRITAN 'ti anukulavuttinā parajanena parivāritaṃ.

58. a. EKADESAM ADĀSĪTI catūsu paccayesu ca ekadesabhūtaṃ vatthadānaṃ saṃdhāya vadati.

c. SAKKHIN 'ti sakkibhāvaṃ.

59. b. MĀ (?) MĀSĪTI me āsi. DEVATĀSI mayhaṃ devatā āsīti yojanā.

60. b. VIPPAṬIPANNACITTO 'ti micchādiṭṭhipaṭipannamānaso dhammiyaṃ paṭipadaṃ pahāya adhammiyaṃ paṭipadaṃ paṭipanno 'ti attho.

67. d. PAṆĪTADAṆḌO 'ti ṭhapitasarīradaṇḍo. ANUSATTARŪPO 'ti rājanattasabhēvo.

68. a. VĪSATIRATTIMATTĀ 'ti vīsativattā rattiyo. ativattā 'ti attho.

69. b. KO TAM VADETHĀ 'ti tathā dhammiyakammaṃ karontaṃ taṃ imasmiṃ Vajjiratte ko nāma āpamocehiti vadeyya evaṃ vattum koci pi na labhatīti attho.

86. c. Tattho KĀRAKARO 'ti upakarakārī.

87. d. UBHO PĪ ti dve pi sūlavuto rājā ca.

88. d. Tattha PHALAṀ KANĪṬṬHAN 'ti sotāpattiphalam.

¹ D. ācayitvā.

IV. 3.

1. *a.* Tattha RĀJĀ PIṄGALAKO NĀMA SURATṬHĀNAṀ ADHIPATI AHU 'ti piṅgalacakkhunā Piṅgalo pākatanāmo Surattṭhade-sassa issaro rājā ahosi.

c. MORIYĀNAN 'ti Moriyarājūnaṁ Dhammāsokaṁ sam-dhāya vadati.

d. SURATṬHAM PUNAR ĀGAMĀ 'ti Surattṭhavisayaṁ uddissa ratṭhagāmiṁaggam paccāgañchi.

2. *b.* PAṆKAN 'ti mudubbhūmi.

d. VANĀNĀPATHAN 'ti petena nimmitaṁ mudubbhūmiṁag-gam.

6. YAMAPURISĀNAṀ SANTIKE 'ti petānaṁ samīpe.

7. *a.* AMĀNUSO VĀYATI GANDHO 'ti petānaṁ sariragandho vāyati.

11. *b.* MEGHAVANĀSIRANNIBHAN 'ti meghavannasamṭhānaṁ hutvā khāyamānaṁ.

15. *a.* PŪRAṀ PĀNĪYASSA KARAKAN 'ti pānīyena punṇaṁ pānīyabhājanam.

b. PŪVE 'ti khajjake. CITTE 'ti cittijanane madhure manuññā taḥiṁ taḥiṁ sarāve pūretvā pīne pūve addasa.

25. *b.* Jetṭho eva natthi kuto jetṭhāpacāyiko jetṭhāpacā-yanapuññaṁ nāma natthi attho.

26. *d.* NIYATI PARINĀMAJAN 'ti ayaṁ satto sukhaṁ vā dukkhaṁ vā labhanto niyati parināmajavasena labhati na kammaṣṣa katattāya issarādinaṁ vā 'ti adhippāyo.

27. *d.* SUNIHITAN 'ti sutṭhunihitaṁ NA VIJJATĪ ti yaṁ sa-maṇānaṁ dānaṁ nāma anugāmikaṁ nidānaṁ 'ti vadanti taṁ na vijjati.

28. *d.* SATTANNAṀ VIVARAṀ ANTARE 'ti pāṭhavi-ādinaṁ sat-tannaṁ kāyānaṁ vivarabhūte antare chinde satthaṁ pavī-sati tena sattā asi-ādīhi pahatā viyā honti.

30. *b.* Sutta-gūle viveṭhetvā katasutta-gūle khitte 'ti nib-bethanavasena khitte nibbēthentaṁ. PALĀYATĪ ti pabbate vā rukkhagge vā ṭhatvā nivēṭhiyamaṇaṁ khittaṁ sutta-gūlaṁ nibbēthantaṁ eva gacchati.

33. *a.* Ccāsiṭṭi caturāsiti.

b. MAHĀKAPPINO 'ti mahākappānaṁ tattha ekamhā mahā-

sarā Anotattādito vassasate vassasate¹ kusaggena ekekaṃ udakavindum niharanti iminā upakkamena sattakkhattum tamhi sare ninnudake jāte eko mahākappo nāma hotīti vatvā evarūpānaṃ mahākappānaṃ caturāsītisatasahassāni saṃsārassa parimāṇaṃ 'ti vadanti.

34. d. UDDHAM ME CHAHI MĀSEHĪTI āha.

37. b. TĀVADE tasimīṃ kāle.

58. d. PĀMOKKHO 'ti pācīnadisābhimukho hutvā.

IV. 5.

2. a. KHAJJĀMĪ ti khādīyāmi asipattasamthānasadisehi nisitehi khādantehi viya ucchupattehi kantīyāmīti attho.

b. PARISAKKĀMĪTI payogaṃ karomi.

c. CHINNĀTUMO 'ti chinnabhlāvo upacchinnathāmo parikkhinabalo 'ti attho.

3. a. VIGHĀTO 'ti vighātavā vihaṭabalo vā.

6. c. PACCĀSANTO 'ti paccāsimsamāno.

7. d. Ettha ETAN 'ti nipātamattam.

IV. 6.

4. a. Tattha BAHŪSU VATA SANTESŪ 'ti anekesu dakkhiṇeyyesu vijjamānesu.

6. d. MANUSSĀ UNNATONATĀ 'ti manussakāle sāmīno hutvā kālakatā kammavasena onatā caranti khuppiṇāsāya passa saṃsārapakatin 'ti dasseti.

IV. 7.

1. b. Tattha PUBBE KATĀNAṃ KAMMĀNAṃ VIPAKO MATHAYE MANAN² 'ti purimajātisū katānaṃ akusalakammānaṃ phalaṃ ulāraṃ hutvā uppajjamānaṃ sandabālānaṃ citāṃ pathayeyya abhibhaveyya. paresaṃ anattakaraṇīmukhena at-tano atthaṃ uppādeyyā 'ti adhippāyo.

3. d. UNCHO (?) PATTAGATE RATAN (C. uñjo) 'ti uñchena bhikkhācārena laddhe ca tatte pattapariyāpanne āhāre ratam saṃtappam.

¹ C. omits.

² D. othan.

8. a. UTTĀNO nipanno.

9. b. PĪGĀNĪ ti vassasamūhe.

IV. 8.

4. c. AJJHĀSITO MAYHAM GHARE 'ti kulupakabbhāvena mama gehe taṇhābhiniyessase (?) abhinivittḥo. TASSĀ 'ti tassa kulupakabbhikkhussa.

8. a. YAM BHADDANTE 'HANANT' ANNĀ 'ti bhaddante Ayya-mahāmoggallāna tassa vaccaḥaṭṭiye yaṃ aññe ohananti vaccaṃ ossajanti.

IV. 10.

8. c. UTTĀNĀ PATIKIRĀMĀ 'ti kadāci uttānā hutvā vikirīyamānaṅgā viya vattāma.

IV. 11.

1. d. NESSĀMI TAM PĀṬALIPUTTAM AKKHAṬṬAN 'ti idān' āham tam akkhatam tena pi aparikkhitamanussarūpen' eva Pāṭaliputtam nessāmi.

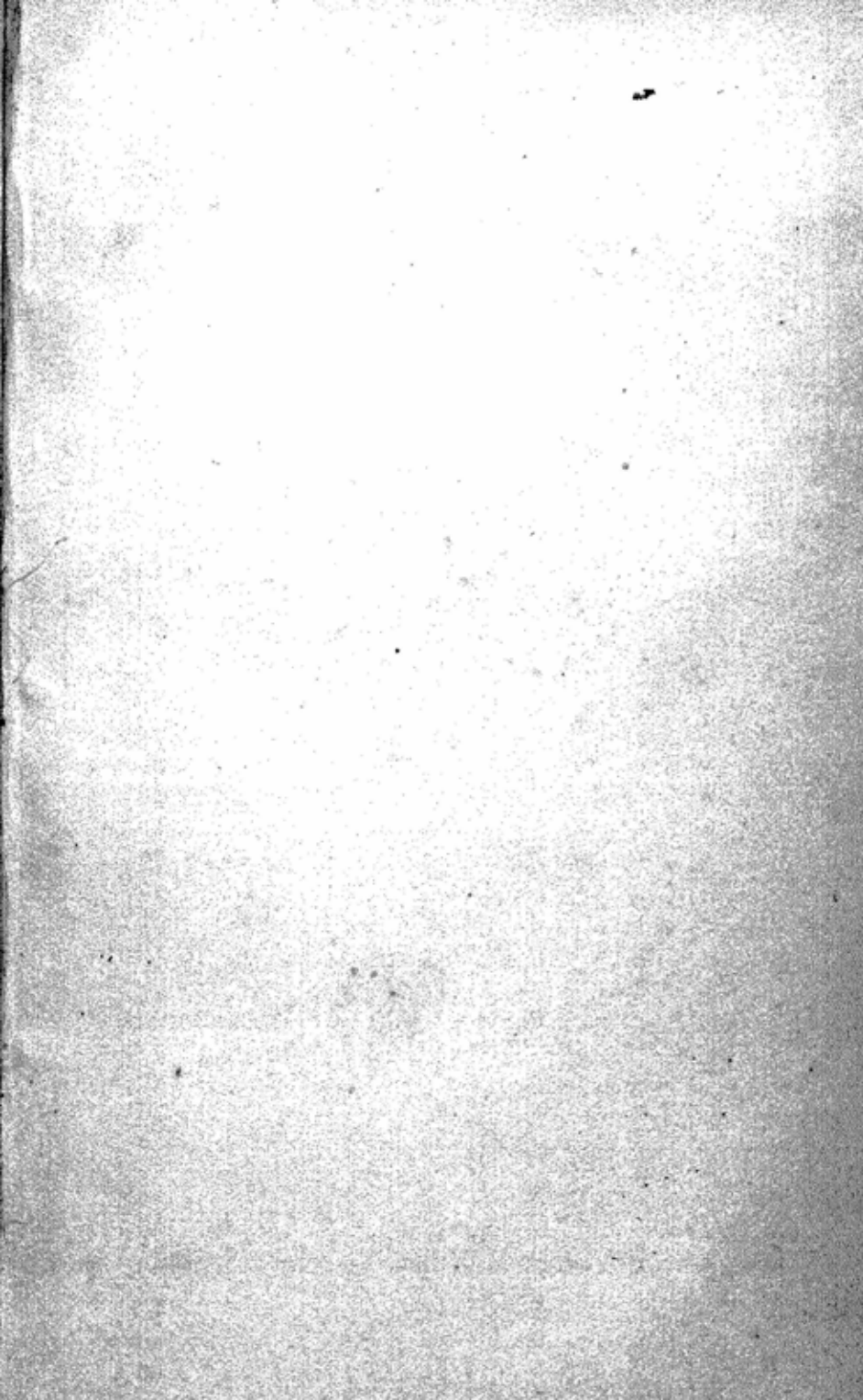
IV. 16.

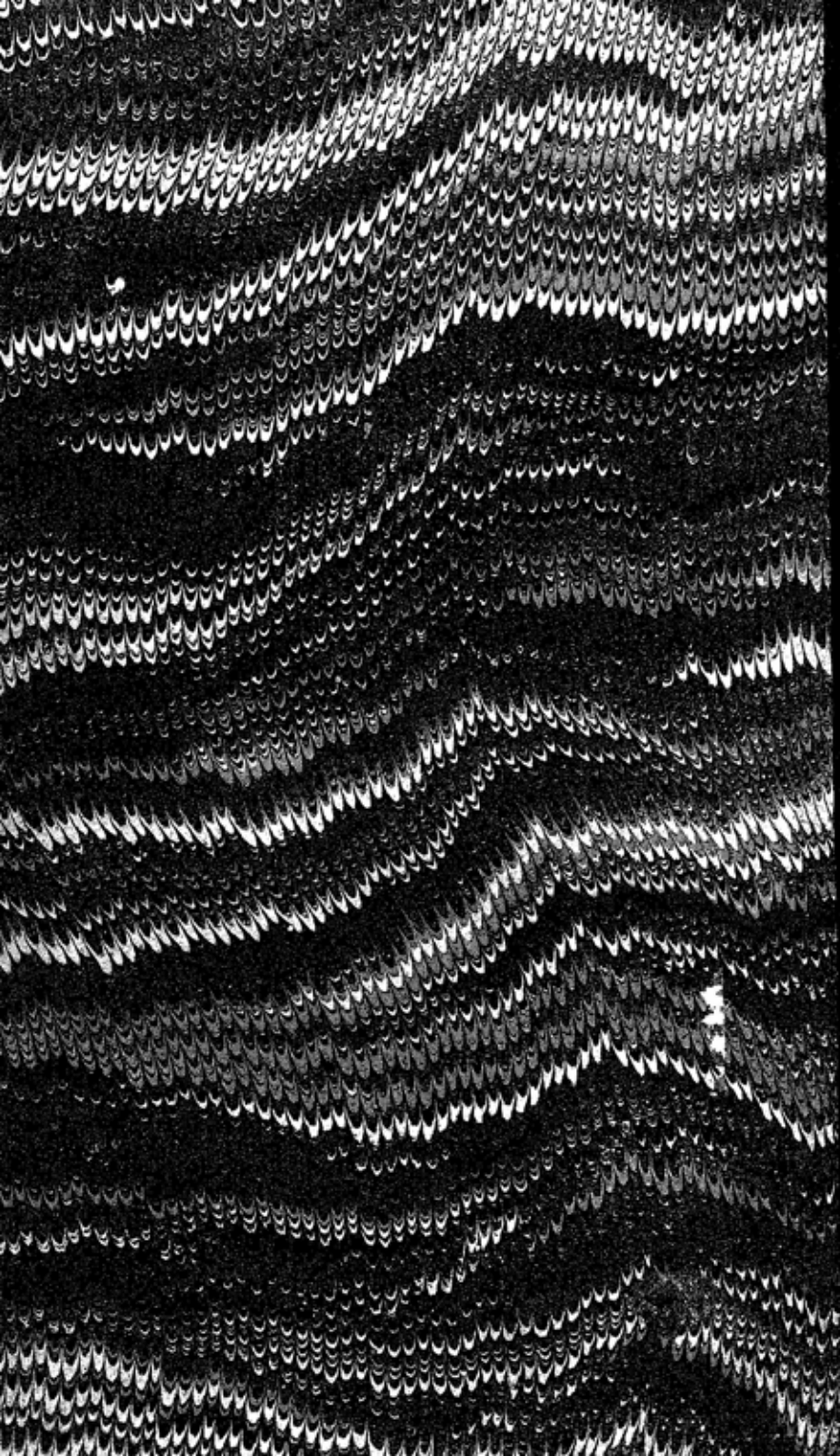
1. d. KIN NU SADDAYASE TUVAN 'ti kin nu kho tuvaṃ saddaṃ karosī ativiyaṇissaraṃ karonto vicarasi.

7. a. SĀLITTAKAPPAHĀRENĀ 'ti sālittakam vuccati dhanu-kena aṅgulīhi eva vā sakkharāḥhipanapayogo¹ 'ti. tathā sakkharāya paharaṇena. sālittakappahāre 'ti vā pāṭho. Te (sic) BHINDISSAN 'ti te bhindim.

¹ D. °yogo.

Central Archaeological Library,
NEW DELHI.

Call No. D 5795-9186

Author—Münayeff (E. H.)

Title—Petavatt hu;
Pali Text Society

Borrower No.

Date of Issue

Date of Return

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI

Please help us to keep the book
clean and moving.